

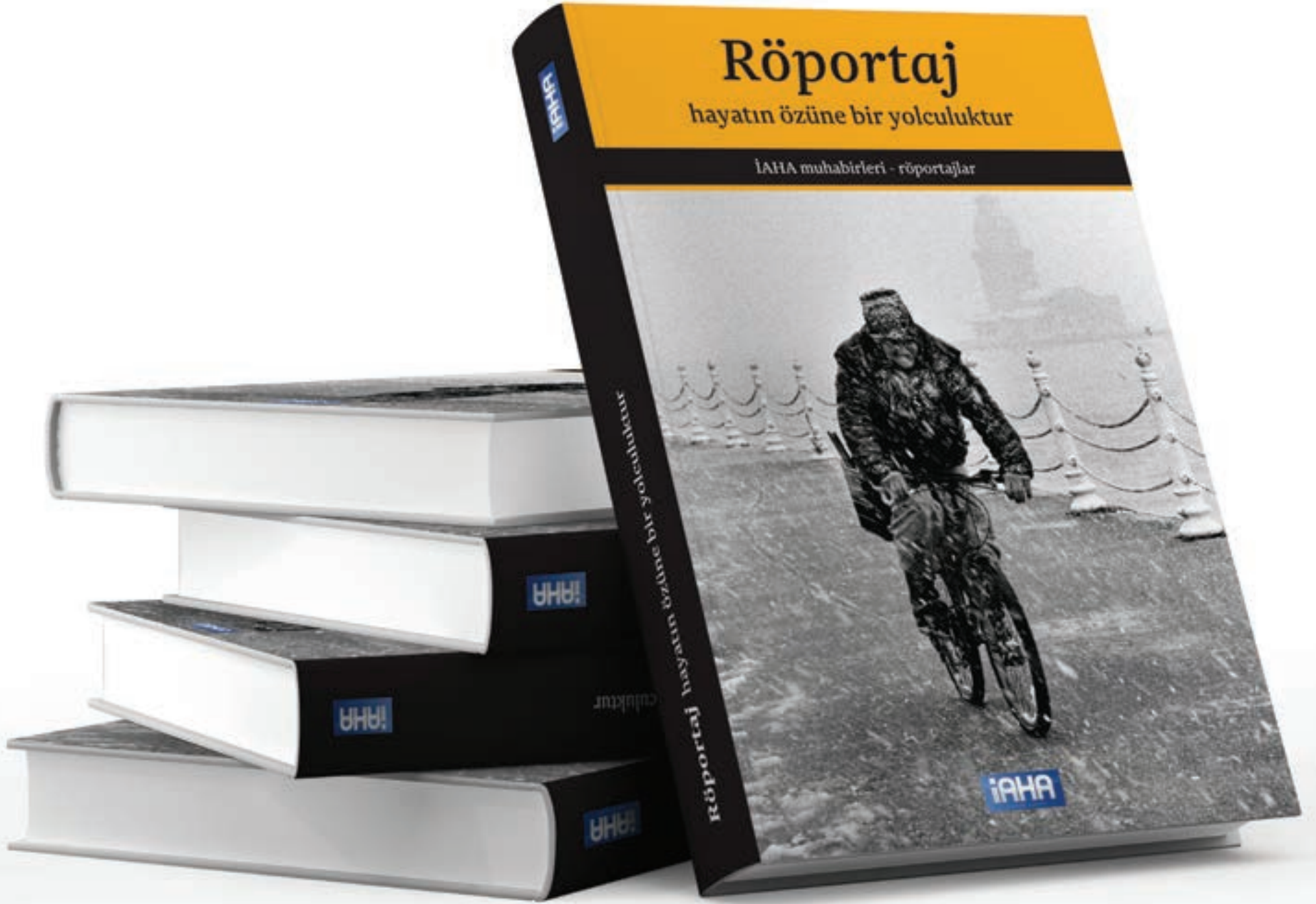
GÖZ

SAYI : 6 / 2017

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM FAKÜLTESİ HABER AJANSI YAYINIDIR.

● **Dr. Mustafa Aydın: "Hedefimiz evrensel boyutta eğitim vermek"** ● **Bir kadın pilotla uçtunuz mu?** ● **Haydarpaşa Garı uyuyor** ● **İki kıta iki yaka** ● **Yeni hayat**

Değerli okurlar,

2 yıllık eğitim hayatı yolculuğumuzda bizlerin önündeki engelleri tek tek ortadan kaldıran isimler, bölümler, departmanlar ve kurumlarımız olmuştur. Bu süreç içinde kurduğumuz yapıda zincirin en önemli halkalarından biri olan iletişim fakültemizin de bu süreçteki rolü yadsınamaz. İstanbul Aydın Üniversitesi İletişim Fakültesi'nin üniversitemizin sürekli değişen ve gelişen hedeflerimiz doğrultusunda sunduğu katkıları çok önemsemekteyim. İAÜ İletişim Fakültesi Haber Ajansı'nın (İAHA) kurulmasına öncülük yapan Kayıhan Güven hocamızın, 4 yıldır büyük emekleriyle yayımlanan ve iletişim öğrencilerimizin gelişimine katkılar koyduğu Göz Dergisi, İstanbul Aydın Üniversitesi olarak uygulamalı eğitimi ne denli etkili gerçekleştirdiğimizin en iyi kanıtlarından. Her şeyden önce üniversitemizin eğitimdeki rolünü en iyi yansıtan çıktılardan biri.

Gazetecilik ve fotoğrafçılık alanında eğitim gören öğrencilerimizin eğitimlerinde onları motive eden en önemli öğretim aracı ve aynı zamanda etkisi yüksek bir yayıncılık mecrası olan Göz Dergisi, her zamanki gibi sıra dışı içeriği, zengin hikayesel fotoğrafları ve görsel tasarımı ile bizleri şaşırtmaya devam ediyor. Kültür dağarcığımız için bizlere ziyafet çekip, başarılı çalışmalarıyla bizleri gururlandırdıkları için emeği geçen hocalarımızı kutlar, tüm öğrencilerimizin de gözlerinden öperim...

Dr. Mustafa Aydın

İstanbul Aydın Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı

İÇİNDEKİLER

10- Dr. Mustafa Aydın: “Hedefimiz evrensel boyutta eğitim vermek”

18- Kar Türkiye’yi sevdi

26- Kısa bir Bosna güncesi

40- Baba oğul adı otizm olan bir hayat yolunda birlikte yürüyorlar

46- Bir kadın pilotla uçtunuz mu?

52- İstanbul’un yüzleri – Hiç

64- “Kurtuluş’ta doğan Kurtuluş’ta öldü...”

72- Haydarpaşa Garı uyuyor

82- Ödevler konuşuyor

104- Özgürlüğün gözü

114- İki Kıta İki Yaka

124- Anadolu’nun bilinçaltı: Kayalar

132- “İşte karşınızda Paris Türk Sanat Müziği Korosu”

142- Bir hayali var

144- Sunay Akın’ın masal diyarı Oyuncak Müzesi

150- “İki tahta parçasıyla ne yaparım diye düşündüm”

156- Bir hayalim var

158- “Boztepe’den kuşlar havalanurdi İner Akçabatibi dolanurdi!”

166- Dünyanın en ilginç köyü ya da müzesi

176- Bir hayalim var

178- Bin suratlı kadın

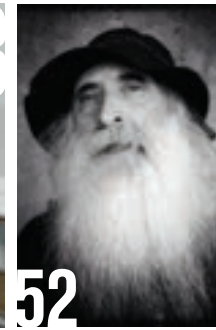
186- Yeni hayat

198- Doğu Roma’nın heykel okuluna doğru...

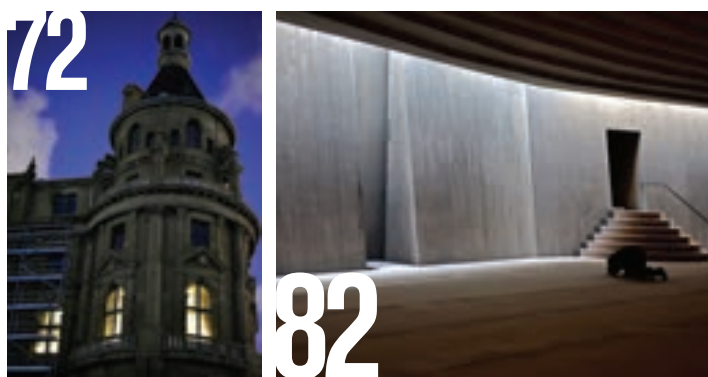
10

18

52

72

82

104

178

186

GÖZ

ŞUBAT - NİSAN 2017

KÜNYE

İstanbul Aydın Üniversitesi

Mütevelli Heyeti Başkanı

Dr. Mustafa Aydın

Yayın Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Yadiğâr İzmirlî

Yayın Danışmanı

Prof. Dr. Hülya Yenğın

Genel Yayın Yönetmeni ve

Yazı İşleri Müdürü

Öğr. Gör. Kayıhan Güven

Haber Koordinatörü

Semra Dursun

Haber Koordinatör Yardımcısı

Ayşe Sema Sayar

Fotoğraf Editörü

Samet Sertan İnce

Düzeltili

Ömer Durmaz

Tasarım

Serkan Veliöğlü

Kapak Fotoğrafı

Kayıhan Güven

Katkıda Bulunanlar

Aslı Ulusoy Pannuti, Ayşe Sema Sayar, Behlül Çetinkaya, Burak Ayyıldızoğlu, Cem Kağan Uzunöz, Ebülfez Demirdaş, Gökçe Dülger, İlhami Yıldırım, Kayıhan Güven, Samet Sertan İnce, Semra Dursun, Tuğba Yenen

Adres

İstanbul Aydın Üniversitesi

İletişim Fakültesi

Florya Halit Aydın Yerleşkesi

Besiyol Mah. İnönü Cad. No.38

Sefaköy/ İstanbul

Tel: 212 444 14 28

Faks: 212 425 57 59

Dergimizde yayımlanan

yazı ve fotoğraflar izinsiz

kullanılamaz. Dergimizde yer

alan ilan, yazı ve fotoğrafların

sorumluluğu sahiplerine aittir.

Merhaba,

■ İstanbul Aydın Üniversitesi, kurulduğu günden bu yana ana felsefesini uygulamalı eğitim üzerine kurgulamış bir eğitim kurumu. Üstelik sadece tasarlamakla kalmamış, bunu hayata geçirme konusunda da çok başarılı sonuçlar elde etmiştir. Hemen hemen tüm fakültelerimizin uygulama ayağında ciddi çalışmaları vardır. İletişim fakültemizin de yaptığı çalışmalara ve etkinliklere baktığımızda, öğrencilere yönelik uygulamaların çok etkin bir şekilde gerçekleştiğini görüyoruz.

İstanbul Aydın Üniversitesi'ni içeriğiyle, tasarımıyla temsil eden en etkili iletişim araçlarından biri olarak 2011'den bu yana çıkan GÖZ Dergisi; arkasında 1995'te önce dersaneler, ardından Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu ve sonrasında 39 bin kişiye temas eden en büyük vakıf üniversitelerinden biri olan İstanbul Aydın Üniversitesi'ne uzanan büyük bir başarı hikayesi barındıran üniversitemizin kurucusu Dr. Mustafa Aydın'ın hedefleriyle ne denli örtüştüğünü gösteriyor.

GÖZ Dergisi, odaklandığı kent, insan, mekan hikayeleriyle bizlere bazen bildiğimiz ama unuttuğumuz, bazen de yepyeni bir bakış açısı sunan yaklaşımlarıyla kültür ve sanat dünyamızı besleyen, bizleri zenginleştiren bir işlev görüyor. Emeği geçen tüm ekibi kutlarım.

Prof. Dr. Yedigâr İzmirli

İstanbul Aydın Üniversitesi Rektörü

İAHA'dan bir öğrenci kitabı...

İstanbul Aydın Haber Ajansı'yla tanışmam, aynı zamanda en eski röportajcılardan sayılan Herodotos ve geçen aylarda kaybettiğimiz Yaşar Kemal ile tanışmama da vesile oldu. Türkiye'de röportaj denildiğinde akla ilk gelen, soru-cevap şeklinde yazılan bir haber türü oluyor ne yazık ki. Hâlbuki biz İstanbul Aydın Haber Ajansı (İAHA) muhabirlerinin Herodotos, Yaşar Kemal gibi ustaların izinden giderek yazdığımız bir haber türü olarak röportaj, ülkemizdeki bilinen tanımından pek farklı."

Necmi Girit yazısında, "Peki nedir röportaj?" diye sorduktan sonra yanıtıyor: "Röportaj, içinde haber öğelerini barındıran, tanıklık ve gözlem olmadan yazılamayan, amacı yaşatmak olan, sırtını da edebiyata yaslamış en sübjektif haber yazısıdır. Röportaj için ustamız büyük röportajcı Yaşar Kemal, "Yaşamın özüne yolculuktur" der.

Kitabın yazıları - neredeyse tümü - üniversitede düzenli olarak yayımlanan GÖZ dergisindeki (İAHA yayımı) röportajlardan seçilmiş.

Bermal Bingöl - Aylin Rana Aydın, İstanbul'un çiçekçilerine çiçek sağlayan, minyatür bir stadyumu andıran çiçek mezatında sabah olan bitenleri gözümüzde canlandırmaya çalışmışlar. Orkun Dumlupınar ise bir zamanların ünlü şarkıcısı Serpil Örumcer'in düşüğü acıklı durumu anlatmış. Cemal Kaçan, İstanbul Bozdoğan Su Kemerinin altında kurulan "Kadınlar Pazarı"nda Güneydoğu'dan getirilen lezzetleri saymış. Jbid Boyacıyan'ın Ara Güler ile karşılaşması okunmaya değer. İsa Örken, Türk Basını'nda ayakta durmaya çalışan Apoyevmatini gazetesini kaleme getirmiş. Evliya Çelebi'nin izini süren İAHA Muhabirleri, onun tanıklık

ettiklerinin izini sürerek röportaj - mektuplar yazmışlar. Fatma Gödeoğlu, sokakta yediğimiz midye dolmalarını evlerinde üreten Mardinlilerin evlerine konuk olarak yeni İstanbulluları bize hikâye tadında anlatmış. İsmail Sarı'nın "Narmanlı Han'a Bir Yeni Yüz" adlı röportajında, bir zamanlar Aliye Berger, Ahmet Hamdi Tanpınarların yaşadığı hanı yazarken İstanbul'un kültür tarihine de önemli bir katkıda bulunmuş. Ayten Abbaslı, bizim düşünlerimize benzemeyen Azeri düşünlerini fotoğraf çeker gibi sözcüklerle dile getirmiş...

Kitap 40 röportajdan oluşuyor.

İAHA'nın kuruluşunda ajansın geleceğine büyük umutlarla bakan ve bu konuda "Göle Maya Çalmak" adlı bir yazıyı kaleme getiren Semra Dursun şöyle diyor: "Biz tüm bu çalışmalarını sürdürürken Türkiye'de ve dünyada benzerlerimize de baktık (röportaja ve hayata geçirilişine gönderme yapıyor). Biz böyle bir şeyi Türkiye'de bilmiyoruz. Dünyada ise karşımıza ilk aramızda Berkeley Üniversitesi Gazetecilik Okulu çıktı. Onlar da bizim İAHA çatısı altında yaptığımız işin bire bir benzerine denk düşen bir gazetecilik eğitimi yapıyorlardı, bu bizim açısından mutluluk vericiydi. New York Üniversitesi Arthur L. Carter Gazetecilik Enstitüsü de röportaja ayrı bir ilgi göstermekte."

Dileriz, İAHA'lı muhabirler kaleme getirecekleri röportajlarıyla hayatın özüne bakmaya devam ederler. İstanbul Aydın Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Dr. Mustafa Aydın'ın bir öğrenci kitabını desteklemesi her türlü övgünün ötesindedir. Aynı övgüyü kitabı en baştan itibaren destekleyen Mütevelli Heyet Başkan Vekili Prof. Dr. Hasan Saygın için yapmak boynumuzun borcudur.

IAHA - İstanbul Aydın Üniversitesi Haber Ajansı

Merhaba,

İstanbul Aydın Üniversitesi İletişim Fakültesi Haber Ajansı'nın öncülük yaptığı ve öğrencilerimizin gelişimine büyük katkıları olan GÖZ Dergisi, hem üniversitemizin hem de fakültemizin en nitelikli uygulama alanlarından biri. Haber ajansımızda haberi koklamak ve onu fotoğraflayıp hikâyeleştirmek için arı gibi çalışan, İstanbul'un bir o tarafına bir bu tarafına yönlendirilen iletişim öğrencilerimizin binbir zahmet ve büyük emeklerle ürettiklerine mecrâ olan GÖZ Dergisi'nde çok meşakkatli bir süreç yaşandığını, bir meslektaş olarak en iyi bilenlerden biriyim. İstanbul'un bir yerlerde gizlenmiş değerlerini arayıp, bulup ve onu bize getirip, özgün bir habercilik üslubuyla okuyucuya sunulmasını çok değerli görüyorum.

Bu, Kayıhan Güven hocamızın başında olduğu İAHA'nın ne denli etkin çalıştığının ve iyi işler ürettiğinin önemli bir göstergesi. İletişim öğrencilerinin kendilerine sunulan teorik bilgiyi sahada sınavabildikleri böyle bir yayınımlarımız olmasından memnuniyet duyduğumu ifade etmek isterim. Üniversitemizde yetişen öğrencilerimizin güzel bir çıktısıdır GÖZ Dergisi. Bu bağlamda İAHA ekibini, çabaları ve bu değerli yayını bizlerle buluşturmasından ötürü tebrik ediyorum.

Prof. Dr. Hülya Yenğın

İletişim Fakültesi Dekanı

Dr. Mustafa Aydın: “Hedefimiz evrensel boyutta eğitim vermek”

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ MÜTEVELLİ HEYETİ BAŞKANI DR. MUSTAFA AYDIN, “EĞİTİMDE ULUSLARARASILAŞMALIYIZ” ŞEKLİNDE KONUŞARAK, “BUGÜNKÜ KOŞULLARDA GENÇLERİMİZİN HEPSİNİN TÜRKİYE’DE İSTİHDAM EDİLEMeyeCEĞİ GERÇEĞİNİ DİKKATE ALDIĞIMIZDA, EĞİTİM ALANINDA ULUSLARARASI OLMAK DURUMUNDAYIZ, BU NEDENLE TÜRKİYE’NİN EĞİTİME İLİŞKİN ÖNÜNDEKİ EN BÜYÜK HEDEF ULUSLARARASILAŞMADIR,” DİYOR. DR. AYDIN İLE TÜRKİYE’NİN EN BÜYÜK VAKIF ÜNİVERSİTESİ İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ’Nİ, HEDEFLERİNİ, EĞİTİMDE ULUSLARARSILAŞMANIN ÖNEMİNİ KONUŞTUK.

“Uluslararası eğitim vermek en büyük hedefimiz”

İstanbul Aydın Üniversitesi’nin kuruluşuna ve bu noktaya gelmesinin arkasında uzun bir eğitim geçmişi var. Ben eğitimci olarak doğdum ve uzun yıllardır da eğitimciyim. Türk Silahlı Kuvvetleri’nde başladığım eğitim subaylığı görevimi emekli olduktan sonra yine eğitim sektörü içerisinde olarak sürdürdüm. Her eğitimcinin hayalinde bir üniversite kurmak vardır. Benim de bir üniversite kurma hayalim vardı. Bu hayalden yola çıkarak 1995 yılında Anadolu Kültür ve Eğitim Vakfı’nı kurduk. Ortak paydamız ülkemizin eğitim ihtiyaçlarıydı ve eğitim sektöründe hizmet vermeye başladık. Daha öncesinde de eğitim sektörü içerisinde bulunuyorduk ve bu konuda önemli bir tecrübemiz vardı. BİL Dershaneleriyle çıktığımız yola bugün Türkiye’nin en büyük vakıf üniversitesi olan İstan-

bul Aydın Üniversitesi ile devam ediyoruz. Bizim burada birinci hedefimiz; yaptığımız işi doğru dürüst ve en kaliteli şekilde yaparak daha mükemmel ve evrensel boyutta eğitim vermek.

“Bilgiyi üretime dönüştürecek bir altyapıya sahibiz”

İstanbul Aydın Üniversitesi, bugün 100’den fazla ülkede 450’nin üzerinde üniversiteyle işbirliği olan, en çok tercih edilen vakıf üniversitesi konumundadır. Türkiye’nin en geniş şehir kampüsü ve en kapsamlı teknolojik altyapıya sahip vakıf üniversitesiyiz. 600 bin metrekarelik açık ve kapalı alanda 16 fakülte ve yüksekokul, 3 enstitü, 30 araştırma merkezi ve 2 düşünce kuruluşuyla uluslararası kriterlerde eğitim hizmeti veriyoruz. Üniversite olarak bilgiyi üretime dönüştürecek bir altyapıya sahibiz.

*İAÜ bu yıl
12. dönem
mezunlarını
verdi*

“Uygulamalı ve yerinde eğitim modelini önemseyen bir üniversiteyiz”

Uygulamalı eğitimin ülkemizde var olan itilmişliği bir eğitimci olarak benim her zaman altını ısrarla çizdiğim bir konu. Bu nedenle İstanbul Aydın Üniversitesi'nde uygulamalı eğitim modelinin titizlikle üzerinde duruyorum. Çünkü çağımızın eğitim sistemi bunu gerektiriyor. Bugün dünyanın saygın üniversitelerine baktığınızda teori ve pratiği aynı potada eriten bir eğitim sunduklarını görürsünüz. Benim de bir eğitimci olarak İstanbul Aydın Üniversitesi'nde hedeflediğim eğitim sistemi bu. Hayalim sektöre öncülük eden, sektörün ufkunu açan bir üniversite olabilmek. Biliyorsunuz, ülkemizde üniversitelerimiz sektöre yetişme çabasındalar hala. Oysa ki üniversitelerimizin ülkemizde hak ettikleri misyon sektöre öncülük etmek, sektörü peşinden sürüklemek. Benim hayalini kur-

duğum sistem de tam olarak bu. İstanbul Aydın Üniversitesi kurulduğu günden beri bir misyonla ortaya çıktı. Bu misyonu 'uygulamalı eğitim' olarak özetleyebiliriz. Uygulamalı eğitim anlayışımızla her zaman iftihar ediyoruz. Çünkü Türk eğitim sisteminin uygulamalı eğitime ciddi anlamda ihtiyacı vardı ve biz İstanbul Aydın Üniversitesi olarak bu alanda çok önemli başarılarla imza attık. Uygulamalı ve yerinde eğitim modelini önemseyen bir üniversiteyiz. Uygulamalı eğitim anlayışına sahip olduğumuz için sanayi ile yoğunluklu bir işbirliği içindeyiz. Bugün 80 bini aşkın kurum ve kuruluşla yaptığımız işbirliğiyle eğitim hayatıyla iş hayatını birbiriyle entegre etmiş durumdayız. Bugün İstanbul Aydın Üniversitesi, Türkiye'nin uygulamalı eğitim yapan ilk üniversitesi olma özelliğini taşıyor. Ayrıca dünyaca tanınmış 450'nin üzerinde uluslararası üniversiteyle yapmış olduğu işbirlikleri, öğrenim süresince vermiş olduğu garantili eğitim bursları, dünyanın en iyi üniversitelerinde lisans tamamlama imkânı, dünya çapında ün yapmış alanında en iyi akademisyenler, ulusal ve uluslararası konferanslar, çift anadal programı sayesinde aynı anda iki diploma sahibi olma imkânı, Türkiye'nin tek bir alanda kurulu en büyük teknoloji merkezine sahip olması gibi daha birçok özelliği ile öğrenciler için en iyi imkânları sağlayarak farklılık yaratan bir üniversite olmuştur.

“Dünyanın her yerinde iş bulabilen, iş yapabilen mezunlar yetiştirmek zorundayız”

Üniversiteler, iş gücüne uygun insan kaynağı yetiştiren, gelecek neslin yoğrulduğu şekillendiği kurumlardır. Üniversitelerin rolü, bilgi üretmek, bilgiye dokunmak, bilgiyi ürüne dönüştürmek, bilgiye ekonomik ve maddi değer ve manevi değer katan bireyler yetiştirmektir. Bugün itibarıyla 7 milyon öğrencinin yükseköğrenim içinde olduğu Türkiye'de; bilgi, teknoloji, gelişim, sağlık, fen gibi alanlarda dünyanın her yerinde iş bulabilen, iş ya-

“Bilgiyi üretime dönüştürecek bir alt yapıya sahibiz”

pabilen mezunlar yetiştirmek zorundayız. Ekonominin ihtiyaç duyduğu bilgi tabanlı insan gúcünü yetiştirerek uluslararası anlamda rekabet etmek bizim en büyük gayemiz. Üniversitelerin bu bağlamda, programlarını ve müfredatlarını arz ve talep dengeleri doğrultusunda oluşturmaları büyük önem arz ediyor.

**“Türkiye’nin en iyisi olmayı
başaran bir üniversiteyiz”**

Her şeyden önce gerek Bologna süreci, gerekse AB yükseköğretim standartlarına akredite olmuş bir üniversite olarak, uluslararasılaşma yolunda çok önemli adımlar atmış bir yükseköğretim kurumuyuz. Ülkemizin en iyi akademisyenlerini bünyesine katan ve yaptığı teknolojik yatırımlarla, vakıf üniversiteleri arasında Türkiye’nin en iyisi olmayı başaran bir üniversiteyiz. Nitelikli bir nesile giden yolun sadece teori değil, aynı zamanda elde ettiği bilgiyi kullanabilen bireylerden geçtiğine inanıyor-

rum. Dolayısıyla yaptığımız bütün yatırımların alt yapısı da bu anlayış üzerine şekilleniyor. Gerek turizm sektörünü besleyecek gıda alanında, gerekse tıp alanında yaptığımız yatırımlar, bizlerin uzun vadeli hedefleri açısından büyük önem arz ediyor. Sağlık alanında yaptığımız yatırımlar, Türkiye’nin sağlık alanında yakaladığımız seviyenin de en iyi göstergesidir. Çağdaş tıp alanında en ileri teknoloji ile donatılmış laboratuvar ve hastane ortamlarımızda; tıp biliminin en iyi şekilde öğretilmesine odaklanan bir düşünce yapısına sahibiz. Bu şekilde üniversitemiz bünyesinde yetiştirdiğimiz hekim ve bilim insanlarımıza uygulama alanı sunmayı hedefliyoruz. Yine aynı şekilde bugün kurmuş olduğumuz alt yapısı itibariyle İstanbul Aydın Üniversitesi İletişim Fakültesi de Türkiye’nin sayılı iletişim fakülteleri arasındadır. İletişim Fakültemizin çatısı altında oluşturduğumuz birimlerle burada yetişen öğrencilerin profesyonel hayata uyum süreçlerini en aza indirmeyi hedefliyoruz.

*“İAÜ ‘de Türk
ve uluslararası
öğrencilerle
bir mozaik
oluşturuyoruz”*

“Küresel dünyaya entegre olan dünya insanı yetiştirmeyi çok önemsiyoruz”

Dünya artık global bir köy. Ve tüm dünyada uluslararası öğrenci hareketliliği düşünüldüğünde çok yoğun bir rekabet var. Eğitim alanında dünya ile rekabet edebilecek bir seviyeye gelmek için eğitim altyapımızı dünyayla entegre etmek ve 2020 yılında 7 milyon öğrencinin oluşturacağı 280 milyar dolarlık bu pazardan Türkiye'nin de pay alabileceği bir planlama yapması temel öncelik olmalı. Teknolojinin öne çıktığı günümüz eğitim sektöründe; niceliksel bir boyutun yerine niteliğe odaklanan bir eğitim anlayışı, bizi dünyada da önemli bir konuma getirecektir. Eğitim sektöründe oluşan rekabetçi anlayış, ülkemize yabancı öğrencilerin gelmesini sağlayacağı gibi; ülkemiz için ar-ge, inovasyon, teknoloji ve nitelikli insan gücü ihraca-

tını da artıracak. İstanbul Aydın Üniversitesi olarak üniversite-sanayi ve üniversite-kamu kurumları işbirliğine kurulduğumuz günden bu yana inanan ve bu alanda çalışmalar yürüten bir üniversiteyiz. Önümüzdeki yıllarda da yurt içi ve yurt dışı kurum ve kuruluşlarla daha fazla işbirlikleri geliştirerek, ülkemizin marka değerini artırmak önceliğimiz olacak. Kendi kültürünü, kendi kimliğini koruyan, ama aynı zamanda evrensel ilkeleri dikkate alan, küresel dünyaya entegre olan dünya insanı yetiştirmeyi çok önemsiyoruz. Öğrencilerimizin “Artık üniversiteye girdik, mezun olduk, çok rahatlıkla iş bulabilirim veya iş kurabilirim” anlayışını bir kenara bırakması ve “Afrika’da, Amerika’da, Asya’da, Uzak Doğu’da nasıl yer edinebilirim?” gibi kendilerini sınırların ötesine taşıyabilecek bir vizyonla hareket etmeleri şart.

İAÜ 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında 8 bin lisans ve ön lisans öğrencisini iş dünyasına uğurladı

“Uygulamalı eğitimi önemseyen bir üniversiteyiz”

“Türk ve uluslararası öğrencilerle bir mozaik oluşturuyoruz”

Bizim gibi etrafı ateş çemberine dönmüş bir ülke için 7’den 70’e herkesin elinden gelen ne ise yapmasının önemli olduğunu düşünüyorum. Geleceği emanet edeceğimiz gençlerimiz de bunun bilinciyle hareket etmeli. Bu ülkenin bilgiyi ürüne dönüştürecek kuvvetli zihinlere hızla ihtiyacı var. Nitelikli insan gücünün ülkelerin geleceğini şekillendirmede çok önemli bir payı var. Bu bağlamda öğrencilerimize daima aydınlık bir geleceğe ulaşmaları için çok çalışmaları ve daima hayallerinin ötesine çıkmalarını, sınırlarını aşmalarını salık

veriyoruz. Tabii öncesinde Türkiye’nin en önemli sermayesi olan genç ve dinamik insan gücünü besleyecek bir eğitim iklimi oluşturmak da biz eğitimcilerimize düşen önemli bir görev.

Üniversitenin kampüsünde dolaştığınızda her türlü milletten insanı bir arada bulmanız mümkün. Üniversitemizde eğitim gören Türk ve uluslararası öğrencilerle bir mozaik oluşturuyoruz. Üniversitemizde okumak isteyen gençlerimizin uluslararası öğrencilerle bir araya gelip hem yabancı dil, hem sosyal, hem kültürel manada birbirlerinden beslenmelerini; bir sinerji yaratmalarını önemsiyorum.

“Türkiye’yi bölgesel bir eğitim üssü haline dönüştürmeyi amaçlıyoruz”

Türkiye’de eğitim ekonomisinin önemi her geçen gün biraz daha anlaşılmalıya başlandı. Bugün itibarıyla 100 bini aşkın yabancı öğrencinin yükseköğrenim gördüğü Türkiye’de; her bir öğrencinin yıllık yaklaşık 40 bin dolarlık eğitim ve yaşam gideri olduğu dikkate alındığında bunun ülke ekonomisine olan katkısı 4 milyar dolar seviyesinde. 2023 yılında 180 bin uluslararası öğrenci hedefini yakalayarak, eğitim ekonomisine 7 milyar 200 milyon dolar gelir sağlamak gibi bir hedefle hareket ediyoruz. Bunun için DEİK Eğitim Ekonomisi İş Konseyi (EEİK) olarak yurtdışında yaptığımız çalışmalarda öğrencilerin Türkiye’yi tercih etmesi konusunda yoğun tanıtım çalışmaları yapıyoruz. EEİK olarak, uluslararası eğitim etkinliklerinde ‘Study in Turkey’ markasıyla gerçekleştirdiğimiz çalışmalarımızı daha da aktif bir şekilde yürütmeye başladık.

Bizim 2023 Türkiye için ortaya koyduğumuz projeksiyon, daha fazla teknoloji, daha fazla arge, daha fazla inovasyon, daha fazla eğitim, daha fazla tanıtım ve daha fazla entegrasyon üzerine kurulu. Türkiye’nin bölgesel bir eğitim üssü haline dönüştüğü, nitelikli bilgi ve nitelikli insan gücü ihraç ettiği bir ülke olma hedefi için var gücümüzle çalışıyoruz. Bütün enerjimizi de bütün yatırımlarımızı da bu hedefler doğrultusunda gerçekleştiriyoruz.

Eğitim, ülkenin sıçrama yapmasına aracılık yapabilecek en önemli alan. Türkiye, bugün itibarıyla 7 milyonu üniversitede olmak üzere 40 milyonu aşkın bir eğitim nüfusuna sahip. Türkiye’nin en önemli sermayesi olan bu genç ve dinamik insan gücünü besleyecek nitelikli bir eğitim iklimi oluşturmak ve ekonominin ihtiyaç duyduğu bilgi tabanlı insan gücünü yetiştirerek uluslararası anlamda rekabete hazır hale getirmek temel önceliğimiz olmalı. Gençlerimizi bilgi, teknoloji, gelişim, sağlık, fen gibi her alanda donatmalıyız.

“Arz ve talep eksenli eğitim politikası”

Eğitim sektörü, bilgi ve insan gücü ihraç eden bir alan haline dönüşmeli. Biz eğitimciler, devlet ve sanayi alanının göstereceği referanslar doğrultusunda, arz ve talebi dikkate alan bir yaklaşımla iş gücüne uygun insan kaynağı yetiştirmek durumundayız. Üniversite-sanayi işbirliklerini daha da geliştirerek kurguyu uygulama odaklı mesleki eğitim üzerine oluşturmamız gerekiyor. Bu konuda hükümetin de ciddi çalışmaları var. Hükümetin iş hayatındaki arz talep dengesini gözeterek ortaya koymaya başladığı mesleki eğitim önceliğini, daha da artırılmış üniversite-sanayi işbirliğiyle, nitelikli ve verimli bir insan kaynağı için önemli buluyoruz. Keza istihdam açığı olan alanların üçte biri, mesleki eğitim almış insan gücüyle karşılanabilir.

“Hedefimiz eğitimde uluslararasılaşmak”

Bugünkü koşullarda gençlerimizin hepsinin Türkiye’de istihdam edilemeyeceği gerçeğini dikkate aldığımızda, eğitim alanında uluslararasılaşmak ana hedefimiz. Bu nedenle Türkiye’nin eğitime ilişkin önündeki en büyük hedef, uluslararasılaşma. Buna niteliği artırılmış bir eğitim modelini de eklersek önemli bir sıçrama yapabileceğimize yürekten inanıyorum. Eğitime yönelik oluşturduğumuz bu vizyon, nitelikli insan gücüyle Türkiye’yi dünyada söz sahibi bir ülke konumuna da getirecek.

Ancak bunun öncesinde, bugün yaklaşık 180 milyar doları bulan 4,5 milyonluk uluslararası öğrenci hareketlilik pazarının, 2020 yılında 7 milyon öğrenci ve 280 milyar dolarlık bir rakamı bulacağını göz önünde bulundurursak; bu pazardan daha fazla pay almanın yollarını bulmamız ve çalışmalarımızı bu doğrultuda gerçekleştirmemiz büyük önem arz ediyor. Eğitim alanında dünya ile rekabet edebilecek bir seviyeye gelmek için eğitim altyapımızı dünyayla entegre etmek ve bu pazardan Türkiye’nin de pay alabileceği bir planlama yapmak temel önceliğimiz.

Yazı - Fotoğraflar • Kayhan Güven (İAHA)

KAR TÜRKİYE'Yİ SEVDİ

TÜRKİYE, OCAK AYININ İLK GÜNLERİNDE BİR BEYAZ KAR ÖRTÜSÜNE BÜRÜNDÜ. İSTANBUL DA BUNDAN NASİBİNİ ALDI. HAYDARPAŞA GARI'NIN GİRİŞ KAPISI DA KARLA KAPANDI. NEYSE Kİ GAR ŞİMDİLERDE ÇALIŞMIYOR.

ATATÜRK HAVALİMANI DA
KARDAN NASİBİNİ ALDI,
BİRÇOK YOLCU MAĞDUR
OLDU, BİRÇOK SEFER
İPTAL EDİLDİ. UÇAKLAR
KARA SAPLANDI, KALDI.

KAR, YURDUN HER
TARAFINA BEYAZ
ÖRTÜSÜNÜ SERDİ.
ANTALYA'DAKİ ASPENDOS
DA BELKİ HAYATINDA PEK
SIK GÖRMEDİĞİ BİR KILIĞA
BÜRÜNDÜ.

İSTANBUL'DAKİ AYASOFYA
DA KAÇINILMAZ BİÇİMDE
KARLA TANIŞTI...
“BU FOTOĞRAFLAR
NASIL ÇEKİLDİ?”
DİYE SORABİLİRSİNİZ.
FOTOĞRAFLAR, İSTANBUL
HALIÇ'TE BULUNAN
MİNİATÜRK'TE ÇEKİLDİ...

Yazı ve Fotoğraflar • Samet Sertan İnce (İAHA)

KISA BİR BOSNA GÜNCESESİ

BOSNA YOLCULUĞUNA ÇIKMADAN ÖNCE OKUDUĞUM BİR YAZIDA,
"BOSNA BİRAZ ROMA, BİRAZ BİZANS AMA EN ÇOK OSMANLI'DIR,"
DİYORDU. BOSNA GERÇEKTEN TİPİK BİR OSMANLI ŞEHİRİ. YABANCILIK
ÇEKMEDEN OTELE GİRİYORUM VE ANIMSİYORUM: ARŞİDÜK FRANZ
FERDINAND BURADA ÖLDÜRÜLDÜ!

Saraybosna'ya Sahiba Gökçen Havalimanı'ndan başlayan bir buçuk saatlik yolculuğu tamamlamadan pilot uçağı 45 derecelik bir açıyla sola yatırdı, Bosna'nın yeşille bezenmiş uçsuz bucaksız tepeleri, sonbahar renkleriyle örtünmüş ağaçları ve berrak ırmakları şimdi ayaklarımın altında.

"Zdravo (merhaba) Bosna!"

Uçaktan indiğimde akşamüzeriydi ve hava serindi ama tanıdık bir havaydı. Burası sanki biraz Trakya, biraz Edirne'di.

Paramı bozdurup hemen otobüse bindim ve şoföre gideceğim yerin adını söyledim.

"Sebil?"

"..."

"Sebil, evet!"

Türkçe kelime duymamın şaşkınlığıyla cebimdeki 5 Markı şoföre uzattım. Trakya ağızıyla konuşur gibi bana Türkçe teşekkür ediyor, kendimi hâlâ Trakya'da hissediyordum. Şehre yarım saatlik uzaklıkta olan havalimanından ayrıldık ve yola koyulduk. Hava artık iyice kararmıştı. Yolda binaların üstündeki kocaman kurşun deliklerini hava karanlık olmasına rağmen seçebiliyordum.

Aracın camından gördüğüm Bosna hakkında ilk izlenimim şehrin yalnızlığı. Hava iyiden iyiye kararıyor. Cam arkasından gördüğüm şehir şimdi bir film şeridi gibi gözlerimin önünden akıp gidiyordu.

Bosna tipik bir Osmanlı şehri

Sebil durağında indikten sonra Saraybosna'nın Boşnakların deyimiyle Sarajevo'nun kokusu beni bir hayli mutlu etti. İnsan yaklaşık iki saat önce arkasında bıraktığı yirmi milyonluk şehirden gelince ister istemez bir egzoz kokusu arıyor! Saraybosna'da ise yanık odun kokusuna benzeyen bir koku içimi açıyor.

Araçtan ilk indiğimde sol tarafımda kurşunlanmış binalar, sağ tarafımda ise sakin bir şekilde akan Miljacka Nehri... Bıçak gibi keskin bir soğuk iliklerime işliyor. Bir an irkiliyorum. Kalacağım otele doğru ilerliyorum.

Bosna yolculuğuna çıkmadan önce okuduğum bir yazıda "Bosna biraz Roma, biraz Bizans ama en çok Osmanlı'dır," diyordu. Bosna tipik bir Osmanlı şehri. Yabancılık çekmeden otele giriyorum ve anımsıyorum, Arşidük Franz Ferdinand burada öldürüldü!

Oburluk

Eşyama kalacağım otele bırakıp kendimi sokağa atıyorum. Karnımı doyurmak için aç bir kurt edasıyla ilk gördüğüm köfteciye giriyorum. Çalışanlar pek İngilizce bilmiyor ancak Türk olduğumu fark edince çat pat Türkçe konuşmaya çalışıyorlar.

Bosna'nın meşhur köftesi "cevapcici" sipariş ediyorum. Siparişi alan orta yaşlı mavi gözlü sarışın kadın aç olacağımı fark edip Türkçe soruyor, "İki porsiyon?" Ben tek porsiyon cevapcici söylüyorum. Yaklaşık beş dakika sonra köfteler geliyor ama siparişi alan kadının gerçekten iki porsiyon getirdiğini düşünüp köfte dolu tabağı işaret ederek bu sefer ben soruyorum "iki porsiyon?"

Garson kadın gülümseyerek tek porsiyon olduğunu söylüyor. Şaşırıyorum. Çünkü İstanbul'da bir porsiyon köfte söylediğinizde yaklaşık beş köfte gibi tadımlık (benim için) bir tabak getirirler önünüze. Şimdi ise tabağımda on iki köfte... Üstelik sıcacık. Tereyağlı pideyi de görünce iştahım iyice açılıyor. Üstüne bir de "pljeskavica" dedikleri köfteden söylüyorum. Önüme konan tabakları silip süpürüyorum.

"Bolje te našao Sarajevo! / Hoşbulduk Bosna!"

"Köftenin üstüne biraz kaymak ister misiniz?"

7 büyük günahın biri olan oburluk günahını işledikten sonra minik bir şehir turu atıyorum. Her bölgenin kendine özgü bir dilenci profili var. Bosna'nın dilencileri de savaş gazisi yalanına sarılmış. Deliler ise aynı...

Burada "Başçarşı" diyorlar merkeze. Burada sayısız köfteci ve börekçi bulabilirsiniz. Eski Galatasaraylı futbolcu Tarık Hodjic'in Başçarşı'daki dükkânını hemen fark edeceksiniz. Kapısında Galatasaray bayrağı dalgalanıyor. Pide arasında gelen köfteleri ve salata-

*Herkes biraz
verdi, bazıları
hepsini*

ları gayet lezzetli... Köftenin üstüne biraz kaymak isterseniz tadına tat katarsınız köftenin...

Butik bir kafede oturup dinlendikten sonra benimle gelen dostlarımla Boşnak kahvesi söyledik. Bosna'da kahve kültürü çok yaygın. Her yerde kahve bulabilirsiniz ama çay bulmanız biraz zamanınızı alacaktır. Kahveleri getiren kişi Türk olduğumuzu anladıktan sonra İngilizce, "Ben de Kürdüm," diyor. Bu ani çıkışın ardından otuz yıl önce babasının Kerkük'ten Saraybosna'ya gelip bir Boşnak kadınla evlendiğini anlatıyor. Hikâyesini anlatıp yanımızdan ayrılıyor. Biz ise kendimizi lezzetli kahvelerimize kaptırıyoruz. Hesabı ödeyerek ve küçük bir Bursa'yı andıran Saraybosna'nın sokaklarında kendimizi kaybediyoruz.

Mostar yolculuğu

Ertesi günü sabahın erken saatinde Başçarşı'ya gittik. Bir börekçiye daldık ve Boşnak böreği ismarladık, hepsinden. İspanaklı, peynirli, patatesli ve kıymalı... O günahı yeniden işlemiştik! Artık gitme zamanıydı ve paslı bir tramvayla şehir merkezinden ayrıldık. Cep otogarı olarak düşündüğümüz küçük bir otogara ulaştık ve biletlerimizi aldık. Her ne kadar bir Avrupa ülkesi olsa da

Balkan ülkesi olduğunu unutmuyor Bosna, çünkü hizmet sektörleri bizim 2000'lerin başındaki durum gibi. Eski bir otobüsle Mostar yolculuğumuza başlıyoruz. Mostar ile Saraybosna arası yılan gibi kıvrımlı yollar, kasaba durakları, kurşun izli evler, turşu satan insanlarla dolu. Nehirde kurulu küçük balık çiftliklerine bakmadan edemezsiniz. Yolların darlığı canımı sıkırsa da koskoca dağları ancak bu kadar yontabilmişler diye düşünerek kendimi avuttum. Bu dar yollardan normal binek araçları geçse pek endişelenmezdim ancak koca koca tırların ve sallanan dorselerinin üzerinize doğru geldiğini görmek ürkütüyor.

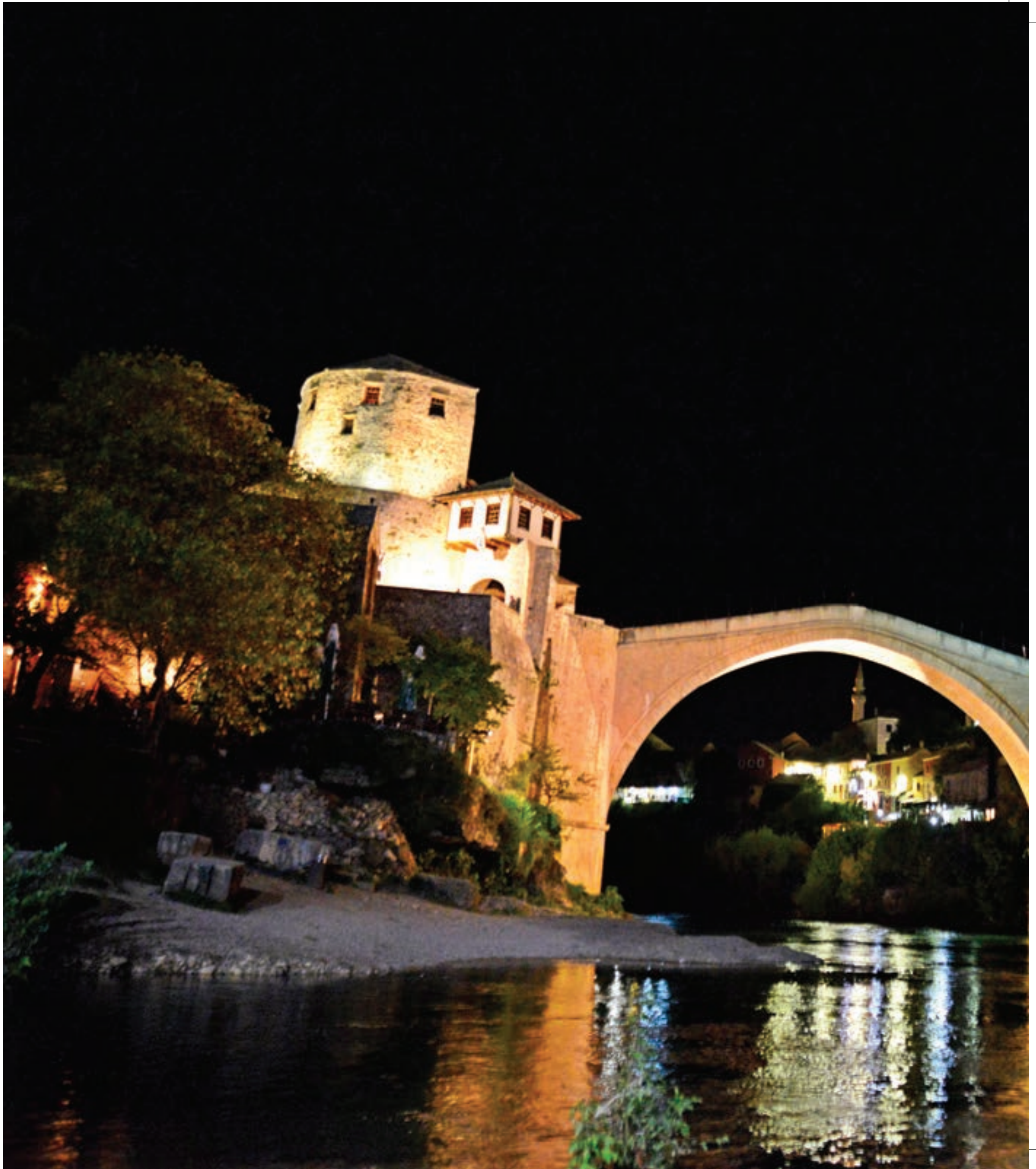
Mostar'a ulaştık. Otobüsten indiğimizde gözlerimiz köprüyü aradı ancak bulamadı. Biz de önce bir şeyler atıştırmaya karar verdik. Ne haklı bir karar ama. Gözümüze kestirdiğimiz bir börekçiden böreklerimizi alarak tabanvayla devam ettik yola.

Küçük Köprü

Köprüye doğru yaklaştığımızı değişen kaldırım taşlarından anladık. Aşınmaktan cilalanmış arnavutkaldırımları... İlerledikçe ortaçağ binaları doluşmaya başladı yolumuzda. Gerçek Mostar'a nihayet ulaşmıştık.

*Her ne kadar
bir Avrupa
ülkesi olsa da
bir Balkan
ülkesi olduğunu
unutmuyor
Bosna*

1566 yılında inşa edilen Mostar Kalesi, 9 Kasım 1993'te Boşnak-Hırvat Savaşı sırasında Hırvat güçleri tarafından yıkıldı. TİKA, UNESCO ve Dünya Bankası desteğiyle 23 Temmuz 2004'te yeni köprü hizmete girdi. 2005 yılında UNESCO tarafından Dünya Mirası ilan edildi

*Aşınmaktan
cilalanmış
Arnavut
Kaldırımları*

Mimar Sinan'ın öğrencisi Mimar Hayreddin öylesine güzel bir köprü yapmış ki, dünyada eşi benzeri az bulunur. Ancak şimdi gördüğümüz köprü aslına uygun olarak tekrar inşa edilmiş. Savaşta yıkılmışlar muazzam eseri... O heybetli gözükken Mostar Köprüsü bu muydu? Açıkçası uzun bir köprü vardı düşümde. Arkadaşım gülererek, "Ulan ne büyük bir köprü!" dedi. Yaklaşık 10 metre uzunluğunda insan ayaklarıyla cilalanmış taşlara sahip bir köprüdür Mostar Köprüsü.

Demiroviç

Dalga geçer gibi gülüşmelerimizin ardından kırmızı kazaklı bir adam, köprünün diğer ucunda bizi izliyordu. Elinde büyücek bir sopa. Pek aldırış etmeden köprüden Mostar'ın fotoğrafını çekmeye devam ettim. Birkaç dakika sonra arkamdan bir ses duydum:

"Buraya sadece fotoğraf çekmeye gelmedin değil mi?" Bu soruyu İngilizce soran adam az önce bizi izleyen o sopalı, kırmızı kazaklı adamdı. Olayı kavrayamadığım için "Anlamadım?" dedim. Hiç bozuntuya vermeden, konuşmasına başladı adam.

"İnsanlar buraya sadece 'selfie' çekmek için geliyorlar, bu beni üzüyor çünkü burası Mostar, burada büyük bir trajedi var!"

Anlaşıldığı üzere bu adam bir şeyler anlatmak istiyor. Hemen sormaya başlıyorum,

"Siz buralı mısınız?"

"Mostarlıyım evet."

"Eski köprü ile replikası olan bu köprü arasında bir fark var mı?"

Adamın aniden yüzü düştü sonra tebessüm etmeye başladı. Kesinlikle güzel ama artık olmayan bir şeyleri

anımsamıştı. İlk önce nehire baktı ardından konuşmaya başladı: "Fark var ancak görünüşte olan bir fark değil bu. Ruhu değişti buranın. Burada savaşmış ölenlerin canları acıdır bu köprü yıkıldığında. Sevdikleri için çarpıştılar, akşamları sevgilileriyle gelip nehire baktıkları bu yer için savaştılar. Üzücü olan ise onlarla savaşanların bir kısmı da buralıydı..."

Bu sözlerin ertesinde kısa bir sessizlik yaşadık.

"Siz burada savaştınız mı?"

"..."

"Savaştım ya! Ne savaş ama. Arkadaşlarımın düşman olduğu bir savaş. Çoğumuzun mühimmat sıkıntısı çektiği için nehirin karşısına yüzerek kaçtığı bir savaş. Çoğu o nehirde öldü. Bir kişi kaçmadı: Anne," dedi.

Adını söylemedi ancak öykünün geri kalanı bu kadının üzerinden olacağı kesindi.

*Başçarşı'ya
ulaştık, şimdi
hediyelek eşya
zamanıydı*

"Anne" dedikleri kadın zamanında Mostar'ın varlıklı kişilerindenmiş. Savaşta eşini kaybetmiş ve ondan sonra delirmiş, anlatılanlar böyle.

Adamın adını sormayı unutmuştum. Ani bir çıkışla "Adınız nedir?" dedim.

"Mustafa Demiroviç"

Adını söyledikten sonra arkadaşım "Siz geçekten buralı mısınız? Ne bileyim adınız Mustafa, belki bir yerlerden göçmüşsünüzdür." Mustafa Demiroviç elindeki sopasıyla gülerek arkadaşımı dürttü. "Buralıyım ve burada öleceğim."

Sonra tekrardan "Anne"yi anlatmaya devam etti: "Karşıya geçmeyi reddetti bu kadın. 'Benim evim burada, kocamla yaşadığım anılar burada. Ben burada kalıyorum.' Bu kadın ölmedi. Savaş sonrası bütün parasını aç kalanlara, çocuklara harcadı. Şimdi fakir; buradaki insanlar ve turistlerin bir kısmı para veriyor," dedi. Anladığım kadarıyla bu kadın Mostar'ın azizesi gibi olmuştu.

Bu toprakların köprü öyküsü çoktur. Drina Köprüsü buna en güzel örnek olabilir. Güneş batmıştı, sokak lambaları yanmış, köprüyü suni güneşler aydınlatmaya başlamıştı. Demiroviç: "Savaşlar çok kötü ancak başka bir açıdan düşündüğünüzde iyidir. Size insan olduğunuzu anımsatır.

"Savaştığınızda sevgilileriniz, eşleriniz, çocuklarınız, analarınız, babalarınız, usunuzdan çıkmaz. Yaz gecelerini anımsayıp sabahladığınızda ortaya çıkan bülbüllerin şarkılarını duyarsınız. Savaşlar kötüdür ama aynı zamanda da iyidir."

Bundan sonra o sıkıcı siyasi konuşmalara daldık. Alija İzetbegoviç için "İyi bir Müslümandı ama iyi bir yönetici değildi," dedi. Bu beni şaşırtmıştı. Hava iyice kararmıştı ve o da sıkılmıştı konuşmaktan. Biz de teşekkür edip kalacağımız otele doğru giderken baldırımında ufak bir acı hissettim. Mustafa Demiroviç beni dürtüyordu ve gözünü kırıp sessizce "Anne," dedi. Yanımdan yaşlılığından ötürü kamburlaşmış iriye yakın vücuduyla tipik bir Bosnalı vardı. Bu Anne'ydi. Cebimdeki birkaç bozukluğu ona verdim. Yüzünde deli

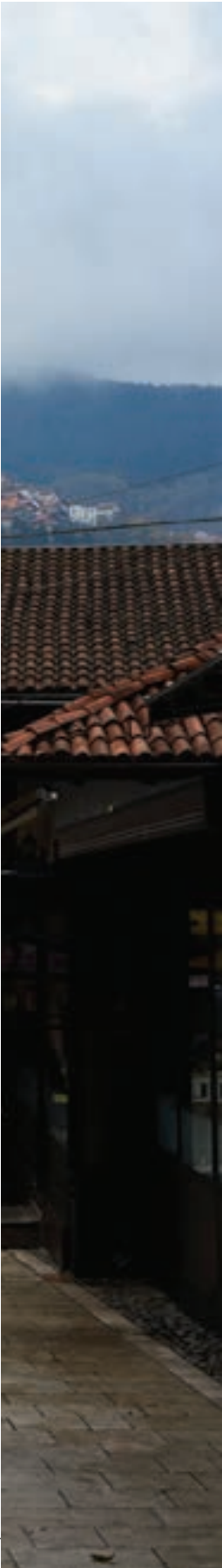
gülümsemesi vardı, başını eğdi ve topallayarak köprüden geçti.

Mostar Altı

Gece olunca kaldığım otelden çıktım çünkü gündüz vakti gözüme kestirdiğim bir yer vardı. Hemen arkadaşımı da alıp oraya gittim. Replika Mostar Köprüsü karşımda ve köprü'nün altından akan nehir iki adım ötemdeydi. Hemen ellerimi nehre daldırdım. Buz gibi su keyif vermişti bana. Arkadaşım hemen bir Bosna türküsü açtı. Benim için asıl gezi buydu. Herkes köprüde biz ise aşağıda köprüyü izliyoruz. Biraz daha durduk ve otele döndük (yaklaşık 2 dakikalık mesafe). Yarın İstanbul'a dönecektik.

İstanbul'a Dönüş

Yeniden bindik otobüse; Saraybosna'ya dönüyoruz. O baş döndürücü yollar, balık çiftlikleri, mezarlar... Saraybosna'ya varmıştık. Son kez dolaşalım dedik ve Başçarşı'ya ulaştık. Şimdi hediyelik eşya alma zamanıydı. Magnetlerimizi aldıktan sonra bir kasaba gir-

dik ve kuru et ismarladık.

"Suho Meso?"

"Var"

Bundan sonra iletişimi ellerimizle kurduk. "İki kilo". Neyse ki adam bizi anlamıştı. Ezan okunuyor... Çok şaşır-dım çünkü ezan burada müezzin tarafından minareden okunuyor. O cızırtılar yoktur bu ezanda. Gazi Hüsrev Bey Camii'dir bu ezanın kaynağı. Gazi Hüsrev Bey, Bosna'nın sancak beyi. Onun için caminin diğer adı da Bey Camii'dir. Eski bir tramvaya binip terminalde inip oradan da yürümeye karar verdik. Eski usul bilet alıyorsunuz ve onu delgeçten geçiriyorsunuz. Eğer bilet almadan bindiyseniz büyük bir risk aldığınızı belirtmek isterim. Arada kontrolörler biniyor bu tramvaylara. Yakalanırsanız yaklaşık 60 lira ceza ödemek zorundasınız. Tramvaydan indik ve yolun kalanını yürüyerek tamamlamayı kafamıza koyduk. Yol kenarında büyücek bir markete girdik ve bütün marklarımızı çikolataya harcadık. Her yerim ıvır zıvır doluydu ve yürümekte zorluk çekmeye başladım. Yarım saatlik bir yürüyüşün ardından havalimanına ulaşmıştım. Artık gitme zamanı. Bir daha gelmek gerek şu Bosna'ya. Şehrimdeki kargaşanın özlemiyle uçağa bindim, kısa, keyifli Bosna gezimiz sona ermişti. Bosna, sarp dağlar arasında, vadilerin içinde bulunan yemyeşil bir memleket. Uçsuz bucaksız ovaları bazen düz, bazen dalgalı. Coğrafyanın sertliği insanların karakterlerine tesir etmiştir ancak bu sertliği düşmanca tavır takınırsanız görürsünüz.

**"1993'teki
savaşı
unutma!"
diyor yazı**

Yazı • Tuğba Yenen
Fotoğraf • Samet Sertan İnce (İAHA)

BAKIRKÖY ALTAN ERBULAK SAHNESİ'NDEYİZ. "MİMCE KADINLAR" ADLI OYUNU İZLEYECEĞİZ. OYUN, OTİZİMLİ BİR GENÇ OLAN SÜLEYMAN ÖZTÜRK'ÜN GİRİZGÂHIYLA BAŞLIYOR: "EVVEL ZAMAN İÇİNDE, KALBUR SAMAN İÇİNDE DEVELER TELLAL, PİRELER BERBER İKEN, BEN ANAMIN BEŞİĞİNİ TINGİR MINGİR SALLAR İKEN. AZ GİTTİM, DERE TEPE DÜZ GİTTİM, ÇAYIR ÇİMEN GEÇEREK, LALE SÜMBÜL BİÇEREK, SOĞUK SULAR İÇEREK ALTI AYDA BİR GÜZDE BİR ARPA BOYU YOL GİTTİM. BİR DE DÖNÜP ARKAMA BAKTIM Kİ NE GÖREYİM, GİDE GİDE BİR ARPA YOL GİTMEMİŞ MİYİM? MASAL MASAL MARTAVAL, İŞTE SİZE DUYULMAMIŞ BİR MASAL..."

*Baba oğul adı otizm
olan bir hayat
yolunda birlikte
yürüyorlar*

Girizgâhı okuyan 21 yaşındaki otizmli Süleyman Öztürk. Rol aldığı oyun 4 sahneden 2 perdeden oluşuyor. Süleyman 2. sahnede tekrar seyirci karşısına çıkıyor, 2. sahne kadınları konu alıyor. Bir TV programını canlandırıyor oyuncular. Programın adı "Kadın Kadının Dostudur." Karadenizli, feminist, kabadayı, nazlı ve evlilik düşkünü beş kadın karaktere ideal erkek X47 tanıtılıyor. X47'yi oynayan oyunun özel oyuncusu Süleyman Öztürk. Süleyman sahnede harika bir robot taklidi yapıyor. Robotun dil, şive seçeneği seyirciyi etkileyecek kadar iyi. Oyunun ilerleyen dakikalarında oyunculardan birinin isteği üzerine Nazım Hikmet'in Tahir ile Zühre şiirini okuyor. Bir seslendiriyor ki, tüyler diken diken. Oyundaki entel kadınların sorularının etkisiyle bir ara X47 arızalanıyor. Robotu oynayan Süleyman, seyircileri kırıp geçiriyor.

Önyargılarımdan utandım

Oyundan önce önyargılarım ne çoktu! Açmış bir lügata bakmıştım, şöyle tanımlıyordu otizmi: "Otizm, yaşamın ilk üç yılı içinde ortaya çıkan ve ya-

*Süleyman İAÜ
Çizgi Film ve
Animasyon
Bölümü'nde
okuyor*

şam boyu devam eden, sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişimde problemler, tekrarlayıcı davranış ve kısıtlı ilgi alanları ile kendini gösteren, karmaşık gelişimsel bir bozukluktur.”

Süleyman'ın kader ortağı, onun her daim yanında olan babası Mustafa Beyle oyun sırasındaki ilişkisi nasıl olacaktı! Perde aralarında babasına habire bakıp duracak mıydı! Babası ona yardımcı olacak mıydı, heyecandan repliklerini unutacak mıydı? Hiçbiri olmadı, karşımızda harika bir yetenek vardı... Kendimden nasıl da utandım, şaşkınlıklar içindeydim... Ona Karadeniz şivesini nasıl öğrendiğini sordum, babası yanıtladı: “Bir gecede öğrendi, baba tarafım Karadenizlidir. Ertesi günü ben hocalara şive çalıştığımızı söylemedim. Süleyman çıktı Karadeniz şivesiyle oynadı, hocalar şaşırdılar. Öyle şaşırdılar ki, ona koşarak sarıldılar. Biliyor musunuz, böyle şeyler onu çok motive ediyor, hayata bağlıyor.”

Süleyman Öztürk, İstanbul Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Çizgi Film ve Animasyon Bölümü'nde yüzde 50 burslu okuyor. Artık fakültesine tek başına gidip gelebiliyor. Okuldaki dersliklerini

buluyor, dersler bittikten sonra evine dönebiliyor. Babası onun doğal gölgesi gibi, hayatın her aşamasında o gölge onu izliyor. Süleyman'ın doğal gölgesini kampus içinde buldum, o anlattı, ben not aldım.

Yıkılmıştık

"Süleyman'a 18 aylıkken teşhis konuldu, teşhisi Gazeteci Oktay Ekşi'nin eşi koydu. Yıkılmıştık, yavaş yavaş ne yapabiliriz diye düşünmeye başladık. Bize çok yardımcı olan hekimler oldu. Bunlardan biri Yankı Yazgan'dı. Yankı Bey dedi ki: "Fabrika çıkışı bir aracınız var. Bu aracın boyası kötü, lastikleri patlak, motorda sıkıntılar var, kliması yok. Siz bunları paranızla onartacaksınız. Anladık ki bundan sonraki süreçler parayla gerçekleştirilecek. Yankı Bey bize iki yakada yerler önerdi. Çocuklara 40 saat eğitim verdirmek

gerekiyor, çünkü 6 yaşına kadar çocuklardaki beynin yüzde 80-90'ı tamamlanıyor. Siz 6 yaşına kadar nelerde başarı sağlarsanız, ileride çocuğun öğrenmesinin önünü açabiliyorsunuz. Her şeyi birebir öğretmeniz gerekiyor. Çocuğa sen ben kavramını bile bire bir öğretmeniz gerekiyor, çünkü kendisini kendi ismiyle tanımlıyor. Sözelimi herkes ona hep Süleyman dediği için, Süleyman acıktığında, 'Süleyman acıktı' şeklinde ifade ediyor. Ben acıktım demiyor; tabii bunu öğretebiliyorsunuz. Devamlı aynı şeyleri çalıştırmanız gerekiyor, en önemli şey sabırdır."

"Malın ne önemi var, söylesenize!"

Hayatı artık oğlundan ve otizmden kopuk değildi. "Yürüyen bir işimiz vardı. Babamla birlikte çalışıyorduk. Süleyman'a o kadar çok zaman ayırmak zorundaydım ki, işler yürümüyordu birlikteyken. Yavaş yavaş kendimi işten çekmeye başladım ve sonuçta iş yerini kapattık. Süleyman ileride kendi başına bir şey yapamayacaksa, ilerleyemeyecekse malın mülkün ne önemi olabilir ki, söylesenize!"

"Süleyman ile her şeyi çok güzel bir şekilde konuşabiliyoruz. Ben Süleyman'ın eğitimi için buradayım, çünkü onun burada kendi dünyasını kurması gerek. Kapıdan okula girdiğinde görevlilerle konuşabilmeli, 'kolay gelsin' demeli, arkadaşını gördüğü zaman selam verebilmeli, dersine zamanında girebilmeli. Tüm bunları masa başında sağlayamazdınız. Kimi zaman olumsuzlukları ben sağlıyorum ki ne olacağını göreyim. (Gülerek) Çıkardığım bütün olumsuzluklara iyi cevaplar geldi."

Okul hakkında konuşurken kapıdan bir elinde çantasıyla Süleyman çıkageldi. Dersi erken bitmişti. "Hoş geldin Süleyman" diyerek elimi uzattım. Elim sığı, kendi dünyasıyla geldi masamıza ilişti. Hareketleri kendine özgüydü, karşısındakini kendine göre yorumluyordu. Babasını görünce sevinmişti ama bunu belli etmiyordu, vücudu o anda bir güvene bürünmüştü sanki. Bir hamburger yemek istiyordu, bunun nasıl satın alınacağını besbelli öğrenmişti, kararlıydı ve hamburgerciye yöneldi.

Babası: "Biz Florya'da oturuyoruz. Buralardan geçerken hep buralara gelebilecek miyiz acaba diydük. Oldu... Hep hayal kuracaksınız, o hayali gerçekleştirmek için çaba göstereceksiniz. Biz elimizden geleni yaptık. Birçok ailenin imkânsızlıktan ne yapacaklarını bilmediklerinden bu mücadeleyi bıraktıklarını biliyorum."

Defterimin bir boş sayfasını önünü koydum

Süleyman hamburgerini bitirmişti... Sıkışık olan masaları düzelttik, ona bir yer açtık. Konu birden otomobillere sıçradı. Mustafa Bey beni göstererek, "Bak Tuğba da otomobillere meraklıymış," dedi. Süleyman, "Hangi markaları seviyorsun Tuğba?" diye sordu. "Volkswagen Beetle," dedim. Süleyman masada duran defterime bakarak, "Mercedes mi çizsem acaba?" diye sordu. Defterimin bir boş sayfa-

sını önüne koydum, çizdiği objeleri 360 derecelik açıyla çiziyormuş. Otomobili çizerken bütün aksesuarlar çizimin içinde yer alıyordu. Babası: "Bak karışık gelebilir ama dikkat edersen otomobili sileceklerinden kapı kollarına kadar her şeyi bütün ayrıntılarıyla çiziyor."

Gerçekten büyülenmişim. "Çizdiğin otoları hep saklayacağım," dedim. Sormadan edemedim: "Babanı nasıl tanımlarsın?" Süleyman: "Babam olduğu için, baba." Mustafa Bey'e aynı soruyu soruyorum. "Hayatımın eğitimci oldu Süleyman, ben onun sayesinde çok şey öğrendim," diyor sonra ekliyor: "Ben burada olmadığım zamanlar, istiyorum ki onu tanıyanlar ona bir selam verip bir masanın etrafında çay içebilseler. Böyle insanlar bir arkadaş grubunun içinde yer bulabilseler..." Beni sorarsanız, ben de başka biri olmuştum Süleyman'ı tanıdıktan sonra.

*Babası,
Süleyman'ın
doğal gölgesi
gibi, hayatın
her aşamasında
o gölge onu
izliyor*

Bir kadın pilotla uçtunuz mu

HÂLÂ KADIN PİLOTLA UÇMAYI GÖZE ALAMAYANLAR OLSA BİLE, TÜRK HAVA YOLLARI'NDA YÜZ CİVARINDA KADIN PİLOT UÇAK KOKPİTİNDE...THY PİLOTLARINDAN REYHAN ASLIHAN YILMAZ İLE EVİNDE MESLEĞİNİ KONUŞACAĞIZ.

"Adım Reyhan Aslıhan Yılmaz. 1984 doğumluyum, ilk ve orta öğrenimimi Ankara'da tamamladım. Liseyi İstanbul'da tamamladıktan sonra, İstanbul Teknik Üniversitesi'nden Makine Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldum (İTÜ). Yüksek Lisansımı otomotiv üzerine İTÜ'de yaptım. Türk Motor Sanayi'nde üç yıl boyunca mühendis olarak çalıştım.

Karşımda Türk Havayolları'nın (THY) bir kadın pilotu ev haliyle oturuyor. Bana nasıl pilot olduğunu, mesleğini anlatacak.

"Daha sonra Türk Hava Yolları'nda yetiştirilmek üzere 'İkinci Pilot Adayı Adayları' başvurusuyla THY Akademisi'ne 2011 yılında başladım. Baba mesleğim de pilotluk, o yüzden hayatım, babamın arkadaşları olan pilotlar arasında, onların öykülerini dinleyerek geçti. Mesleğe babamın teşvikiyle girdim diyebilirim, pilot üniformaları bile insanı cezbediyor. Hep THY'de çalışmak istiyordum. THY o dönemde sadece bazı mühendislik dallarından alım yapıyordu, ama pilotluk mesleği garanti meslek değildir. Pilot olmak isteyen herkes pilot olamıyor. Biraz şans pilotluk, bir kez sağlık konusunda yeterli olmanız gerekiyor. THY'nin ilanlarında o zamanlar dört senelik mühendisliklerden sadece bazı mühendislik kol-

larını alıyorlardı. Benim girdiğim dönemde yaklaşık üç yüz kişi başvurmuştu.

Başvurmuş ve kazanmış. Babası pilot olmasını hep istiyormuş, annesi de desteklemiş. Pilotluk eğitimi iki yıl sürmüştü. Eğitimi Çorlu'da almışlar. Sabahları dörtte kalkıyorlarmış uçuş için. Uçuşlar öğlene kadar sürüyormuş. İlk uçuşunu heyecanlanarak anlattı.

"Heyecan ve adrenalin hissettim, hâlâ da hissederim. Eğitimde ilk yalnız uçuşumu unutamam. Havada kocaman metal bir kuşa hükmediyorsunuz, çok heyecanlı oluyor. Hazır olmadan o kuşu size vermiyorlar. Yetişmeniz için sürekli hocayla uçarsınız. Hocanın inişi kalkışı doğru yaptığından emin olması gerekir, emin olursa kumanda sendedir artık. Ama kendinden emin olmalısın, kalkabiliyor muyum, konabiliyor muyum?"

*THY
Akademisi'ne
2011 yılında
başladım*

Standart bir iş değil pilotluk, her gün farklı hedeflere uçuyoruz

Eminsen, sen de bunu kabul ediyorsun. Eğitim gördüğümüz uçakların kullanımları daha zordur. Uçaklar büyüdükçe kontrolleri daha kolaylaşıyor."

Eğitimde uçuşa yatkınlıkları da ölçülüyormuş. "Ben uçmak istemiyorum," diyen olurmuş, hatta gerginlikten kusanlar bile. Onlar elenirmiş. Pilot adayının yön duygusuna da bakılmış, kalkıştan sonra "kuzeye git," ya da güneye git," "pisti bul," gibi komutlar da verilmiş. Mesleğin sevilen yönlerini de sorduk. Peki ev işleri ve kendine ayırdığı zaman...

"Pilotluk sevilerek yapılan bir iş, sevmeden çok zor. Sevdiğim yönleri çok fazla, üniformayı giymek bile insanı motive ediyor. Standart bir iş değil pilotluk. Her gün farklı hedeflere uçuyoruz, bir ofis ortamımız yok, her gün farklı insanlarla uçuyoruz. Ben üç sene mühendis olarak da çalıştım bir tek hafta sonlarım kalıyordu

kendime ama şu anda daha fazla boş vaktim oluyor pilotluk mesleğinde. Daha fazla vakit ayırabiliyorum kendime. Diğer mesleklere göre daha rahat diyebiliriz. Sevmediğim yönleri, uçuş saatleri standart değildir, günün her saatinde bir yerlere uçabilirsiniz. Boş günlerimiz fazladır, ayda minimum sekiz gün bize aittir."

Paris'te öğle yemeği, Milano'da kahvaltının albenisi var mı?

"Evet vardır. Bir gün Milano yataısı oluyor, ertesi günü Roma yataısı oluyor; 3-4 günlük görevlerde şehirden şehire uçarsınız."

Kadınlık ve pilotluğu yan yana getirirsek...

"Kimi zaman uçağa binerken beni görenler oluyor. Yolcuların içinde bir kadın pilotla uçmak istemeyenlerle karşılaştım. Bir kez Zürih'e uçmuştuk, kaptanımız önde

ben arkada uçaktan dışarı çıkıyorduk bizimle ilgilenen görevli koşarak yanımıza geldi, 'Nerede kaptanlarınız?' diye sordu, kaptan pilot da kadındı. Adam kadın pilot beklemiyordu karşısında. Genelde yolcuların beklentisi pilotların erkek olması gerektiği yönünde oluyor."

Mesleğe girmek isteyen pilot adaylarına neler söylersiniz?

"İngilizce çok önemli. Sağlıklarının yerinde olması gerekiyor. Birinci sınıf sağlık sertifikasına sahip olmak gerekiyor. Farklı mesleklerden pilotluğa başvuranlar vardır; doktorluk, mühendislikten gelenler vardır ama pilotluktan farklı bir mesleğe geçeni hiç duymadım."

Besbelli bu meslekte insan kendine bakmalı.

"Çok doğru. Her sene düzenli olarak sağlık kontrolünden geçiyoruz. Her altı ayda bir simülatörlerde sınava

giriyoruz; bizi uçarken karşılaşılabileceğimiz sorunlarla ilgili sınava tabi tutuyorlar, bu yüzden boş vakitlerimizde ders çalışıyoruz. Ders çalışmak bitmiyor bu meslekte. Uçuşta bire bir seni kontrol ediyorlar, sürekli olarak uçuş bilgilerini güncel tutmak zorundayız. Belli sporları yapmamaya çalışırız, sözgelimi kayak seviyorum ama yapamıyorum, çünkü kolunu bacağını kırarsan uçamazsın. Hasta olmamaya özen gösteririz, çünkü gripte bile iniş kalkış sırasında basınç farklılığı rahatsız edicidir."

Mesleğin bizim tarafımızdan bilinmeyen bir tarafını da söyleşi biterken ekledi:

"Uçuş sırasında iki pilota farklı yemekler getiriyorlar; eğer uçuşta biri zehirlenirse öteki devam etsin diye."

Kalktı, giyinmeye gitti. Suudi Arabistan'a seferi varmış.

İSTANBUL'UN YÜZLERİ- HIÇ

İstanbul üzerine bir eser bırakmak istiyordum ama bunun orijinal bir çalışma olması hep aklımdaydı. Bu çağın iletişim aracı ve hatta her şeyi diyebileceğimiz akıllı telefonla projeye başladım yaklaşık 3 yıl devam etti. 400'e yakın kişinin fotoğrafını cep telefonuyla çektim. Böylece İstanbul'un Yüzleri -HIÇ- projesi ortaya çıkmış oldu. HIÇ projesinden çıkan sonuç şu: İstanbul'da bu kadim şehirde yaşayanlar da enerjik, dinamik ve karmaşık! Bir evsiz ya da bir usta yönetmen, bazen bir gazeteci bazen bir öğrenci, yaşlı genç... İstanbul'un insan mozaiği aslında. Herkes en sıradan hâliyle. Mutlu, kaygılı, hüzünlü, umutlu...

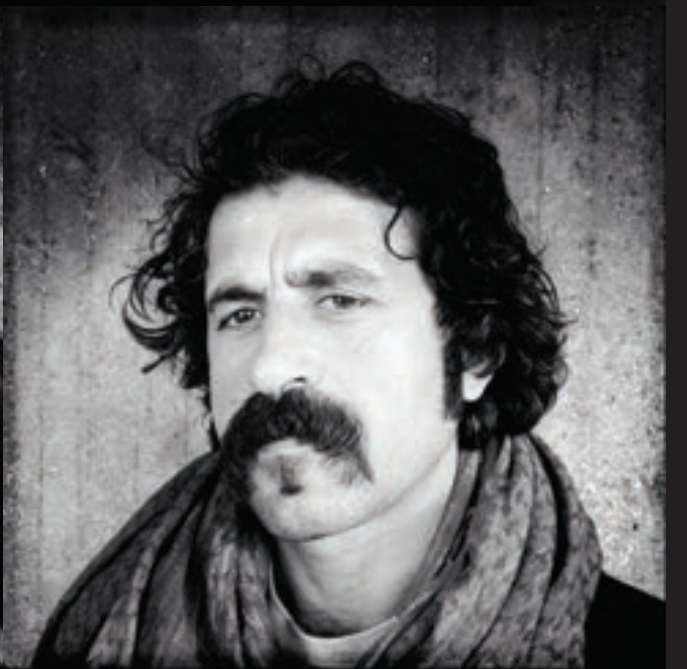

İLHAMİ YILDIRIM Foto Muhabiri

1977 yılında Iğdır'da doğdu. Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümünde eğitimini sürdürürken diğer taraftan mesleğe adım attı. Çeşitli dergi ve gazetelerde çalıştı. Anadolu'yu anlatan belgeseller yaptı. "Belge," "Kılıçbalığı Öyküsü," "Sonsuz Matem," "Yeddilevin" gibi belgesellerle yurtiçi ve yurtdışında çeşitli ödüller alan Yıldırım'ın "Selden Sonra Pakistan" ve "İstanbul'un Yüzleri-HİÇ" adıyla yayımlanmış iki fotoğraf kitabı bulunmaktadır. Hâlen Sabah Gazetesi'nde foto muhabiri olarak çalışmaktadır.

Yazı ● **Semra Dursun** (İAHA)

Fotoğraflar ● **Samet Sertan İnce – Semra Dursun** (İAHA)

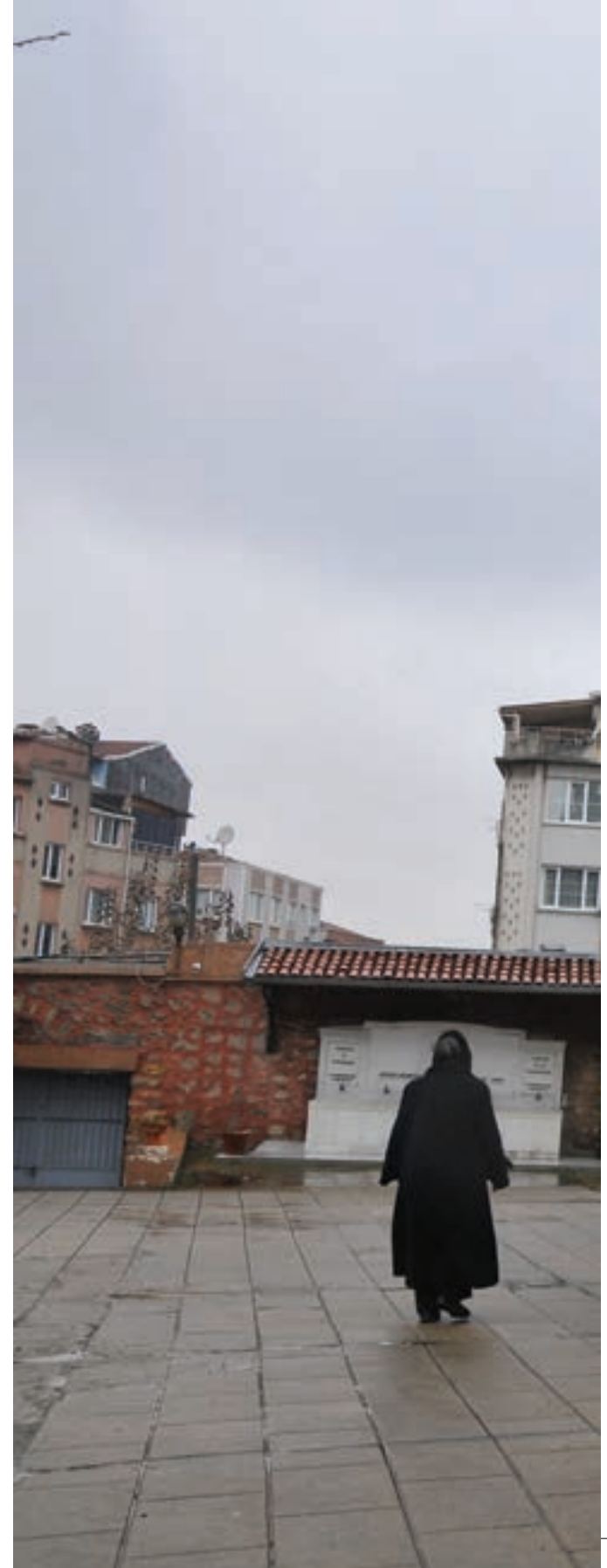
“Kurtuluş’ta doğan Kurtuluş’ta ölürdü...”

KURTULUŞ SON DURAK'TA AYA DİMİTRİ KİLİSESİ'NDEYİZ. KARŞIMIZDA AYA TANAŞ AYA DİMİTRİ AYA LEFTER RUM ORTO-
DOKS KİLİSESİ VE MEKTEBİ VAKFI YÖNETİM KURULU BAŞKANI
DİMİTRİ ZOTOS OTURUYOR. DİMİTRİ ZOTOS'A, “KURTULUŞ
ESKİDEN NASILDI, ŞİMDİ NASIL?” DİYE SORUYORUZ. YÜZÜNÜ
HAFİF BİR TEBESSÜM KAPLIYOR.

*Yüzyıl başında
semtin
nüfusunun
tamamı Rumdu*

Dimitri Zotos

*Kurtuluş hala
İstanbul'da
Rum nüfusunun
en kalabalık
olduğu semt*

Eskiden Kurtuluş'ta doğan Kurtuluş'ta öldü ama şimdi öyle değil," diyor Dimitri Zotos. 25 yıldır yaşadığı semtin usul usul değişen kimliğini anlatmaya başlıyor.

İstanbul konusunda biraz merak sahibiyse "Kurtuluş" dendi mi akla bir de "Tatavla"nın geldiğini bilirsiniz. İstanbul'un kadim semti Kurtuluş, bir zamanlar Rum nüfusun yoğunlukla yaşadığı semtlerin başında geliyor. Şimdilerdeyse semtin nüfusunun önemli bir bölümünü Doğu, Güneydoğu ve Afrika kökenli göçmenler oluşturuyor.

"Cemaat olarak Rum cemaati çok azaldı," diyor Dimitri Zotos. "Bugün İstanbul'da 3 bine yakın bir nüfusumuz var. Bu nüfus 20'nci yüzyıl başlarında 600 bin civarıydı. Şimdi bütün İstanbul'da 3 bine yakın Rum kaldı ki bunların da yaş ortalaması yüksek."

Kurtuluş bugün de hâlâ en çok Rum cemaatinin oturduğu semtlerden. Kilise yönetimine göre bugün semt-

te yaklaşık 400-450 civarında Rum oturuyor.

"Özellikle 1955'teki 6-7 Eylül olaylarından sonra Balat ve Fener çevresinde çok büyük zararlar oldu. Oradaki insanların çoğu buraya geldiler. Sebep yine Kurtuluş'ta çok fazla Rum olmasıydı. O yıllarda 10-12 bin arası nüfus olduğu söyleniyor. İnsanlar birtakım politik olaylardan dolayı Türkiye'yi terk ettiler. Biz kaldık ama..."

Geçmişin anılarını bir sünger gibi emen semtin sokaklarına bırakıyoruz kendimizi. Süpermarketler, her yanı sarmış fast food yemek salonları ve Kurtuluş Son Durak'ın hiç bitmeyen kalabalığının homurtusu arasında Tatavla'dan izler arıyoruz.

Yeni binalardan yayılan boya kokusunun eski binalardan yükselen rutubet kokusuna karıştığı Kurtuluş'un dar sokaklarındayız. Yüzyıl başında nüfusunun tamamı Rum olan semtte sokak isimleri de Rumca'ymış.

Aya Tanaş, Papayanni, Hristo, Aya Kiryaki, Polidef-

kos, Hristodulos, Kalipso, Lazari, Hacı Yanako, Fotika, Hacı Kostı, Çapato, Hristoduli... Şimdilerdeyse bu isimlerin yerini Türkçe isimler almış.

"Buranın aslında adı Tatavla'dır"

Baysungur sokaktayız... Yetvart Kovan'a göre Kurtuluş, Tatavla iken buranın adı Hristo sokakmış. Şimdi Baysungur sokakta Elmaoğlu apartmanındayız. Karşımızda kadim semtim müdavimlerinden Yetvart Kovan oturuyor.

"Ben 90 yaşındayım. 60 senedir de Kurtuluş'ta oturuyorum. Çocukluğumda buralar nasıl bir yerdi şimdi çok hatırlamıyorum. İşin aslı evden de pek çıktığım yok."

"Burasının aslında adı Tatavla. Sokakların isimleri farklıydı eskiden."

Yetvart Kovan'ın Kurtuluş'ta artık sayıları gittikçe azalan eski usul dairelerinde antika meraklısı İstanbullunun uğrak yerlerinden Bomonti Bit Pazarı'ndaymışız hissi kaplıyor insanı. Konsol üstüne dizilmiş biblolar, duvarda asılı Meryem Ana ve Hz. İsa ikonaları, vazolar, kesme cam şekerlikler... Yetvart Kovan çocukluk yıllarını hatırlamak için bir an duraksıyor. Odayı derin bir sesizlik kaplıyor. Hemen karşımızdaki duvarı kaplayan kütüphanenin içi yağma kitap dolu. Özenle dizilmiş ansiklopediler, romanlar odaya ağır bir hava veriyor.

"Tabii çocukluğumuzda burada bir karnaval da olurdu."

Tatavla Panayırı

Kurtuluş'ta Tatavla'yı kime sorsanız akla ilk karnaval İstanbul Rumlarına göre "Apokria" geliyor. Dimitri Zotos, geçtiğimiz yıllarda Tatavla Karnavalı'nı canlandırmak için bir girişimde bulduklarını ve bu geleneği İstanbullu Rumlar olarak tekrar canlandırmak istediklerinden söz ediyor.

Gelin İstanbul yazarlarından Sermet Muhtar Alus'un kaleme aldığı Tatavla Panayırı'na bir göz atalım.

"Vaktiyle bizlerin Apokurya dediğimiz, Rumların Apok-

Kurtuluşluların zihinlerinden silemedikleri bir Tatavla var

riya, daha doğrusu Apokrilas dedikleri, büyük perhizden evvelki eğlenceler, maskaralıklar, geçende yazdığım gibi şubat ayına tesadüf eder, üç hafta sürerdi. (...) Bu inişli yokuşlu kırlar, tarlalar Tatavla panayırının mahşer kesildiği, patırtı gürültüsünün ayyuka çıktığı, tazelere aksederek kulakları uğuldattığı meşhur sahasıydı. Şurada burada eski püskü, çerden çöpten kahveler, meyhaneler her zaman için mevcut; fakat panayır yaklaştı mı bunların aralarına, yol kenarlarına, sırtların yamaçlarına, o güne mahsus olarak ahşap, etrafı hurda gaz tenekeleriyle kuşantılı, üstleri çadır bezleri ile örtülü birçokları daha yapılırdı. Çatı saçakları, çitaları renk renk uçurtma kâğıtları, balo

serpantinleri, defne, taflan yapraklarıyla süslenir. İçlerinde kahve ocakları, içki tezgâhları, şarap fıçıları, rakı hasırlıları, bira kasaları; tahta peykeler, masalar; dışlarında iskemleler, gene masalar... Hepsi insanla tıklım tıklım. En fazlasını Rumlar teşkil etmek üzere her milletten, her takımdan, her şekilden mostralar: Şakakları zülüflü, beli kuşaklı, bol paçalı Tatavla, Yenişehir, Papasköprüsü palikaryaları; pabuç kaşlı, gaga burunlu, pos bıyıklı Feridiye, Elmadağı, Pangaltı ahbarları; vapur dumanı fesli, göğsü çapraz camadanlı, yumurta ökçe şıpidıklı tulumba reisleri; fiyakalı omuzdaşlar; saltalı, poturlu esnaf; frenk gömlekli, kravatlı kalem katipleri; kürklü yakalı, altın saat kös-

tekli mirasyedi beyler; sırma kordonlu, çiftler çiftler madalyalı bıçkın hünkâr yaverleri..”

Bir ucunun sonsuzluğa indiği Baysungur’da ilerliyoruz. Art arda yaslanmış apartmanların pencere kenarlarına dizilmiş siklamen ve açelyalar sokağın ziyaretçilerine göz kırıyor. Kimler yürümemiş ki zamanında bu sokaklarda.

“Biz denizde bir damla olduk artık”

Kurtuluşluların zihinlerinden silemedikleri bir Tatavla var. Tıpkı otomobil tamircisi Yani Usta gibi. Yani Papayorgiu bugün Kurtuluş’ta bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar azalan Rum esnaftan biri.

“Şu an Kurtuluş’ta oturanların çoğu Doğulu’dur. Eskiden burada benim gibi arkadaşım gibi Rumlar oturdu. Bu sokakta yalnız Ermeniler oturdu. O kadar çoktular ki neredeyse ben bile Ermenice öğrenecektim. Ben Rum’um. Ama şimdi bu sokakta Türkçe bile duyamıyorum.”

Boy boy tornavida ve penselerin tablo gibi dizildiği tamirhanedeki düzen insanı şaşkına çevirecek türden. Yani Papayorgiu’nun bir zamanlar Sakıp Sabancı’ya ait olduğunu söylediği 1970’lerden kalma Mercedes marka arabası da dükkanın baş köşesinde bir süs gibi sergileniyor.

“Sokağa çıkarmaya korkuyorum onu artık. Armalarını çaldırırım diye.”

Söz dönüp dolaşıp Kurtuluş’a geliyor.

“Kurtuluş eskiden nasıl bir yerdi, şimdi nasıl?”

Yani Usta

“Akşam saat dokuzdan sonra Kurtuluş Son Durak’a çıkın bir istesenez, anlarsınız nasıl bir yer olduğunu. İşin gerçeği bu. Eskiden burası çok güzeldi ama şimdi aynısını söyleyemeyeceğim.”

“...”

“Eskiden benim komşularım vardı burada. Burada herkes sabah çıktığında ‘Günaydın Ustalar’, ‘Allah hayırlı işler versin’ derlerdi. Esnaflık şimdi var mı? Ben 69’a girdim. Çocukluğumda vardı bu şehirde 155 bin Rum. Şimdi var bin 800 Rum. Şehir o zaman bir milyondur şimdi oldu 14 milyon. Yani biz denizde bir damla olduk artık. 13 yaşında bir torunum var, ne yapacak diye düşünüyoruz. XR cihazlarıyla dolu bir şehir oldu İstanbul”

Nazar Pastahanesi’ni bilen bilir

Kurtuluş Nazar pastanesinin bilen bilir. Profiterolleriyile ünlü pastahanenin sahibi Rize’nin Çayeli ilçesinden küçük sayılabilecek bir yaşta gelip Kurtuluş’a yerleşmiş. O zaman Nazar’ın sahibi Arvanut Avram Usta. Bahattin Boğaz’ın ondan önce İstanbul’a yerleşen ağabeyi Aram Usta’nın yanında çalışmaya başlamış. 1977’den beriye Bahattin Boğaz tek başına Nazar’ı işletiyor.

“Ben geldiğimde Kurtuluş çok farklı bir semtti. İnsanları farklı, çevre farklı, her şey farklıydı yani. Buradan tramvaylar geçirdi. Burası tramvay yoluydu. İnsanlar burada pek Türkçe konuşmuyordu. Çoğunlukla Rumlar vardı. Ermeniler vardı. Güzel bir yerdi burası.”

Orhan Türker, "Osmanlı İstanbul'undan bir köşe Tavatla" isimli kitabında semti şöyle anlatıyor:

"İstanbul'un birçok yerinde, 1960'ların ortalarına kadar Rum karakteri görülmekle birlikte; hiçbiri burası kadar katıksız Rum olmamıştır. Diğer birçok semtte Rumlar, Türk, Ermeni, Musevi ve Frenklerle karışık olarak yaşamışlardır."

Bugün Kurtuluş'un insan profilinin tamamen bozulmasından yakınıyor Bahattin Boğaz, "O günden bu güne burası çok farklı bir yer. O zamanlar esnafılık da burada kolaydı," diyor.

"Burası hâlâ İstanbul Rumları'nın yoğun yaşadığı yerler arasında. Keza hatırı sayılır sayıda Ermeni komşularımız da var. Bugün İstanbul'un bir çok semtinde paskalya çöreğinden iki tane satamazsın ama bir yıl başında Kurtuluş'ta tonlarca satarsın."

Profiterolün baş köşeyi kapladığı pastanede ekler,

birbirinden rekli kurabiyeler, dilim pastalar, anasonlu galetalar, susamlı simitler ve daha birçokları gelen müşterilerin torbalarına hızla dolduruluyor.

"Rumların, Ermenilerin damak tadı bizimkinden farklı tabii. O nedenle de bizim yapmış olduğumuz işlere bakışları da daha farklı. Onlar su ve sütle yapılan bir sosu ayırt edebilirler ama bizimkiler ayırt edemiyor. Bizimkiler için fiyat onlar için tat önemli. 'Dışarıda 10 lira sende neden 20 lira?' diye sorar bizim insanımız, ama onlar neden olduğunu bilir, sormazlar."

Bahattin Boğaz'ın bir özelliği de milli bir atlet olması. 13 yaşında geldiği Kurtuluş'ta Türkiye'nin en eski spor kulübü Kurtuluş Spor Kulübü'nde koşturmayı başlamış.

"Ben on üç yaşından beri koşturuyorum. Ben Avrupa ve ABD'de 45 tane maraton koştum. Sadece Berlin maratonunu 16 kez koştum."

*Kurtuluş
bugün yeni
misafirlerine
kucak açıyor*

Aleksi Petridi

"Biz İstanbul'umuzu, birbirimize olan sevgimizi, saygımızı da kaybettik"

Fotoğraf sanatçısı Aleksi Petridi semtin değişimini bir sanatçı duyarlılığıyla anlatıyor.

"Biz sadece Kurtuluş'u değil, İstanbul'umuzu, birbirimize olan sevgimizi, saygımızı da kaybettik," diyor.

Çocukluğunun Kurtuluş'unu babası ile evlerinin bahçesinde konu komşuyla toplanıp izledikleri filmleri, Kurtuluş'un iki katı geçmeyen evlerini, evlerin bahçelerini, bahçelerin ağaçlarını, zamanın toplu taşımalarını bir bir anlatıyor.

"Hiç unutmuyorum Kurtuluş Son Durak'tan Feriköy'e kadar asfalt dökülüyordu. O gün hepimiz toplanmış seviniyorduk. Bugün bana o gün yaşadığımız sevinç enteresan geliyor. O zaman ara sokaklarında Arnavut kaldırımları vardı Kurtuluş'un. Taş kaldırımlar vardı. Şimdi düşünüyorum asfalt olmasaydı. O parke taşları keşke korunsaydı."

"..."

"Berberlerimiz vardı, mis gibi fırınlarımız, fırınların Ermeni ustaları, ayakkabı tamircileri. Yani başka bir

ambiyansı vardı Kurtuluş'un. Atlas sineması vardı. Yunan filmleri gelirdi. Herkes kuyruğa girerdi. Tan sineması vardı bir de. İlk hamburger belki burada köşe başında şimdiki Ramada'nın yanında adını hatırlamadığım bir dükkanda İstanbullu ile tanıştı."

"Madam Despina"

Kurtuluş denince bugün akla mutlaka Madam Despina da gelir. Madam Despina Türkiye'nin ilk kadın Rum meyhanecisidir. 1972'den beri Kurtuluş'ta hizmet veren meyhane bugün Ercan ve Erdoğan Tekin kardeşler tarafından işletiliyor. Mekanın bugünkü sahipleri Skylife'a verdikleri bir mülakatta 1998 yılında devraldıklarını ve Madam Despina'nın Ercan Bey'e adını aynen korunması için vasiyet verdiğini anlatıyorlar.

Madam Despina aynı zamanda Meral Okay'a bugün Sezen Aksu'nun okuduğu şarkıyı yazdıran mekan.

"Kur masayı Madam Despina, kirli beyaz muşamba örtüleri ser"

Bir Ekşi sözlük yazarı diyor ki; "Tatavla yahut Kurtuluş, İstanbul'un fena hâlde İstanbul olduğu bir yerdir." Kurtuluş bugün bir yandan da hızla kimlik değiştiriyor. "Normalde Kurtuluş'ta doğan Kurtuluş'ta ölürdü ama şimdi öyle değil," diyor Dimitri Zotos, şimdilerdeyse semtin varlıklı ailelerinin başka semtlere taşındıklarını anlatıyor.

1566 yılında Piyale Paşa'nın Kasımpaşa'daki tersanelerde çalıştırmak için Sakız Adası'ndan getirdiği Rumlara kucak açan Tatavla bugün yeni misafirlerine kucak açıyor.

Kurtuluş Son Durak'ta bugün İstanbul'un neredeyse hiçbir yerinde duyamayacağınız Rumca konuşmalar eşliğinde otobüse biniyoruz. Aklimızda Edip Cansever'in şiiri...

"ve hemen gidemedim

ve artık gidemedim

ve sonra hiç gidemedim

Kurtuluş'ta son durakta bir tramvay ölüsü

sanki ben

öylece kalakaldım"

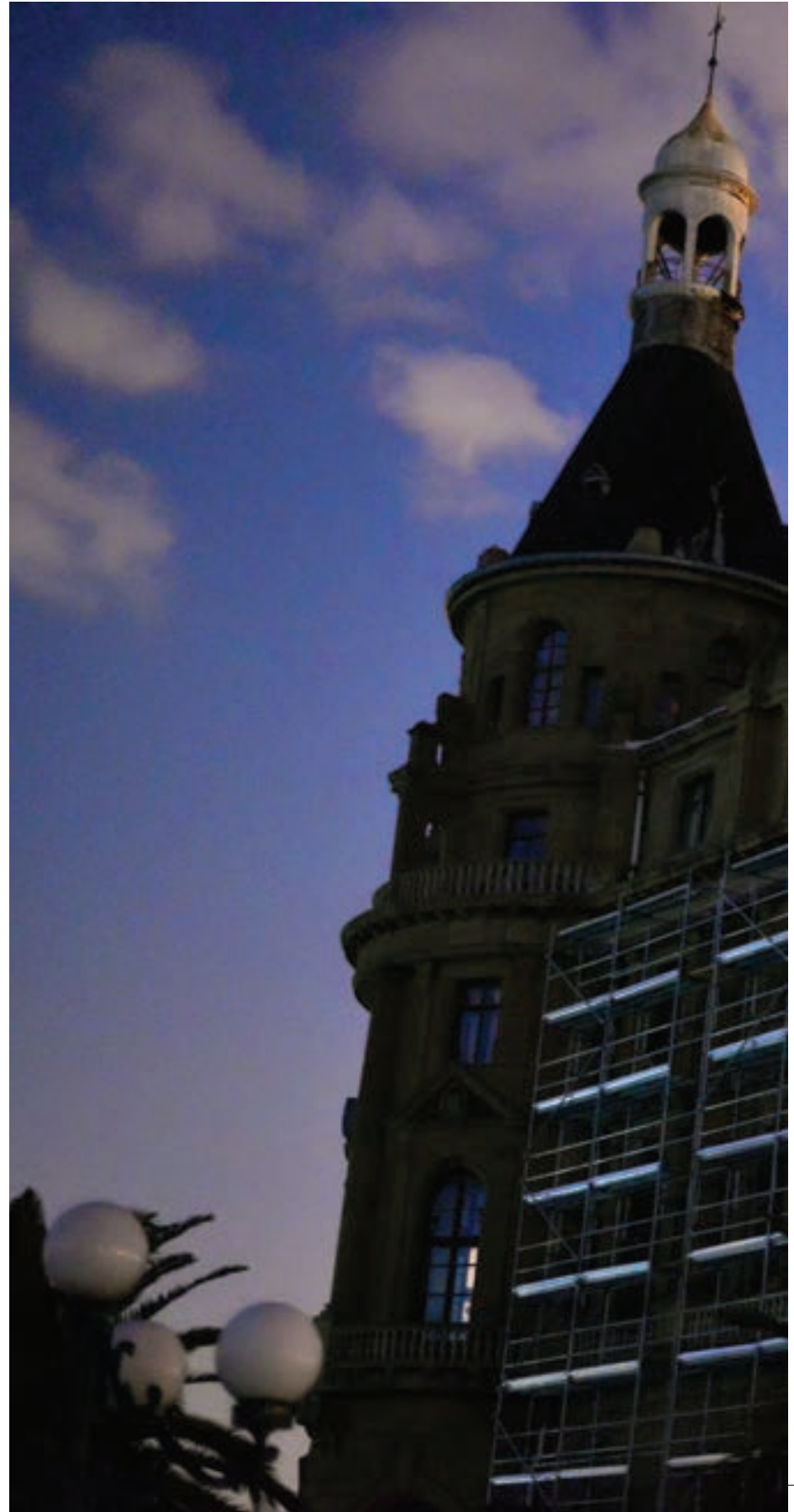

Haydarpaşa Gari uyuyor

DİYELİM Kİ ALMANYA'DAN ALMAN ARKADAŞLARINIZ GELDİ, SİZ DE ONLARI KADİM İSTANBUL'DA BİR ŞEHİR TURUNA ÇIKARDINIZ. VAPURUNUZ HAYDARPAŞA GARI ÖNÜNDEN GEÇERKEN ALMANLARIN SURATLARINDA SORU İŞARETLERİ OLUŞMAYA BAŞLIYOR. BİRİ SORMADAN EDEMİYOR: "BU BİNA NEDİR, BİZİM ALMANYA'DAKİ ŞU BİNAYA BENZİYOR."

Eğer İstanbul'u tanıyorsanız, cevabı yapıştırırsınız. "Haydarpaşa Garı 1908'de İstanbul-Bağdat Demiryolu başlangıç istasyonu olarak inşa edilen tren garıdır. 19 Ağustos 1908 tarihinde hizmete girdi." Almanların merakını giderirsiniz: "İki Alman mimar Otto Ritter ve Helmut Cuomo tarafından hazırlanan projeyle inşa edilmiş, garın yapımında Alman ustalarla İtalyan taş ustaları birlikte çalışmışlardır." Ve eklersiniz, "28 Kasım 2010 tarihinde çıkan ağır yangından sonra çatısı çöktü ve 4. katı kullanılamaz hâle geldi." Haydarpaşa Tren Garı, Anadolu'dan İstanbul'a gelen insanların giriş kapısıydı. Gar, ayrılıkların ve kavuşmaların mekânı olmuştur hep. Garın denize bakan merdivenlerinde oturduysanız eğer, cebinize bir İstanbulluluk doldurmuşsunuzdur. Eski siyah beyaz Türk filmlerinde Anadolu'dan gelenlerin garın merdivenlerinden tahta bavullarıyla inişleri müthiş bir hayatın ilk kareleriydi. Bir de işin banliyö trenleriyle Gebze'den Haydarpaşa'ya taşınan tarafı var... İstanbullular sabahın erken saatlerinde işe, okula gitmeye hazırlanır ve istasyonlarında banliyö trenlerini beklerlerdi. Diyelim Göztepe, diyelim Bostancı, diyelim Kartal, diyelim Gebze. Tam 28 istasyon... Anadolu tarafından yaşayan insanlar son durak Haydarpaşa'ya ulaşır, bir vapur beklerler, Avrupa tarafındaki bir semte adım atarlardı. Akşam saatlerinde tam tersi olurdu. İstanbul böyle bir şehirdi. Her gün nefes alır gibi bir gider bir gelirdiniz. Ya şimdi? Haydarpaşa Tren Garı şimdilerde uyuyor. O yangından sonra Anadolu Yakası'nda eski banliyö trenleri TCDD tarafından Haydarşaya Tren Garı'na çekildi, istasyonlar grafiticilerin ve film ekiplerinin çalışma alanı oldu.

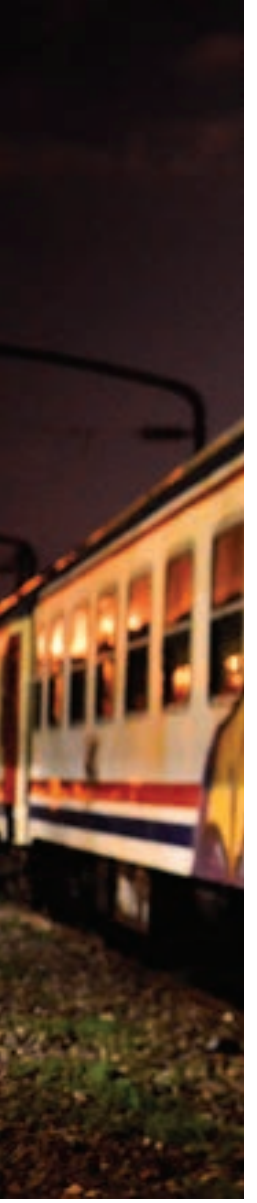

*Garın
yapımında
Alman
ustalarla
İtalyan taş
usları birlikte
çalışmıştır*

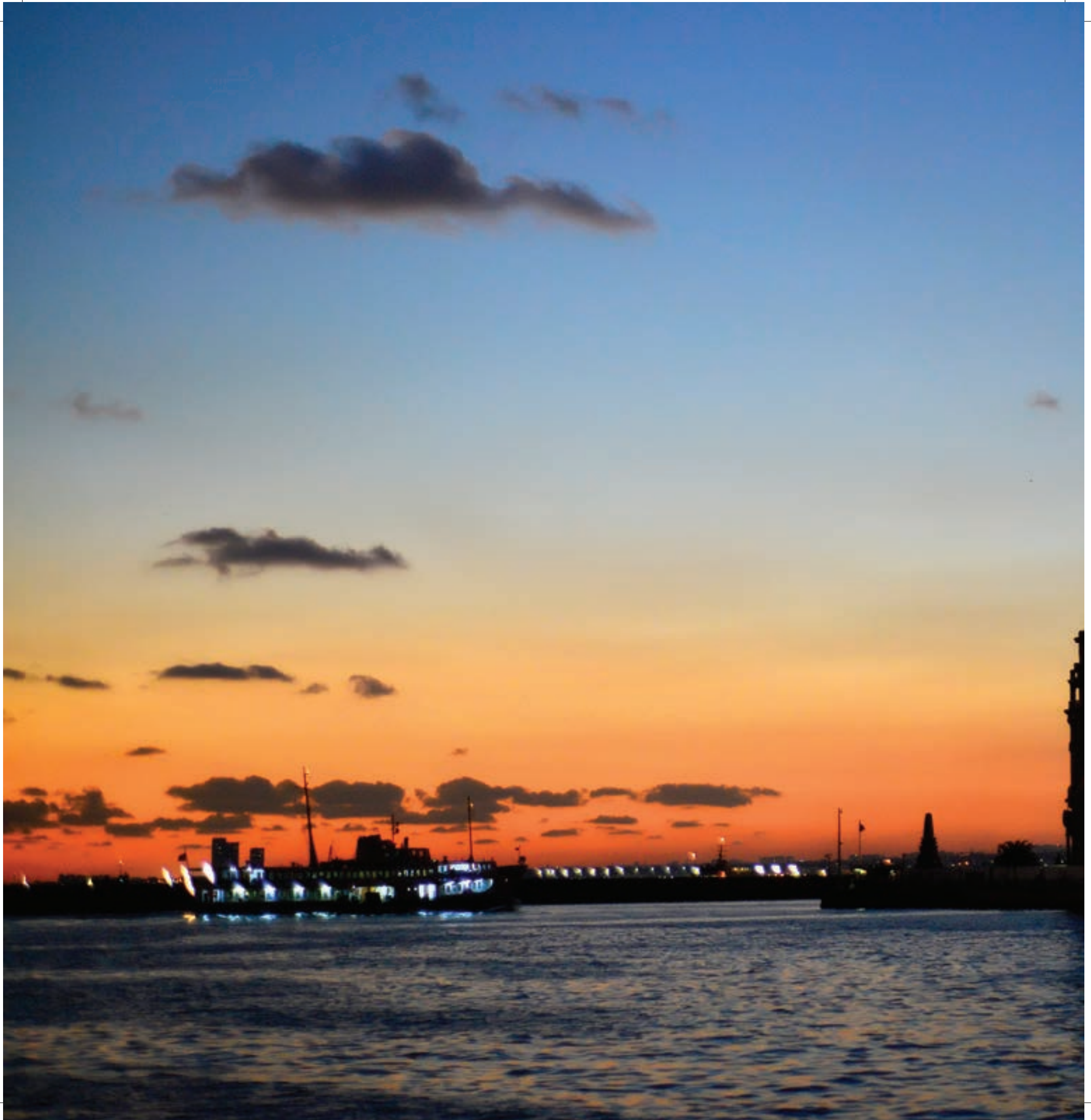

*TCDD'nin Anadolu
Yakası'ndaki eski
banliyö trenleri
Haydarpaşa
Gari'na çekildi*

*Haydarpaşa Tren
Garı şimdilerde
uyuyor*

*Garn denize bakan
merdivenlerinde
oturduysanız
eğer, cebinize
bir İstanbulluluk
doldurmuşsunuzdur*

Ödevler konuşuyor

GÜNÜMÜZDE HERKES FOTOĞRAF ÇEKİYOR. TEKNOLOJİ İNSANLARIN ELİNE NEREDEYSE GELİŞMİŞ FOTOĞRAF MAKİNELERİNE EŞ DÜŞEN TELEFONLAR VERDİ. İNSANLAR DA DOĞALLIKLA BAŞKALARINA DA GÖSTERMEK İÇİN “ETKİLİ” FOTOĞRAFLARIN PEŞİNE DÜŞTÜLER VEYA FOTOĞRAFLAR ONLARIN PEŞİNE DÜŞTÜ. BİZ 2016 GÜZ YARIYILINDA İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM FAKÜLTESİ “FOTOĞRAFA GİRİŞ” VE HABER FOTOĞRAFÇILIĞI” DERSLERİNDE ÖĞRENCİ FOTOĞRAFÇILARIN HAYATA “DAHA YAKINDAN” TANIKLIK ETMELERİNİ İSTEDİK, BUNLAR ARASINDAN BİR SEÇKİ DERLEDİK VE FOTOĞRAF SAHİPLERİNDEN FOTOĞRAFLARINA İLİŞKİN BİRKAÇ SATIR DÜŞMELERİNİ İSTEDİK.

Yeni Sinanlar mı geliyor Türkiye topraklarında Müslümanlar ulu yaratıcılarıyla sürekli farklı camilerde karşı karşı kalırlar. Yeni çağın mimarları da sürekli olarak camiler konusunda kafa yorurlar. Yeni Sinanlar, Müslümanların yüce yaratıcıyla karşı karşıya kalacakları mekanları düşünürler. (Fotoğraf: Mihriban Çiçek)

Eminönü'nde bir han martı sesleri eşliğinde Mısır Çarşısı'ndan yukarı doğru Mercan Yokuşu'nu çıkıyorum. Kubbeli bir han çıkıyor karşıma. Yavaş yavaş merdivenlerden yukarıya doğru çıkıyorum. "Ben yıllardır buradayım," diyor. "İşimiz santim santim emek." Sağına Süleymaniye Camii'ni, soluna Topkapı Sarayı'nı almış.
(Fotoğraf: Enes Bilal Taşçı)

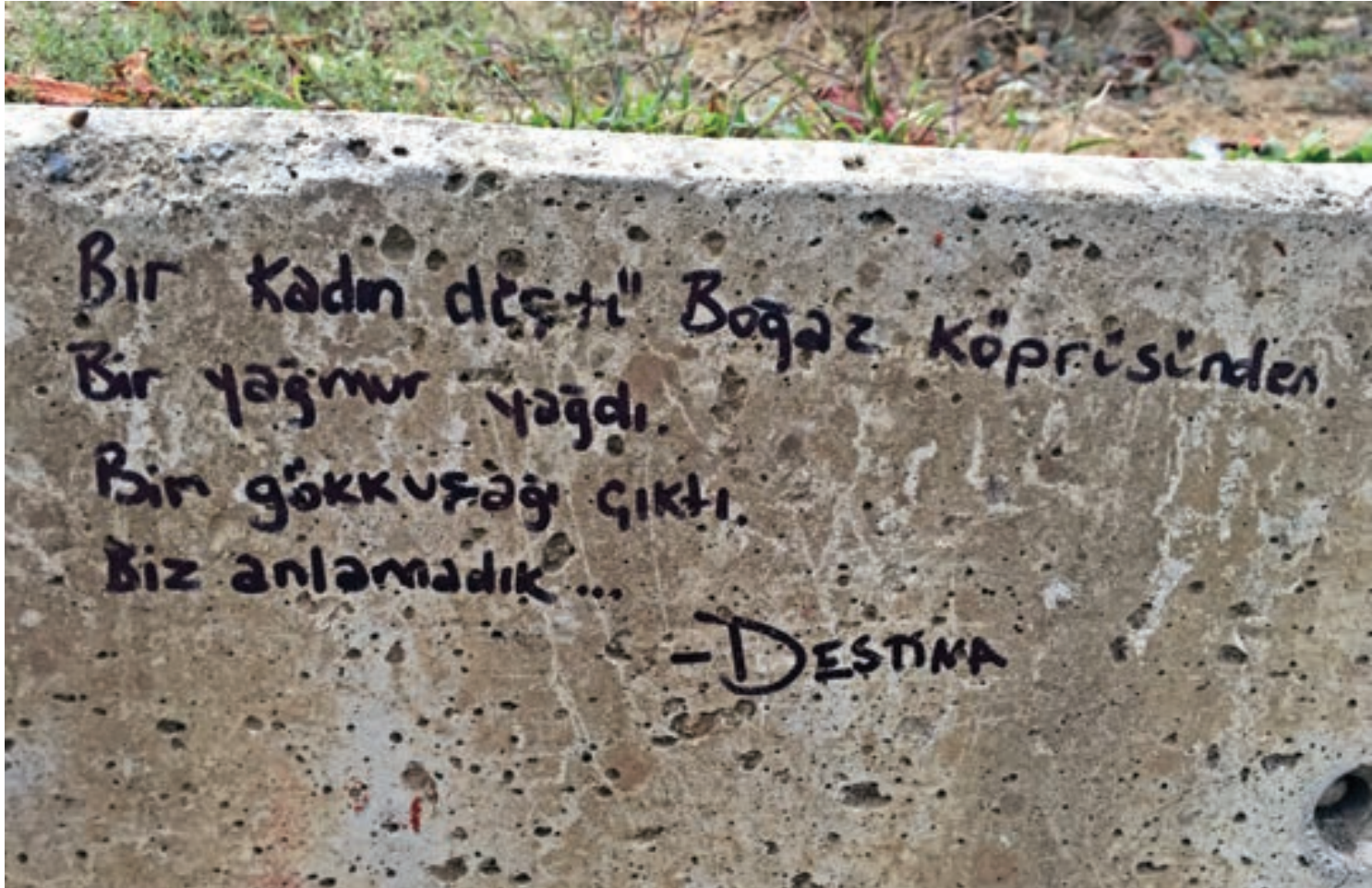

Ne meslekler vardır. İşte un yoğrulmuş, açılmış, bir yelken kıvamına getirilmiş; kimbilir daha hangi kılığa sokulacak, daha sonra hangi lezzetlere ulaşacak. Size bunu bir fotoğraf gösterdi.
(Fotoğraf: Ahmet Tolay)

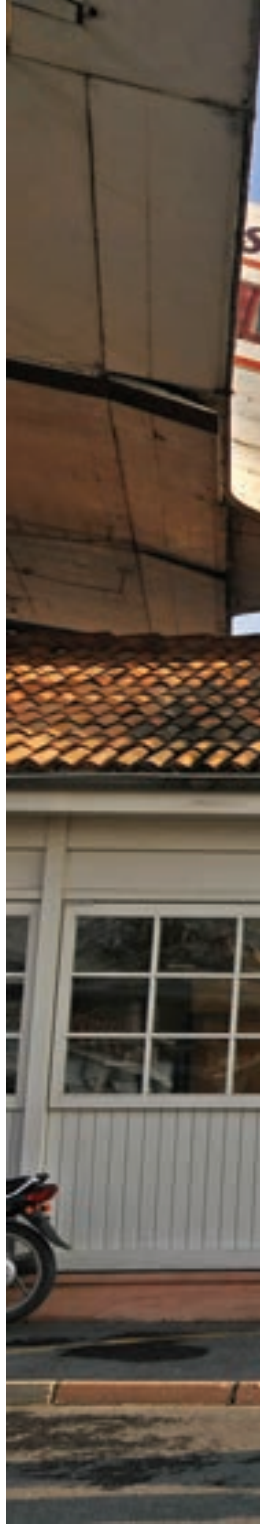

Türkiye’de yeni doğanları dinlerine göre birçok gelenek karşılar. Hıristiyanlık inancına sahip olup İsa’ya iman eden kişiler vaftiz olurlar. Vaftiz, Ortodoks kilisesinde suya girmeyi gerektirir. (Fotoğraf: Aisulu Ajanilcapova)

Çamaşır asmanın
püfnoktaları
vardır. Annelerden
öğrenilen bir adabı,
ince kuralları vardır.
Belki İstanbul'da
her mahallenin
çamaşır asma
ritüeli farklıdır.
(Fotoğraflar:
Aleyna Utku)

Yorumsuz (Fotoğraf: Aysel Sarı)

İstanbul'da gelin fotoğrafları deyince artık Rahmi M. Koç Müzesi de akla gelen yerlerden biri oldu. Yaşamlarını birleştirmeyi amaçlayan gençler bu ilginç müzede fotoğraf çektirecekler. Müzede yer alan uçak efsanevi Dakota DC 3. (Fotoğraf: Ayşe Sema Sayar)

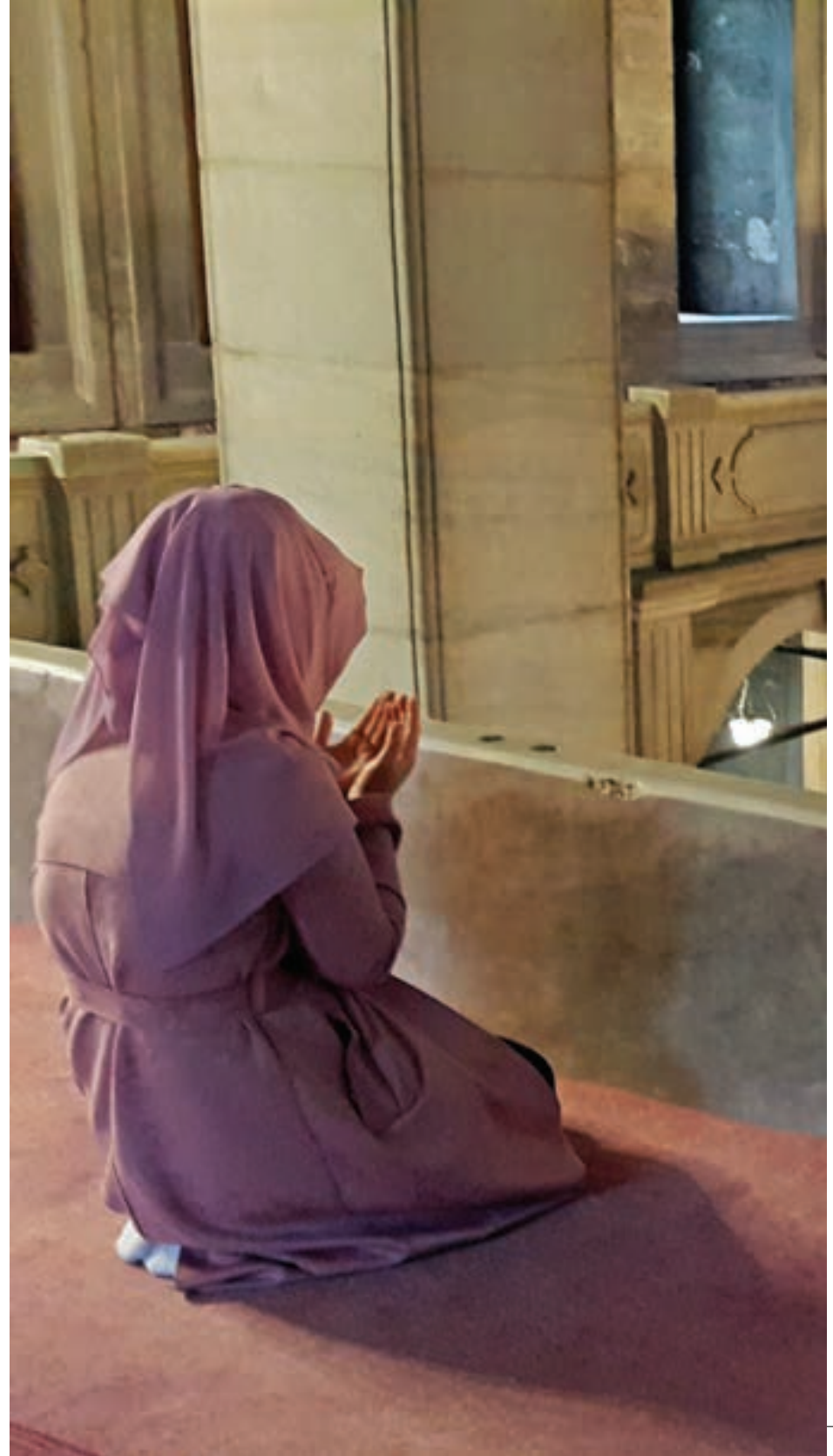

Taksim'in orta yerindeki
nl anıt, halk tarafından
bağışlar toplanarak yapıldı.
En yüksek bağışı Ber
Keresteciyan yapar. Bu anıt
için bir yarışma başlatılır
ve yarışmayı İtalyan
heykeltıraş Pietro Canonica
kazanır. Eğer anıtın
oralardan geçerseniz,
yapıtı alıcı gözle bakın, ne
Çok tarih oyk bulacaksınız
her köşesinde. (Fotoğraf:
Berkay Tren)

*Çifte Minare'yi çektim, çünkü ben Sivas'ta yaşıyorum. Fotoğrafları çekerken Çifte Minare'yi yakından izleme fırsatım oldu.
(Fotoğraf: Filiz Bölükbaşı)*

İçimde anlatılmaz bir huzur yaratanla kulun arasındaki perdenin kalkmasıdır. Karşımda olan en yüce ses daşım, dert ortağım. Ruhuma nasıl da iyi gelir dua etmek. (Fotoğraf: Esin Demir)

Kedisiz bir İstanbul düşünabiliyor musunuz? Şehrin insanları onları sürekli tartışır ve onları anlamaya çalışır. Sadık mıdırlar, vefalı mıdırlar, köpeklere hiç benzemezler vb.

(Fotoğraf: Emre Erikli)

Mimar Sinan'ın şaheseri Selimiye Camii'nin birçok fotoğrafını görmüşsünüzdür. Ama cami fotoğraflarla anlatılacak bir eser değildir. Ezanın nasıl yankılandığını duymalısınız, yüzyıllar öncesine gideceksiniz.

(Fotoğraf: Hande S. Güler)

Eski İstanbul sokakları yeniden keşfedilir oldu. Hafta sonları fotoğrafçılar sözgelimi Haliç'teki mahalleleri gezerek kareler yakalamaya başladılar. Eski mahalleler de kendilerine çeki düzen vermeye başladılar. (Fotoğraf: Samet Katırcı)

Onlar hep yüksektedirler.
Ya bir kubbeyi onarırlar
ya bir minareyi. Hep
yüksektedirler, onları
izlerken siz de bir
korkuya kapılırsınız,
bu kadar yüksekte nasıl
çalışıyorlar diye ama
onlar yüzyıllardan gelen
bir ailenin son kuşak
fertleridir. (Fotoğraf:
Hayati Akkaş)

Beyaz yağdığında biliriz ki hayatımız beyaza kesecektir, nereye baksak hayat beyazdır bir süre. Araya giren renkler de ama biz de varız hayatınızda ha derler sanki. (Fotoğraf: Kaan Emre Demir)

Onlar bir tek yapraklarla donanmazlar, kış esası geldiğinde buzlarla da donanırlar. Bu yeni giysileri sizi çağrışımdan çağrışıma uçurur. Ne yazık ki kalıcı değildir bu giysileri. Ama fotoğraf imdadımıza yetişir. (Fotoğraf: Merve Zuran)

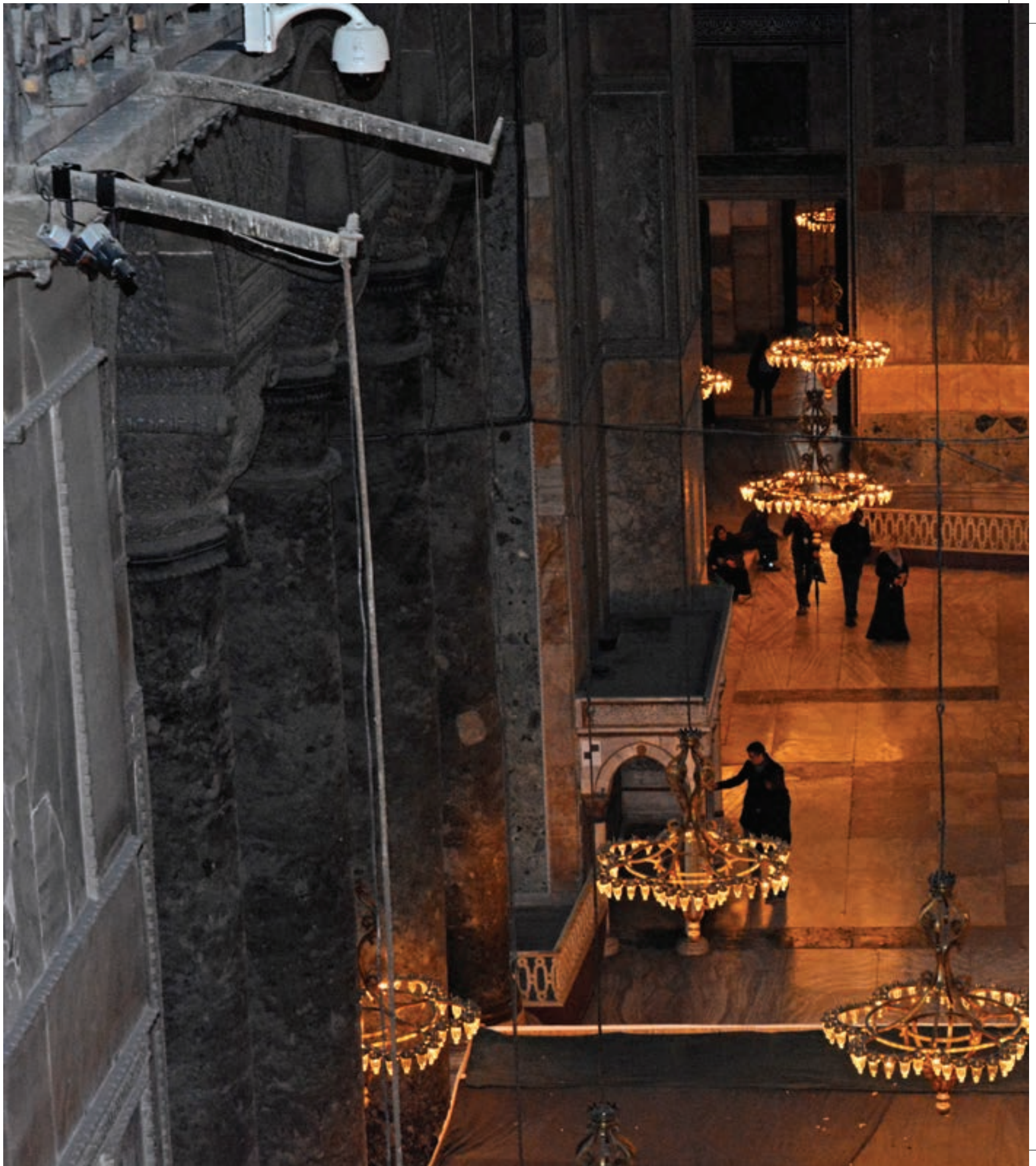

Bir kar yağısın İstanbul'a, her şeyin şekli şemali değişir, bir başka kıyafeti kuşanmaya başlar İstanbul. Burası İstiklal Caddesi, tam olarak söylersek Galatasaray. Tramvay da kar içinde bir başka yüze sahiptir artık. (Fotoğraf: Nazlıcan Çiçek)

*Karlı günlerde odamdan baktığımda 16. yüzyılda yaşamış ressam Brueghel'in resimleri gözümün önünden geçti.
(Fotoğraf: Semra Dursun)*

*Ayasofya 918 yıl
kilise, 482 yıl cami
olarak kullanıldıktan
sonra 1 Şubat 1935
yılında müze oldu.
Camiye girdiğinizde
kendinizi bir koca
dünyaya girmiş
sanırsınız. (Fotoğraf:
Sena Yıldırım)*

Rahmi M. Koç Müzesi'nde Eylül ayından beri her hafta bu müzede çocuklarla yapılan eğitim çalışmalarını izliyorum, fotoğraflıyorum. 1994 yılında kurulan bu sanayi müzesinde, müzenin 6 farklı yerinde kurulan atölyelerde çocuklara eğitim veriliyor... Eğer müzeyi dolaşmadıysanız mutlaka dolaşmanızı öneririm.
(Fotoğraf: Yasemin Toprak)

Sent Antuan Katolik Kilisesi İstanbul'un en büyük ve cemaati en geniş Katolik Kiliisesi'dir. Günün herhangi bir saatinde, canınız çok sıkkin İstiklal Caddesi'nden geçiyorsanız ve kendinizi biraz dinlemek istiyorsanız neogotik kapıdan girin içeriye kimse size bir şey demez. (Fotoğraf: Zeynep Yıldız)

Özgürlüğün Gözü
Gerda
Taro

GERDA TARO SAVAŞTA FOTOĞRAF ÇEKEN İLK KADINDI. İSPANYA
İÇ SAVAŞI'NDA ÖLDÜ. DAHA SONRA UNUTULDU GİTTİ.

*Gerda Pohorylle,
adını değiştirerek
Gerda Taro
yapacaktır*

27. doğum günde toprağa verildi. On binlerce insan onu Pere-Laichaise mezarlığına kadar uğurladı. Tarihler 1 Ağustos 1937'i gosteriyordu, Gerda Taro birkaç gún önce İspanya İç Savaşında ölmüştü. Bir savaşın cephesinde ölen ilk kadındı. Bando, Chopin'in ölüm marşını çalıyordu. Babası da onu uğurlayanlar arasındaydı, üzüntüsünden düşüp kalkıyordu. Saatler sonra mezarlığa ulaşıldı. řair Louis Aragon bir konuşma yaptı. Taro bir kahraman olarak anılmaya başlamıştı. Ama yıllar sonra unutuldu gitti...

Yirmili yaşların ortalarında ilk kadın foto muhabirini savaşa çeken neydi? Onu iten neydi? Cesaretini nereden alıyordu? Pekiyi dünya onu neden çarçabuk unuttu?

Ardında kalan pek yoktu. Akrabaları kalmamıştı. Onu tanıyanlar kalmamıştı. Taro yaşasaydı bugün 106 yaşında olacaktı. Taro hakkında bir şeyler duymak istiyorsanız eğer, Irme Schaber'e soracaksınız. Schaber bir költürbilimci ve 20 yıldan beri Taro'nun kim olduğu konusunda alışıyor. Taro'nun zamandaşlarına binlerce mektup yazdı, arşivlere girdi, İngiltere, İspanya, ABD'ye yolculuklar yaptı yüzlerce insanla konuştu. Irme Schaber, Taro'nun yaşamına ilişkin bir de kitap yayımladı (Gerda Taro, Foto Muhabiri, Jonas Verlag). Schaber'e Taro'yu neden seçtiğini sorarsanız, şöyle konuşuyor: "Bütün engellere karşın yaşama sevincini hep diri tuttu ve bozulmasına izin vermedi." Schaber ile konuşurken şunu farkediyorsuz; o sanki bir arkadaşı üzerine konuşuyor.

Bir kız arkadaşının sayesinde tanıştığı Endre Friedmann'dan Amerikalı bir fotoğrafçı yarattı; adamın adı Robert Capa oldu

"Fotoğrafı bir silah olarak kullan!"

Gerda Pohorylle, adını değiştirerek Gerda Taro yapacaktır, 1910'da Stuttgart'ta doğdu. Üç kızkardeşten en büyüğüydü. Ebeveyni Galiçya'dan göç etmiş bir Yahudi aileydi. Gerda'nın babası yumurta ticareti yapıyordu ve Yahudiliklerini saklıyorlardı. "Sokakta vatandaş, evde Yahudi"ydiler. Gerda'nın büyüdüğü dünya huzursuz bir dünyaydı. Aile güzel evlerin bulunduğu bir semtte yaşıyordu. Gerda dört yaşındayken 1. Dünya Savaşı başladı.

Okulda her söyleneni anlıyordu. Fransızca, İngilizce konuşabiliyordu, sonra İspanyolca da öğrendi. Akıllılığı ve sıradışı güzelliği okulda kıskançlığa yol açıyordu. O zamanki fotoğraflarına bakıldığında İsraili oyuncu Natalie Portman'a benzediği görülüyor. Gerda, Stuttgart'ın 20'li yıllarında yaşadı. Bolca sinemaya gidiyor, dans ediyor, Caz müziği dinliyor ve fotoğrafa ilgi duyuyordu. Sanat galerisindeki bir sergide duvarda şu yazı dikkatini çekti: "FOTOĞRAFI BİR SİLAH

OLARAK KULLAN!" O dönemde sanat gittikçe politize oluyor, büyük şehirdeki yaşama tanıklık ediliyor, zenginle yoksul arasındaki uçurum, artan fahişelik dile getiriliyordu. Bauhaus design ve mimarlık konusunda ağırlığını koyuyordu. Modern kadınlar saçlarını kısa kestiriyorlardı. Gerda zarif giyinen biriydi, bugün yaşasaydı rahatlıkla bir hipster olarak değerlendirilebi-

lirdi. Hiçbir zaman arkadaşlarını eve davet etmezdi, özel dünyasının bilinmesini istemezdi. Bazı arkadaşları Yahudileri eleştirirdi, ama Gerda'nın bu eleştirileri taktığı yoktu. Taro, ailesiyle Leipzig'e taşındığında 19 yaşındaydı.

1933'te, Adolf Hitler Almanya'nın başına geçtiğinde Gerda 22 yaşındaydı. Duvarlara Naziler aleyhine afişler yapıştırıyordu, yakalandı. İki hafta hapisanede kaldı. Çıktıktan aylar sonra Paris'e kaçtı.

Endre'den bir zengin Amerikalı fotoğrafçı yarattı

Paris'te parasızdı, kiralarnı ödeyemiyor, yemek parası bile bulamıyordu. Gazete satıcısı ve sekreter olarak çalıştı. Bir kız arkadaşı sayesinde Endre Ernö

Friedmann'ı tanıdı, fotoğrafçı Macardı ve Yahudiydi, Gerda'dan üç yaş küçüktü. Yahudi olduğu için ülkesinden kaçıyordu. Endre siyah saçlara sahipti, sakallarını kesmiyor, deri ceket giyiyordu. Gerda ve Endre birbirlerine aşık oldular, ikisini bir kafede birbirlerine gülerken gösteren bir foto vardır.

İkisi Eyfel Kulesi yakınlarında bir küçük eve taşındılar. Endre, Gerda'ya fotoğrafçılığı öğretti. Banyoyu karanlık oda olarak kullanmaya başladılar. Çektikleri fotoğrafları daha iyi satsınlar diye Endre'den bir zengin Amerikalı fotoğrafçı yarattı Gerda. Adamın adı Robert Capa oldu. Artık deri ceket yerine takım elbise giymeye başlamıştı genç adam, berbere de gitti. Kadın kendini Gerda Taro olarak adlandırdı, sanki bir ajan gibi

Taro'nun birçok fotoğrafı Capa'nın imzasıyla yayımlandı

davranıyordu; böylelikle kazançları artmıştı. 1936'da İspanya'da iç savaş hız kazanırken, ikili İspanya'nın yolunu tuttu. Fotoğraflarıyla Cumhuriyetçiler için, Franco aleyhine çalışıyorlardı. Cephe boyunca güneye doğru gittiler. Capa bir Leica'yla, Taro ise Reflex-Korelle ile çalışıyordu. Daha çok savaş mağdurlarını, çiftçileri, silahlı kadınları. Daha çok tek insanları çekiyorlardı, 6x6 formatında Taro savaşın kurbanlarını çekiyordu, kadınlar, çocuklar, yaşlılar. Taro ve Capa aynı motifleri çekiyorlardı. Fotoğraflarında aynı gülümseyişler, aynı ifadeler vardı. Taro'nun birçok fotoğrafı Capa'nın imzasıyla yayımlandı. Bir takım olmuşlardı. Dergiler onların fotoğraflarını yayım-

lamaya başlamıştı. Capa ünlü bir fotoğrafçı olmuştu, onu ünlendiren Gerda Taro olmuştu.

"Eğer fotoğrafların iyi değilse, bil ki yeterli yaklaşımı göstermemişsindir!"

Cephede Capa bir fotoğraf ikonu olan düşen milisi çekti. Askerler, Taro ve Capa'ya alıştılar. Taro'ya "Küçük Sarışın" diyorlardı. İspanyol gazetesi La Voz muhabiri onları cephede bulur ve yazar: "İki genç insan, neredeyse çocuklar, ellerinde makineleri. Hiç korku duymadan pike yapan savaş uçaklarını izliyorlar."

İki ay boyunca cephede çalışırlar, sonra Paris'e

Taro, savaşta tarafsızlık olabileceğine inanmaz

dönerler. Sürekli olarak İspanya'ya gidip gelirler. Bir göçmen hayatı yaşarlar. "Eğer fotoğrafların iyi değilse, bil ki yeterli yaklaşımı göstermemişsindir!" Capa'nın sözleri fotoröportajın altın kuralı olacaktır. Bu sadece fiziki yakınlık da değildir. Taro ve Capa konularına mental olarak da yakındırlar. Bir taraf tutarlar. Olayları sessizce izleyen insanlar değildirler. Taro savaşta tarafsızlık olabileceğine inanmaz. Cumhuriyetçilerin tarafındadır ve onların kazanmasını ister. Duvarda gördüğü "FOTOĞRAFI BİR SİLAH OLARAK KULLAN!" sözlerini unutmamıştır. Ölümünden birkaç gün önce şöyle söylemiş: "Tanıdığın insanların kaçta kaçının savaşta öldüğü-

nü düşünürsen, hayatta kalmanın pek dayanışmacı olmadığını da düşünürsün."

25 Haziran 1937. Gerda o gün gazeteci arkadaşıyla cepheye gitmektedir. Birkaç gün önce Brunete, Franco birliklerinden kurtarılmıştır. Araçta Allan ve Taro Cumhuriyetçilerin zaferi üzerine konuşmaktadırlar. Bir general tarafından çağrılmışlardır, ama o sırada dünya kaynamaya başlar. Taro kalmak ister. Allan onu bir çukura iter. Bombalar patlamakta, makineli tüfekler çalışmaktadır. Alman hava birliği Condor saldırmaktadır. Arkadaşı kendini korumaya çalışırken Taro elinde makinesi uçakları, kaçan askerleri çekmeye çalışmaktadır. Saldırı saatler

sürmüştür, bütün filmlerini bitirmiştir. Orada çektiği fotoğraflar en iyi fotoğrafları olmuştur Taro'nun.

Capa'nın çektiği sanılan fotoğraflar Taro'nun

Etraf sakinleşince sığındıkları çukurdan çıktılar. Tarlalarda dolaştılar, yüzlerce ölünün arasından geçtiler. Yolda yaralıları taşıyan bir araca rastladılar. Aracın merdiveninde durarak gidebileceklerdi. O sırada aracın üstünde bir savaş uçağı belirdi, etraf panikledi, Taro'nun üstünde gittiği aracın üstüne bir tank yöneldi. Aracın sürücüsü kaçmaya çalıştı. Allan ve Taro araca tutunmaya çalıştılar. Tank, Taro'nun tutunduğu tarafı aldı götürdü, Taro yere düştü ve vücudunun alt tarafı

üstünden tankın paletleri geçti. Kan verildi, hastanede uyuşturuldu. Gözlerini bir an açtığında, "Kameralarım ne durumda?" diye sordu ve öldü.

Capa fotoğraf çekmeyi sürdürdü, bir şehirden ötekine gitti. 40 yaşındayken, o da uzak doğuda elinde makinesi varken bir mayın üstüne basarak öldü.

Peki Gerda Taro neden çarçabuk unutuldu. Hayatını yazan Irme Schaber nedenleri şöyle açıklıyor: "Kadıydı, Yahudiydi, Komünistti!" Schaber'e göre birinin tarihten silinmesi için bunlar yeterli nedenlerdi. Schaber'in araştırmasıyla Taro tekrar gündeme geldi. 2007 yılında fotoğrafları International Center of Photography'de sergilendi. Aynı yıl Meksika'da

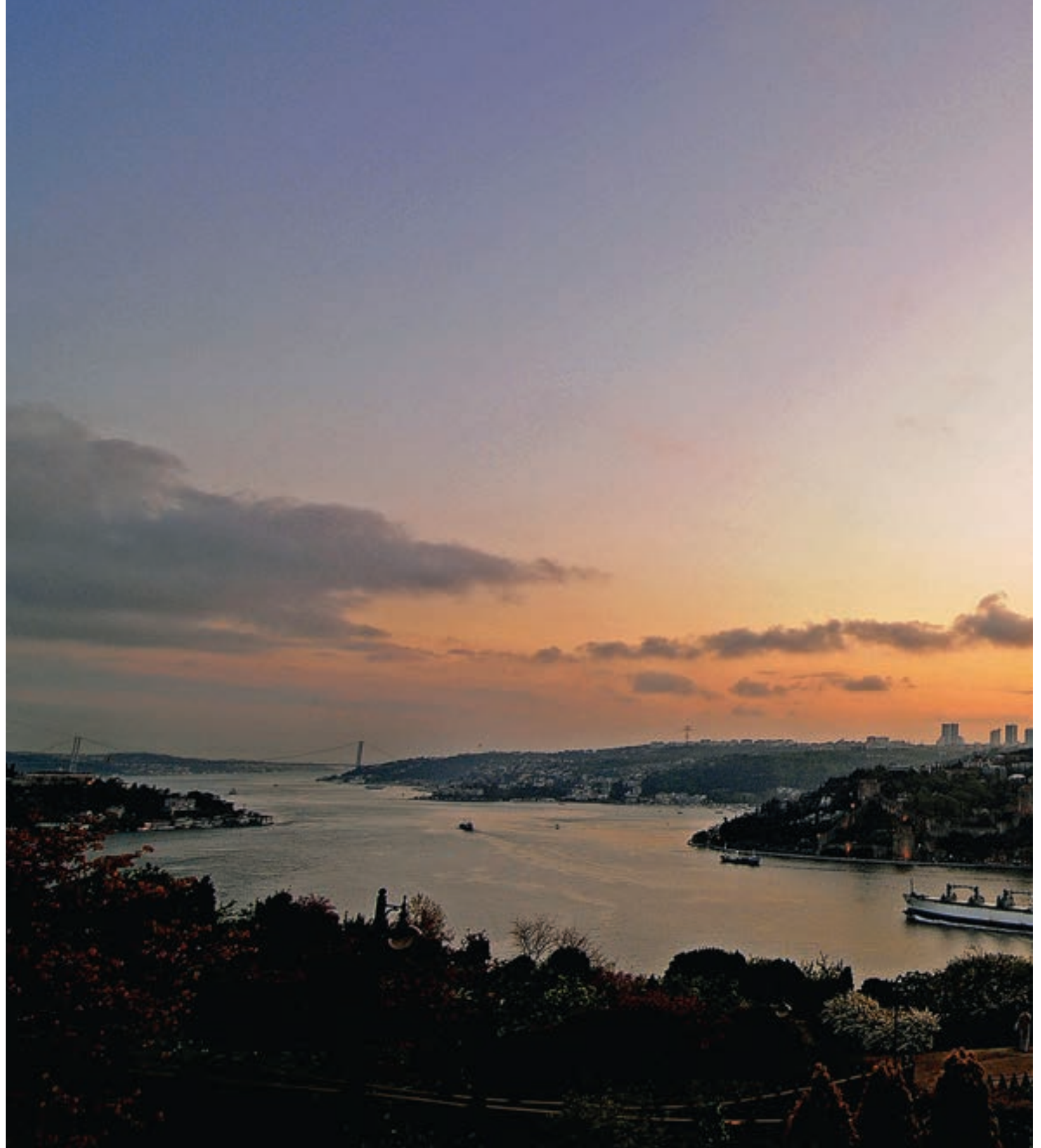
Taro, doğru yaptığına inandığı bir iş yaparken öldü

bulunan valiz açıldı. Taro, Capa ve fotoğrafçı David Seymour 1939 yılında İspanya İç Savaşı'ndan 4 bin 500 negatifi valize doldurmuşlar ve ülkeden kaçırılmasını sağlamışlardı. Çantanın içinde bilinen fotoğrafların negatifleri vardı, bunların bir kısmı Capa'nın olduğu sanılan Taro'nun fotoğraflarıydı. Bugün Taro yaşasaydı kime benzerdi diye düşünülebilir. Hemen akla Amerikalı gazeteci Marie Calvin gelir. Calvin, savaş muhabiri olarak Sunday Times'da çalıştı; bir gözü korsanlar gibi kapalıydı, bir bomba parçası gözünü kör etmiş ve ağır yaralanmıştı. İnce, zarif ve hoş bir kadındı. İkili bir dünya içinde yaşıyordu: Bir taraftan High Society içindeydi, bir tarafta savaşın için-

de. Şubat 2012'de Suriye'den bildiriyordu. Homs'u neredeyse bütün gazeteciler terk etmişti, çok tehlikeliydi. Calvin bir bomba saldırısında öldü. Taro'da olduğu gibi, kimdi bu kişiler bir fotoğraf, haber için hayatlarını riske ediyorlar! Bugün Taro'nun büyüdüğü Alexanderstrasse'de yürürseniz, asfalta yerleştirilmiş taşlar üstüne yazılmış yazılar görürsünüz: "1943'te yakalandı, Auschwitz'de katledildi." Taro "1939'da yargılandı, Majdanek'te katledildi." Taro'nun tüm ailesi Nazilerce Belgrad yakınlarındaki Sajmiste toplama kampında öldürüldü. Taro doğru yaptığına inandığı bir iş yaparken öldü. İspanya İç Savaşı'nda daha iyi bir gelecek için savaşırken öldü, onuru uğruna...

Yazı - Fotoğraf

● **Kayhan Güven** (İAHA)

İki Kıta İki Yaka

HER PAZARTESİ SABAHİ DERS ANLATTIĞIM GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM FAKÜLTESİ'NE GİDERKEN BEŞİKTAŞ MEYDANI'NDA OTOBÜSTEN İNERİM. YOLUM ORTAKÖY'E DOĞRUDUR; SAĞ KALDIRIMDAN ŞİMDİLERDE BEŞ YILDIZLI BİR OTEL OLARAK KULLANILAN ÇIRAĞAN SARAYI'NIN ÖNÜNDEN, GÜNGÖRMÜŞ ÇINARLARIN ALTINDAN GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ'NE DOĞRU YÜRÜRÜM. ÜNİVERSİTE, BİR ZAMANLARIN FERİYE SARAYLARI İÇİNDEDİR...

*İstanbul
Boğazı'nda
bahar sesini
duyurunca
kuşlar da
değişir*

Beşiktaş'ta otobüsten iner inmez kendimi birdenbire 1800'lü yılların sonunda bulur ve çevreye, eşsiz "İstanbul Anıları"nı kaleme getiren Hagop Mintzuri'nin çocuk gözleriyle bakmaya başlarım.

Selanik göçmeni anneannemin de çokça sözünü ettiği atlı tramvaylar gözümün önünde canlanır. İşte Macar atlarının çektiği bir tramvay geçiyor. Arabacının yanındaki "da-daaaa" diye borusunu öttüren borazancıyı görür gibi olurum. Borazancı, halkı tramvay hattından uzaklaştırmak için ha bire borazanını üflüyor. Kendi kendime neden tramvay borazancılarının enikonu fotoğrafları yoktur diye hayıflanır dururum...

Meydana bakan Sinan Camisi'nin önündeki bir zamanlar toplanan kalabalık da gözümün önünde canlanır; bu kalabalık sabahın ilk gün ışığından gece karanlığına kadar kaynar durur. Kalabalıktaki insanların çoğu Kürttür; Erzurum, Bitlis, Van vilayetlerinden

gelmişler. Alaca renkli, geniş şalvarlı adamlardır bunlar. Giysileri eski püskü, aralarında yeni giysili biri yok gibi. Bir iş için bekliyorlar. Hemen yanı başlarındaki Arnavut, acikanlara ekmek arasında ciğer ekmek helva satıyor, yanında bir parça soğanla...

Sonra birden şimdiki zamana döner, Beşiktaş Meydanı'nın hayhuyu üstünde gezdiririm bakışlarımı; Üsküdar'dan gelen yolcular Beşiktaş, Taksim, Fındıklı, Kabataş, Eminönü'ne doğru hızla giderler, suratlarında sanki aynı ifade vardır.

Durakta bekleyen kalabalık Sarıyer otobüsüne yöneliyor. Hava bugün lodos, ılık bir rüzgâr insanların yüzlerini yalıyor. Zamane otobüsünün şoförü ise nedendir bilinmez, kaloriferi sonuna kadar açmış, binen hamama girmiş gibi oluyor! Binenlerin bir kısmı Ortaköy'de inecek ama otobüsün yolu uzun. Sırasıyla sahilden Kuruçeşme, Arnavutköy, Bebek, Rumelihisarı, Emirgân, İstinye, Yeniköy, Tarabya, Kireçbur-

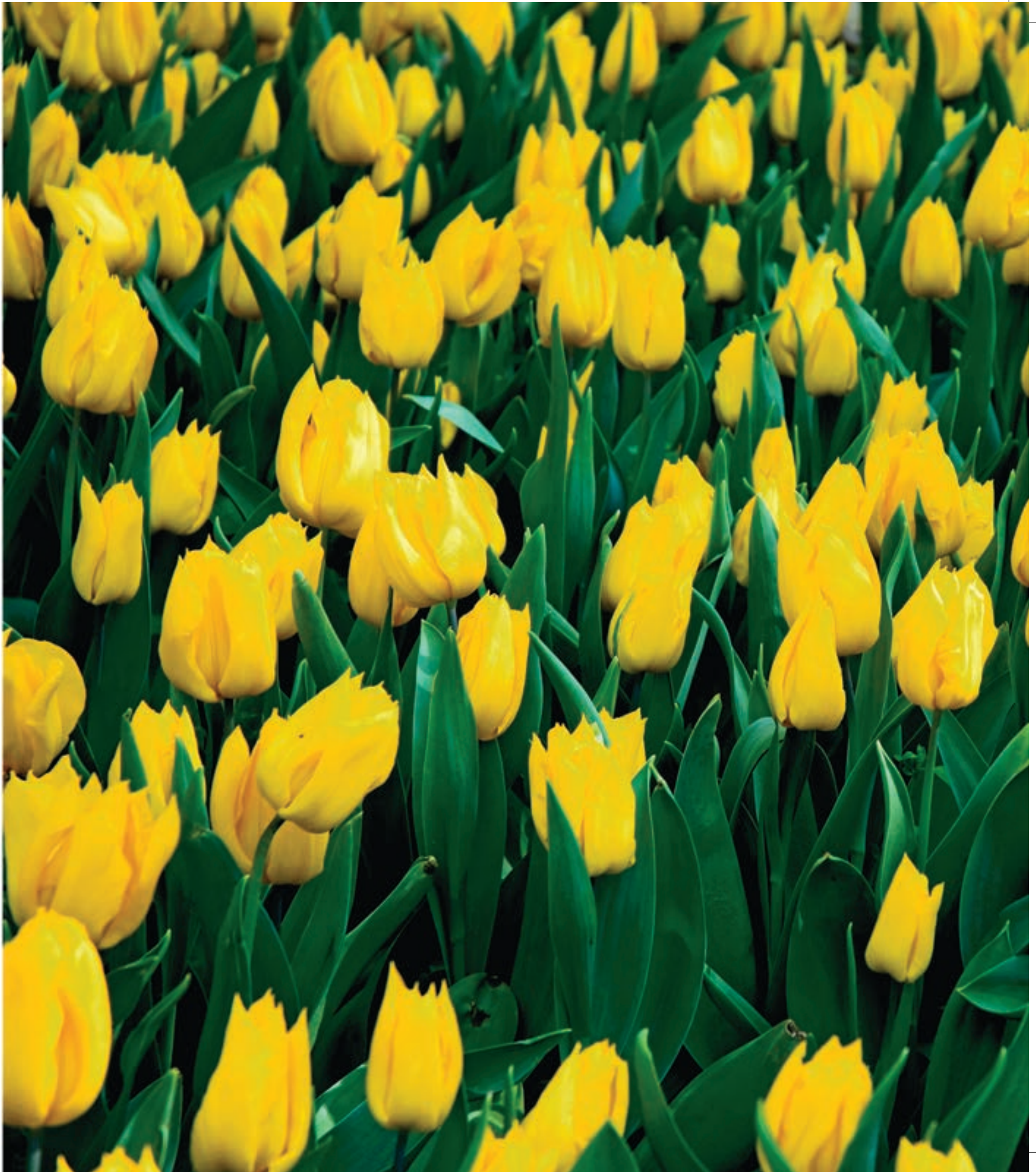

*Savarona
yorulunca
gelir İstanbul
Boğazi'nda
dinlenir*

*Baharda
birden lodos
gelir hükmünü
sürdürür*

*Kırmızı lale
fotoşopla
yapılmadı,
gelmiş sarıların
arasında yerini
almış*

nu, Büyükdere duraklarından geçerek Sarıyer'e ulaşacak.

Kuruçeşme'de kömür iskeleleri vardı çocukluğumda; kara, siyah bir dünya kalmış aklımda, sonradan taşındı o iskeleler. Cağaloğlu yokuşunun tepesindeki bir handa hesaplı fotoğraf malzemesi satın aldığımız Hacı Murat, Anadolu'dan geldiğinde kömür iskelelerinden sırtında küfelerle nasıl kömür çektiğini anlatırdı. Karlı havalarda küfenin içinden sızan kömürlü sular sırtını yalar, çıplak gövdesinden aşağıya doğru sızarmış. Hacı Murat kazandığı paraları Kastamonu'daki karısına, çocuklarına gönderirmiş. Bir Musevi'yi izleyerek iş hayatına atılmış ve kendi işini kurmuş... Arnavutköyü'n bana hep anneannemi hatırlatır.

İstanbul'da mevsimine göre reçeller kaynatılırdı. Zamanı geldi mi Arnavutköyü'n küçük, mis kokulu çileği çıkardı, anneannem reçelini kaynatırken kokusunu zaptedemezsiniz, reçelin kokusu evin dışına sızardı... Pek sevdiğim yerlerden biri Rumelihisarı'nın önündeki sahil yoludur. Boğaz'ın suyolu olarak en dar yerlerinden biridir. Hemen yolun arkasındaki balık restoranlarından birine balık ekmeğinizi ısmarlayın -bol soğanlı olması lezzete katkı sağlar- ve içeceğinizle karşı yakayı seyre durun. İstanbul aşığı rahmetli Çelik Gülersoy ile bir söyleşi yaparken onun da bu sahili pek sevdiğini öğrenmiştim. Rumelihisarı'nın tam karşısında Anadoluhisarı durur. İşte burada size İstanbul'un en etkili yürüyüş yolları.

Beylerbeyi Sarayı İstanbul Boğazı'nın süslerinden biridir

rından birisini önermem gerekiyor. Anadoluhisari'nin dibindeki Göksu deresinden yukarılara doğru yürüyün, Otağtepe'ye tırmanacaksınız. TEMA ile KOÇ'un ortaklaşa gerçekleştirdikleri parkı sorun. Parkı gezdiğinizde "Ben neden daha önce buraya gelmedim?" sorusunu kendinize yönelteceğinize dair iddiaya girebilirim. Parkta yürürken otuz küsur kilometrelik İstanbul Boğazı yilankâvi bir biçimde altınızdan akıp gidecektir. Boğaz üzerine kurulu üç asma köprü hep göz eriminizde olacak! Parkın hemen sağ altında Fatih Sultan Mehmet Köprüsü üstündeki trafik yanı başınızdan akıp gidecektir!

Beşiktaş'tan bindiğiniz belediye otobüsü Emirgân önünden de geçecek. Küçüklüğümde Emirgân'a gittiğimizde mutlaka kağıt helva diye tuttururdum, yine sahilde yürürken bir kağıt helvanın içindeki tatlı kısma çarçabuk ulaşmak çocukluğuma ulaşmak gibi bir şeydir... Boğaz tarihine meraklıysanız, Emirgân adının Emir Gûne adlı bir emirden geldiğini anımsarsınız. IV. Murat, Erivan şehrini savaşmadan teslim eden emire burada geniş bir arazi bağışlamış. Emirgân sirtlarında Çelik Gülersoy'un restore ettiği -ne iyi etmiş- köşkler vardır; Büyükşehir Belediyesi ilkbaharda Emirgân bahçesini rengârenk lalelerle donatacaktır. İlkbahar'da yürüyüş için üretilmiş ayakkabılarınızı giyerek boğazın herhangi bir yerinden yürümeye başlayın. İşte İstinye. Ne zaman gitsem Şirket-i Hayriye vapurlarından 71 No.lu Halâs-ama zamane haliyle tanınmaz haldedir- körfezin bir yerinde demirlidir, başında bekçileri bekler durur. Körfezi yukarı tırmandıktan sonra aşağıya indikten sonra balıkçılar mevsim balıkları için müşteri beklerler. Meraklıysanız fiyatlara belki göz gezdireceksiniz ya da benim gibi balık kıskançlığınız varsa, bir kilo hamsiyi ta uzaklara götürmeye kalkacaksınız...Yeniköy iskelesinde romancı Selim İleri, Domanı'de arkadaşlarına "Her Gece Bodrum"un kapağını mı anlatıyor, otuz küsur yıl önce?

Son durağım hep Rumeli Kavağı olmuştur. Sarıyer'den sonra Kavak'a yürürken yükseleceksi-

niz, İstanbul'un en güzel manzaralarından biri karşınızda duracak. İstanbul Boğazı'na giren çıkan gemiler, balıkçı tekneleri, şehir hatları vapurları, sandallar artık unutulmuş gitmiş Salâh Birsal'ın "Boğaziçi Şıngır Mıngır"ını hatırlatır bana...

Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerinden her yıl bir boğaz semtini fotoğraflamalarını isterim. Bunlar biriktikten sonra bir sergiye dönüşür kimi zaman. İnsan fotoğraf çekerken hep sıra dışı kareleri çekmek ister. Hâlbuki bugün için sıradan fotoğraflar on yirmi otuz kırk yıl sonrasının etkili, sosyoloji göndermeli fotoğraflarıdır. Beşiktaş'tan Ortaköy'deki Galatasaray Üniversitesi'ne yürürken hep bunları düşünürüm. Hagop Mintzuri'nin 20'nci yüzyıl başındaki dünyasına dönerim: İşte ne çok saray hizmetkârı yemek taşıyor yolumun üstünde! Aynı biçimde istanbulun giymiş hizmetkârlar, başlarında tablalar taşıyarak arka arkaya birer birer saray mutfaklarından çıkarak tekdüze adımlarla yürüyorlar. Kendi gidecekleri noktaya gelince gruptan ayrılıyorlar. Saray mutfakları Dolmabahçe Caddesi üstünde Yıldız ve Çırağan'da. Yemek dağıtımı üç öğün tekrarlanıyor. Fındıklı'dan Kuruçeşme'ye kadar bilmem kaç kilometrelik sahildeki saraylar semtinde sultanlara, saraylılara, cariyelere, mevsimine göre nadide yiyecekler kapaklı tepsiler içinde taşıyor...

Bahar yüzünü gösterdiğinde saray hareminden gruplar nefes almak için yollara düşecekler. Bir tören salonundan çıkıyormuşcasına birer birer tepeden tırnağa ipekten atlastan siyah örtüler, feraceler içinde, yüzlerinde türlü peçeleri, yaşmaklar, başlarında tüllü şemsiyeleri ile sokağa çıkacaklar. Yirmi beş kadın veya daha fazla sayıda bir grup, haremağasının işaretiyle bir hizada ve üç çift sıra halinde adeta bir geçit başlatacaklar. Sahilde kendilerine ayrılmış yerlere gidecekler.

Bugüne dönelim: Bir bahar sabahı otomobilinizle hafta sonunda boğazın sonuna bir gitmeye çalışın bakalım. Trafik düğümleri yolunuzu kesecektir. Hayat hızla değişmiştir yüz yıl içinde...

Yazı ● Prof. Cem Kağan Uzunöz

Anadolu'nun bilinçaltı:

ANADOLU KÜLTÜRLERİNİN İZLERİNİ SÜRDÜĞÜM HİTİTLERİN BAŞKENTİ HATTUŞAŞ "KIRMIZI TOPRAKLAR" FOTOĞRAF SERGİMİN DEVAMI OLAN "ATALARIMI ARAMAYA GELDİM" İSİMLİ KİTAPIMDAN YOLA ÇIKARAK HAZIRLADIĞIM BU FOTOĞRAF İLE BELGELEME ÇALIŞMAM ASLINDA DÜŞÜNSEL YOLCULUĞUMUN VE KAZANIMLARIMIN PAYLAŞIMIDIR.

KAYALAR

Anadolu uygarlıklarından arta kalanları düşünüp fotoğraflamaktı amacım. Yollar kattım. Yüzlerce fotoğraf çektim. Nihayet küçük bir bölgede, Ankara yakınlarındaki Dündük Dağı'nda aradıklarımı bulmuştum. Kaya üstü çizilmiş tarih öncesi işaretleri fotoğrafla belgelemek amacıyla başladığım çalışmam, benim aradığımı değil, bana geleni bulmamla son buldu. Çalışmam sırasında aklımda olanlar, akademik yön-temlerin ötesine geçmemi söylüyordu. Başlarken de bitirirken de uygarlığın hayaletleriyle uyudum. Benim için Anadolu yaşayan ruhların ülkesiydi. Yöntemim

çok açıktı: Uygarlığın bilinçaltına inmek. Bu konuda Freud'un Jung'un çalışmalarından öğrendiğim şeyler şüphesiz bana işin bilimsel boyutunu hep anımsattı. Uygarlık kavramını ve gelişimini açıklayan bütün çalışmalar benim için derinlikli okumalar demektir. Yolculuklarıma devam ederken akademinin sert duvarlarından yukarıya doğru baktığımda kadim bir dünyayla karşılaştım. Bir şehirli olarak kenti yeniden düşünmeye başladım. Ama kent buradan çok uzaktı. Elimde uçsuz bucaksız Salihler Köyü kırsalı, kaya üzerlerine çizilmiş törensel figürler ve bu konuyla ilgili çalışılmış kaynaklar vardı.

*Ok adamlar
ruhun bedenden
göklere
yaradanına
atılma*

Kaynaklardan yola çıkarak bu görsellerin ışığında görülen işaretler önce Strauss'un yapısal Antropoloji deneyimlerini okumamı sağladı. Çünkü ilkel olanın yapısını çözmek o uygarlığa giden ilk adımları çözmektir. Çalışmam sırasında önce Kazım Mirşan'ın kitapları, ardından Azeri araştırmacı Araz Gurbanov'un "Maniler Remzler ve Menimsemeler" kitabında yer alan eski Türk dünyasında da rastlanılan Damga figürlerini ve yazıtları bu bölgedeki kaya üstü resimler ve yazıtlarla karşılaştırmaya başladım. Şaşılacak derecede iki dünya arasında birbirine benzeyen figürler, hareketlerle karşılaştım.

Karanlık ve Aydınlık

Yukarıdan aşağıya kadar bildiğimiz her şeye kaynak olan eski topraktaşlarımızın yarattığı uygarlığı ışıklandıran iki kavramı yaratan bir şey daha vardı ya-

nımda "karanlık" ve "aydınlık". Fotoğraflarımda bu iki kavramın bu yaşam formları üzerindeki gücünü anlatmaya çalıştım. Çünkü kaya üstü resimlerin görünebilmesi için aydınlık ve karanlığa birlikte ihtiyaç vardı. Sahipsiz yıllara yenilmiş olan çizikler, karanlığın gölgeleriyle görünüyordu.

Şüphesiz bunu kayıt altına alabileceğim en güzel yaklaşım şekli de fotoğraftı. Zaman ve mekanda hürdüm. Işığın ve gölgenin birbiri ile örtüştüğü o anlarda havada bulutlar, yerde ise bir medeniyetin yaşam izleri vardı. Çünkü bu yaşam izlerindeki anlatıların hepsi özel ritüelleri anımsatıyordu.

Çalışmalarda ortaya çıkan kısa anların hikâyesi, yavaş yavaş bütünsel bir anlatıya dönüşüyordu. Bu figürlerin anlattıkları yeryüzü ile gökyüzü arasındaki insanın bedenine bağışlanan ruhun geri kabulü ile ilgili söylenceleri anımsatıyordu. Eski Türk Mitolo-

*Oğuz boylarının
ruhun bedenden
ayrılıp Tanrısına
kavuşma
arzusunu
anlatan resim
yazısı*

jisinde karşılaştığımız öykülerdeki kahramanlar bu sembollerle örtüşerek karşımıza çıkmaya başladı. Şamanlara ait bu dünyanın kahramanları ile yüzleşip eski Anadolu'yu yeniden okumanın yolculuğu böylelikle başlamış oldu.

Çalışma, insan, tarih ve bilgi düzleminde yapılan bir örneklemeden oluşmaktadır. Tarihsel metodoloji, kavramlara somut belgelerle bakar. Ancak kültürlerin somut örnekleri tek bir anlam ve çizgide yorumlanamaz. Bilginin değişimi ile beraber tarihsel - çözümleme de değişmektedir. Tarihi okuyan, ister istemez yönetsel olarak göstergeleri de kendi durumlarına göre tanımlayacaktır. Bir uygarlığın tarihsel göstergelerini okuyabilmek yalnızca bulgulara dayanmaz. Biçimlendirdiği tüm uygarlıklara yansır ve uygarlıkların içinden geçerek okuma biçimi de değişir. Buna göre uygarlığın, öncelikle yerleşimi daha sonra da Psiko - antropolojik yazgıyı kapsadığı görülmektedir. Tarih metodolojisinde kaynakların çeşitlilik sınırı yoktur. Bazen tarihsel süreç içinde insan davranışlarını, yaşayışlarını belirleyebilmek için çok sayıda kalıt elimizde olmayabilir, ya da biz öyle zannederiz. Oysa ki tarihin kendisi, insanın yarattığı bir varlık alanıdır. Toplum yaşamını içine alan her şey bu varlık alanını etkilemektedir. Doğanın bir parçası olarak onunla yaşamayı öğrenen ve aynı zamanda doğayı formel değişikliğe uğratan insanın yarattığı üretimler, aslında tek bir şeyin yeryüzündeki dağılımıdır: İnsan uygarlığının.

Mekan üzerinde yoğunlaştırmak gerekmektedir

Bu noktadan sonra araştırmayı "zaman" kavramından biraz soyutlayarak, odağı "mekan" üzerinde yoğunlaştırmak gerekmektedir.. L. N. Gumilev'in "Antroposfer" olarak nitelendirdiği ve "yaşam alanı" olarak da kabul edilen tanımında şöyle der:

"Antroposfer, insanın yer - ekosistemindeki 'yer' ve 'insan' sistemlerinde ait olan bir terimdir. Yer sisteminin dış alanı kozmos başka bir ifadeyle dünya dışı (ekstra-terrestrial) uzaydır. Güneş, uzay ve dünya arasında sürekli madde ve enerji değişimi oluşur.

Dünya, topluma gerekli kaynak ve doğal arıtmaları sunar. İnsan sistemi ya da antroposfer denilen biyolojik kütle, yerleşim tarım, endüstri ve ulaşım gibi alt sistemlerden oluşmaktadır."

Yerleşim alanlarının zamanla biçimlenmesi toplumsal ihtiyaçlara bağlıdır. Tarih, sürekli belli toprak parçaları üzerinde yoğun bir döngüyle yaşanır. Söz gelimi, Orta Doğu, Orta Asya Kafkasya ya da Mezopotamya, gibi.... Bu bölgeler, yerleşim alanı olarak insanlığın maddesel kültürünün yanı sıra dinsel - ruhani kültürlerini de yarattığı bölgelerdir. Aynı topraklar üzerinde en az yirmi farklı uygarlık saymak mümkündür. Bu uygarlıkların kurulduğu alanların ortak özelliği buraların yalnızca verimli topraklar olmasından mı ileri gelmektedir? Ya da insanların sürekli aynı yerlerde dönüp durması tek başına iklimsel koşullar ya da kaynakların kolay ulaşılabilirliği yüzünden midir?

Tarihte rastlantısal olaylar gibi görünen pek çok iz, bilim dünyasında farklı disiplinlerin yardımıyla böyle anlam kazanmaktadır. Bu çalışmanın, bilimsel kate-

Kam'ın kendisini Tanrıya en yakınlaştıran canlı kartal olarak tanımladığı Dört Yön Damgası. Günahsız olmayı anlatan resim yazısı

Ölen kişinin ruhunun yaradan tarafından kabul edilmesini anlatan tören resmi. Kişinin yiğit savaşçı olduğunu kılıç ve kalkanı ile anlatan resim yazısı

gorilerin sınırlarını zorlamamak gibi de bir farkındalığı vardır. Bir tarih kitabı yazmak, arkeolojik bir alan çalışması yapıp sahaya inmek ya da piktogramların yorumlanması gibi bir amaç öngörülmemiştir. Çalışmanın temel söylemi, Anadolu'da öncü uygarlıkların içerisinde yaşadıkları dünyayı tanımlayabilmek için tüm hümaniter disiplinleri kullanarak günümüz dünyasından geçmiş dünyaya bir iletişim bakışı getirmektir. Burada asıl görev bir etno - fotoğraf çalışması içerisinde, görsel olarak önemli bir alanı belgeleme görevidir. Bu bölgenin insan ve zamanın etkileri karşısında kaybolmaya yüz tutmuş izlerini fotoğraf-

larla ile koruma altına alma düşüncesidir. Bunun için dünyada bu tür çalışmalara ışık tutan Levi Staruss'un Yapısal Antropoloji kavramından başka Gumilev'in, Prof. Dr. Emel Esin'in, Kazım Mirşan'ın, Servet Somuncuoğlu'nun ve çalışmalarından yararlandığım diğer tüm uygarlık okuyucu bilim adamlarının bana kattıklarıyla bir çalışma yapmayı amaçladım. Çalışma evreni olarak Anadolu'nun kültürel gelişimi, çalışmanın sınırlandırma alanı olarak da Ankara Güdül Aşağı Höyüktepe ile Şeytan Kayaları arası, Kirmir Çayı etrafında bulunan 1187 rakımlı Düdük Dağı kaya resimlerini seçtim.

Etno
- Fotoğraf çalış-
maları kavimlerin tarihleri
kalıntılarının yıllar içerisindeki geçir-
diği değişimlerin de tarihini barındırır.
Fotoğraflanan piktogramlar da bunu çok iyi
özetliyor. Kaya resimleri bir değil, birkaç tarihin
tanığıdır. Sözelimi üzerinde bir noktada Oğuz
damgaları vardır; diğer tarafında Farsça harfler
Fotoğraf 1 Fotoğraf 2. Fotoğraflardan da anlaşıl-
dığı gibi. Bu, iki kavim arasından geçen bin yılın bir
özeti gibidir. Kayalara yazılanlar diğer figür-
lerden farklı olarak biçimsel anlamda doğal
olaylara karşı dayanıklılık gösterdikleri
için kolay okunabilen
bulgulardır.

“İşte karşınızda Paris Türk Sanat Müziği Korosu”

PARİS'TE, HEM DE PARİS'İN TAM ORTA YERİNDE YUSUF NALKESENLERİN, SADETTİN KAYNAKLARIN, NİHAVENTLERİN, HİCAZLARIN GÖKYÜZÜNE YÜKSELİP BİRBİRİNE KARIŞTIĞI; KİMİ ARJANTİN'DEN, KİMİ TUNUS'TAN, KİMİ FRANSA'DAN, KİMİ İTALYA'DAN, CEZAYİR'DEN, TÜRKİYE'DEN VE DAHA NİCE DÜNYA KÖŞESİNDEN MÜZİSYENLERLE KORİSTLERİN TEK BİR ŞEY İÇİN, GENÇEKİK VE YETENEKLİ BİR ŞEFİN ETRAFINDA BULUŞTUĞU; YÜREĞİNİ KOYDUĞU BİR OLUŞUM: PARİS TÜRK SANAT MÜZİĞİ KOROSU!

Sadece Fransa'da yaşayan Türklere yönelik, yalnızca Türk asıllı korist, enstrüman ve seyirciden oluşan, "kendin pişir kendin ye" tarzı bir işe baştan beri karşı olduğunu, kurduğu müzik derneğinin başına eklediği "Franko-Türk" sıfatıyla vurgulayan; Türkiye'yi ve Türk kültürünü doğup büyüdüğü Fransa'ya müzik aracılığıyla tanıtmayı amaçlayan; 1984 doğumlu, İzmir asıllı Selin Tenik'in eseri bu koro! Her yaz anne babasıyla gittiği Türkiye tatillerinde müzisyen eş dostla kurulan sofralarda Türk müziğiyle dolan kulağını, dokuz yaşındayken başladığı piyano eğitimi ve 2000 yılında mezun olduğu Montreuil Ulusal Müzik ve Dans Akademisi diplomasıyla taçlandıran; UNESCO Uluslararası Filarmoni Korosunda soprano koristlik yapan; Paris Konservatuvarında koro yönetmenliği ve şefliği dersleri alan gencecik bir şef o.. Aynı zamanda Sorbonne Üniversitesi Psikoloji

*Koroda müziğe
gönlünü koyan
30 kadın 10
erkek korist var*

Bölümü mezunu ve Paris'te psikolog olarak çalışıyor. 'Paris'te bir Türk Müziği Korosu' hayalini, UNESCO Korosu şefi Amin Kouider'in desteğiyle gerçekleştiren ve başlangıçta bir çocuk korosu kurmayı hedefleyen Tenik, anne babaları ikna etmenin güçlüğü nedeniyle projesini değiştirip yetişkinlere yönelir. Bunun için Paris'teki Anadolu Kültür Merkezi'nden yardım ister. Böylece baştan beri tasarladığı "Fransızların da katıldığı bir Türk Müziği Korosu" hayalinin ilk adımı atılmış olur: Kültür merkezinde Türkçe dersleri alan Fransızlar'a ulaşır bu sayede. Paris'te her yıl düzenlenen Anadolu Festivali'nde ise Türk koristlerle ve Türk müziği yapan müzisyenlerle tanışır Tenik. Ortalama 15 kişiden oluşan bir karma koro çıkar ortaya. Provaların dördüncü ayında, Paris'te Türk müziği yapan az sayıdaki Yunanlı ve Fransız müzisyen eşliğinde arka arkaya dört konser verirler. Repertuvarları ise Tenik'in bilip sevdiği ve makam olarak okunması rahat parçalardan oluşur hep.

Kimi Cezayirli, kimi İtalyan...

Her biri farklı ufuklardan, geçmişlerden, kökenlerden gelen ve bu müziğe gönlünü koyan 30 kadın, 10 erkek korist var bugün Paris Korosu'nda. Türk asıllı anneannesinden duyduğu Türkiye sempatisiyle Cezayir asıllı Farida; bir Türk kızına gönül vermiş Fransız François; bir Fransız'la evli Selma ve daha niceleri.. Koristlerin, temeli 2012'de Selin Tenik tarafından atılmış Paris Korosu'nun provalarına mümkün olduğunca düzenli ve disiplinli katılımındaki amaç, sevgili Selin'in de söylediği gibi, "Bu girişimi devam ettirmek!" Çalıştıkları tüm parçaları neyzen Adrien Espinouze sayesinde tek tek notaya döküklerini, şarkı sözlerini gerek yabancı müzisyenler gerekse Fransız seyirci için tercüme ettiklerini vurgulayan Selin Tenik, "Devam etmek en önemlisi. Bir iki konser yaparsınız ama zaman içinde sürebilmek zor. Amacımız mümkün olduğunca çok yeni insanla tanışmak, Fransızlar'a açılmak. Tabii Paris Belediyesi ile işbirliğimizi sürdürmek de çok önemli," diyor.

Müzisyenlere gelince...

Konserlerimizde bizlere eşlik eden müzisyenlerimizin biri dışında hepsi yabancı. Udimiz Arjantinli, neyzenimiz, kemanımız ve bendirimiz Fransız, kanunumuz ise Tunuslu..

Udi Ignacio Naon'un müzik hayatı Arjantin'de, klasik gitarla başlıyor. Yunanlı müzisyenlerden İzmir Rebetiko müziğini öğrenen, Bulgar, Ermeni müzikleriyle tanışan Naon daha sonra İstanbul'a gidiyor ve Mehmet Bitmez'den dersler alıyor. Naon'un sonraki adresi ise Yunanistan olur; orada Yurdal Tokcan'ın derslerini takip eder. Ignacio, Paris'teki Arjantin Kültür Evi'nin tango orkestrasında ise gitarıyla yer alıyor. Arjantin ve Fransa başta olmak üzere çok sayıda ülkede konserler veren Naon, "Her şeyden önce gitaristim ama udu çok seviyorum. Hayranı olduğum, hayli ince ve estetik bulduğum makamları çalmama izin veriyor. Gitarla makam çalmaksa hiç mümkün değil" diyor. Konservatuvarda aldığı Klasik Batı Müziği eğitiminden sonra Paris Sorbonne Üniversitesi'nde müzikoloji oku-

yan Adrien Espinouze, yaptığı caz müziğinden bir gün sıkılınca bambaşka bir müzik arayışına girmiş: "Çok başka ülkelerin müziklerine yönelmişim: Hindistan, İran, Türkiye; Ermeni düdüğü, Endonezya flütü derken 2001 yılında bir gün kendimi Paris'te, Türk müziği enstrümanları satan bir mağazada, elimde neyle buldum." Onca yıllık klarnet tecrübesiyle neyle üfle-yip de hiç ses çıkaramadığını görünce şaşırır Adrien: "Bozuk galiba!" Mağazadaki satıcı güler: "Ondan ses çıkarmak için ders almak lâzım!" Ve sonrası neyzen Kudsi Erguner ile Süleyman Erguner'i, Ali Erol'u, Galata Mevlevihanesi'ni, Konya'yı getirir hayatına. Başta Fransa ve Türkiye olmak üzere Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde, ayrıca Fas, Azerbaycan ve Özbekistan'da çok sayıda konser verir. Bugün Paris'te bir ortao-

Paris Korosu'nun provaları mümkün olduğunca düzenli ve disiplinli katılımıyla gerçekleştiriliyor

kulda müzik öğretmenliği yapan Adrien, meraklısına ney öğretiyor. Kanunimiz Nidhal Jaoua ise, Tunus'ta konservatuvarda Doğu müzikleri eğitimi almış. Türk müziği üzerine yüksek lisans tezi hazırlayan Jaoua, Göksel Baktagir, Halil Karaduman, Aytaç Doğan gibi önemli isimlerle staj yapmış. Ardından Paris Sorbonne Üniversitesi müzikoloji bölümünde ikinci yüksek lisansını yapan Jaoua, bugün bir Paris banliyösünde müzik öğretmeni. Fransa'da seyircinin pek tanımadığı kanunu Türkiye'den gelme. Fransızlar'ın kanunla ilgili yorumları nasıl? "Enstrümanı hem görüntü olarak çok güzel buluyor, hem de sayesinde bir çeşit yolculuğa çıktıklarını, rüyaya daldıklarını söylüyorlar." Türk müziğinin Tunus müziğine benzeyip benzemediği soruma ise, "Teknik anlamda çok büyük benzerlikler var," di-

yor. Ayrıca 'Ada sahilleri' başta olmak üzere bazı parçaların kendilerinde de Arapça versiyonuyla çok ünlü olduğunun altını çiziyor.

Paris Korosu'nda söylediğimiz şarkıların vazgeçilmez eşlikçilerinden biri de vurmali çalgılarla Fransız Antoine Morineau.. Üniversitede Fars dili, tarihi ve edebiyatı okuyan, son on yıldır Türk müziğiyle de uğraşan Morineau, bendir (daire) ve zarb (darbuka) başta olmak üzere vurmali çalgılarla, çeşitli gruplarla geleneksel İran müziğinin yanı sıra caz füzyon gibi modern demelerde, konser ve CD kayıtlarıyla yer alıyor.

Bunca profesyonel müzisyen arasında bağlamasıyla bulunmanın kendisi için tek kelimeyle 'gurur verici' olduğunun altını çizen Murat Baş, aslen mühendis. Trabzonlu anne babanın Fransa'da doğup büyümüş

çocuğu Baş, 15 yaşında evlerine gelen bir misafir sayesinde tanıştığı bağlamayı kendi imkânlarıyla, okula gitmeden öğrenmiş.

Ve konserlerimiz...

Ocak ayında Paris'teki bir konser salonunda verdiğimiz ve açılışını dev müzisyen Cahit Berkay'ın "Selvi Boylum Al Yazmalım" ve "Çiçek Abbas" ile yaptığı "Yeşilçam" temalı konserimizin yanı sıra, bize her hafta bedava prova salonu sağlayarak desteğini esirgemeyen 3. Paris Belediyesi'nde haziran ayında verdiğimiz "Sadettin Kaynak" konseri Paris Korosu'nun 2016 konserleri arasındaydı. Yine Mart 2016'da UNESCO'da, "Anadili Festivali" kapsamında verdiğimiz konser de çok beğenildi. İstanbul şarkılarından oluşan ve gerek Paris'te

gerekse Lyon'da gerçekleştirdiğimiz "Bir İstanbul Havası" temalı konserle, "Nihavend-Hicaz" konseri de geçen yılların konserleri arasında yer alıyor. İstanbul şarkılarından oluşan ve gerek Paris'te gerekse Lyon'da gerçekleştirdiğimiz "Bir İstanbul Havası" temalı konserle, "Nihavend-Hicaz" konseri de geçen yılların konserleri arasında yer alıyor. Bunca farklı kökenin ve kültürün bir araya geldiği koromuzda zaman içinde beraberlikler, hatta evlilikler de oldu tabii.. Onlardan biri de şefimiz Selin ile neyzenimiz Adrien'in düğünüydü. Müzisyen çiftin Aralık 2016'da dünyaya gelen minik oğlu Okan'ın, Paris Türk Müziği Koromuzda yeni, yepyeni şanslar getirmesi dileğiyle...

asli@siradisiparisrehberi.com

<http://www.siradisiparisrehberi.com/>

Yeşilçam'ı Cahit Berkay'la anmak!

Ocak 2016'da Paris'te verdiğimiz ve açılışını Cahit Berkay'ın yaptığı 'Yeşilçam' temalı konserimiz için kaleme alıp okuduğum, korist arkadaşım Fransız tiyatrocusu Amandine Barbotte'nin bana Fransızca tercümeyle eşlik ettiği sunum metni ve repertuarımız, şefimiz Selin Tenik'in 'Fransız dinleyiciye ulaşma' çabasının bir özeti idi adeta.. Hincanınç dolu salona okuduğumuz metin şöyleydi:

"Yeşilçam... Amerika'da Hollywood, İtalya'da Cinecittà, Hindistan'da Bollywood ne ise Yeşilçam da odur Türkiye için.. 60'ların, 70'lerin kimi absürd, kimi komik, kimi gözü yaşlı, kimi bol aksiyonlu, maceralı filmleri.. 'Açık hava Sinemaları'nın gözdesi.. Konu komşunun dev beyaz perdeye yansıtılanları görmek için elinde leblebi, çekirdek pencerelelere, çatılara çıktığı; film Türkan Şoray'lı, Hülya Koçyiğit'li ise, mendillerin eksik olmadığı, unutulmaz yaz geceleri.. Küçük bütçelerle çekilmiş, ses kayıtlarının ancak "vasat"ı yakaladığı, 'Nayır, n'olamaz'la başlayan replikleri... Birbirinden yakışıklı delikanlılarla, birbirinden güzel genç kadınların kadife renkli dublaj sesleriyle starlaştı-

ğı; konularıyla, starlarıyla ve belki de en çok melodileriyle yüreklere kazınmış, hatta kimi zaman sadece o müziklerle akıllarda kalmış, ışıltılı, şıkır şıkır, cıvıltıltı unutulmaz bir sinema dönemi!. Bazısında profesyonel ses sanatçıların başrolü oynadığı o filmlerden neler kalmadı ki kulaklarımızda... "İnleyen nağmeler", "Aşkınla yana yana", "Duydum ki unuttuğumun"... Paris Türk Sanat Müziği Korosu olarak hazırladığımız "Yeşilçam" temalı konserimizin bu akşamki repertuarının küçük bir özeti..

Ve Yeşilçam sinema müziklerinin bir dev ismi! Bağlaması, curası, yaylı tamburuyla "Anadolu pop'un vazgeçilmez soluğu; Moğollar'ın büyük gitaristi! "Barış, sevgi, insanlık", müziğinin başlıca endişesi. O yüzdendir ki bestelediği film müzikleri kah "Çöpçüler Kralı" oldu, kah "Fırat'ın Cinleri"... Hele biri var ki.. Türkiye'de her yaşta insanın içini dağlayan bir kült filmin, "Selvi Boylum Al Yazmalım"ın unutulmaz melodisi.. Bugünlerde Türkiye'de 50. Sanat Yılı'nı kutlayan bu dev isim, bu akşam Paris Türk Sanat Müziği Korosu'nun onur davetlisi: Sevgili Cahit Berkay!"

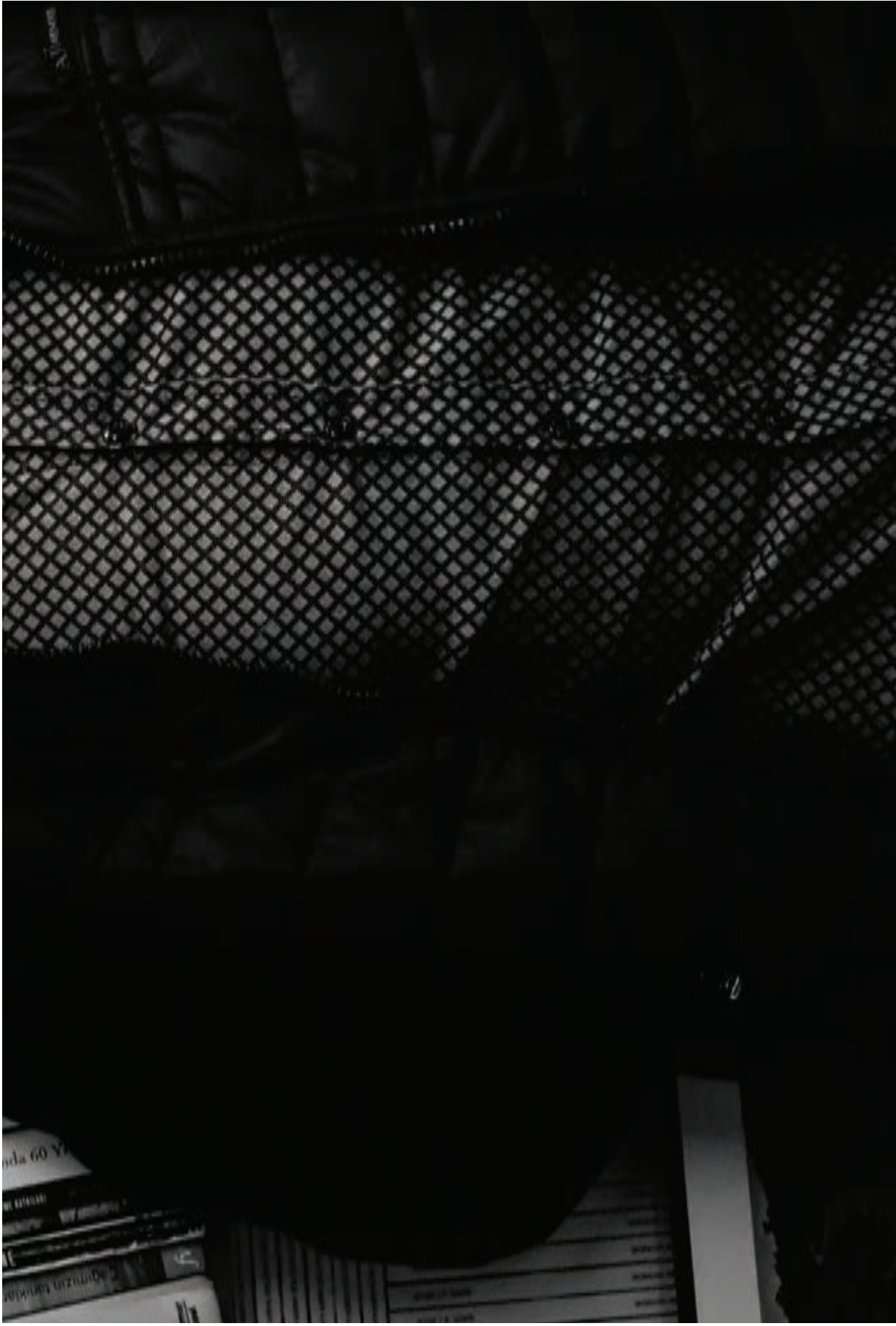

Benim bir hayalim var...

Muhammed Salim

Fotoğraf • Kayhan Güven

Cocukken herkes biraz hayalci olur. Maalesef ben çok sıradan bir çocukluk geçirmedim. Bu nedenle çok hayaller kuran bir çocuk da olamadım. Dünyaya gözlerimi açtığım Gazze şehri işgal altındaydı. Bu işgal biz Gazzeli çocukları çok küçük yaşlarda büyütülmüştü. Benim Adım Mohammed Salim. Gazzeliyim. 10 Kasım 1993 tarihinde doğdum. Gazze'nin neresi olduğunu bilmeyen yoktur herhalde. Dedim ya ben sıradan bir çocukluk yaşamadım doğduğum şehirde. Çünkü ben çocukken Filistin işgal altındaydı; her gün hava bombardımanı vardı. Şimdi de var ama daha az, bitecek bu işgal inşallah. Gazze'de güzel bir sahil vardır ama ben oraya çok az gidebilirdim. Çünkü çok erken yaşta babamın babama yardım ediyordum. Babam bir iş adamı. Bu nedenle ticareti çok erken bana öğretti. Ben de sevdim bu işi; hatta Gazze'de en küçük iş adamı ben oldum. On yaşındayken ticaret odasına üye oldum. Zamanla iyi bir mühendis olma hayalini ticaretten daha çok sevdim. Daha sonra UCAS Üniversitesi'ne girdim inşaat mühendisliği bölümünü okumak için üniversiteye başvurdum. Üniversitedeki derslerim çok iyi gidiyordu. Çalışkandım, sınıfımda birinciydim. Hem okula gidiyor hem de babama yardım ediyordum. Babama yurtdışında okumak istediğimi söyledim, kabul etmedi. Ama ben kararlıyım. Yurtdışındaki eğitimim Gazze'deki eğitimden daha güçlü olduğunu biliyordum. Lisanstan sonra da yüksek lisans okumak istiyordum. Artık tek bir hayalim var benim, mühendis olmak. Her gün arkadaşlarıma ve hocalarım soruyordum, "hangi ülkeye gideyim" diye. İnternette günlerce araştırmaya çalıştım. Elimde dört ülke vardı, Almanya, İngiltere, Amerika, Türkiye. Filistinli olduğum için bana en kolay vize veren ülke Türkiye'ydü.

Türkiye hakkında günlerce araştırmaya yaptım. Sonra Türkiye'de tıp okuyan bir arkadaşımın konuşum ve bana Türkiye hakkında bilgiler verdi. Artık babamı da ikna etmiştim. Çok mutluydum. İstanbul Aydın Üniversitesi bünyesinde benim gibi yabancı öğrencilere Türkçe eğitimi veren TÖMER'den kabul mektubu aldım ve hızla tüm gerekli evraklarımı toplamaya koyuldum. Önümde artık tek bir engel kalmıştı. O da Gazze'den nasıl çıkacaktım? Sınır kapalıydı. Mısır'dan aylarca çıkmaya çalıştım olmadı, yedinci ayımda Ürdün'den çıktım.

Artık İstanbul'daydım. Gelir gelmez büyülemişti beni şehir. Mutluydum. Hayalime artık daha da yakındım. Türkçe öğrenmeye başlamıştım. Şimdi İstanbul Aydın Üniversitesi'nde okuyorum. İkinci yılımdayım ve her şey şimdilik yolunda ilerliyor.

Sunay Akın'ın Masal Diyarı Oyuncak Müzesi

İSTANBUL ANADOLU YAKASI'NDA
YER ALAN OYUNCAK MÜZESİ İÇİNDE
BİR DÜNYA OYUNCAĞI BARINDIRAN
BİR OYUNCAK DÜNYASI. YÜZLERCE
OYUNCAK ÇEŞİDİNİN YER ALDIĞI
MÜZE YEDİDEN YETMİŞE HERKES
İÇİN BİR TÜR MASAL EVİ.

Sunay Akın, çocukluğunda cebinde dünyayı taşıdığını düşünürmüş. Babası terziymiş. Bazı işlerini eve getirir ve evde devam edermiş. Sunay Akın da babasının kestiği kumaş parçalarını toplarmış. Topladığı kumaş parçaları hangi ülkelere benziyorsa, o kumaşın o ülke olduğuna inanırmış. Böylece dünyayı cebinde taşıdığına inanırmış Sunay Akın. Onun için, hayaller olmasaymış gerçekler olmazmış. "Hiç kolay olmadı bu oyuncakları bir araya getirmek," diyor bir mülakatında Sunay Akın. İstanbul Oyuncak Müzesi'ni 23 Nisan 2005 tarihinde ailesinden kalma Göztepe'deki köşkünde kuruyor. Tabii o, bu müze kurma hayalini çocukluğundan beri taşırmış. Altı yaşındayken ailesiyle birlikte İstanbul'a yapmış olduğu bir gezide Arkeoloji Müzesi'ni ziyaret etmiş. O da bu geziden bayağı etkilenir ve artık müzeciliği oyunla-

rına katmaya başlamış. Ancak arkadaşları onun bu oyununa çok da ilgi göstermemiş.

"Neden benim ülkemde bir oyuncak müzesi yok?" Oyuncak müzesi kurmanın temellerini ise yirmi yıl önce Almanya'nın Nürnberg kentine yaptığı bir yolculuğa dayandırıyor. Orada bir oyuncak müzesine yaptığı ziyaretten çok etkilenmiş. Sonra gidip diğer şehirlerdeki oyuncak müzelerini gezmiş. Stockholm, Lizbon, Zürih, Viyana, Londra ve New York gibi birçok şehirde oyuncak müzesi olduğunu öğrenmiş. O da "Neden benim ülkemde bir oyuncak müzesi yok?" diye düşünmüş ve başlamış kolları sıvamaya. Kendisi on beş yılda gezdiği ülkelerdeki antikacıardan ve koleksiyonerlerden satın aldığı oyuncaklarla masalsı, fantastik bir dünya kurmak istemiş. Yazar, müze hayalini gerçekleştirirken sahne tasarımcısı Ayhan Doğan ile çalışmış. Bunun nedenini de şöyle

*Sunay Akın,
çocukluğunda
cebinde
dünyayı
taşıdığını
düşünürmüş*

açıklar: "Bu müzede hayallerimizdeki kahramanları sergileyeceğimize göre, her odanın bir sahne görünümünde olması gerekliydi. Bu işi de en iyi başarabilecek olan isim Ayhan Doğan'dı."

Müze beş kattan oluşuyor. Konferans salonunun bulunduğu en alt katta kendinizi muhteşem bir denizaltında bulacaksınız. Müzede en eski oyuncak 1817 yılına ait Fransa'da yapılmış bir oyuncak keman. Bunun yanında 1820 yılında Amerika'da yapılmış bir bebek ve yine Amerika'dan 1860 yılına ait misketler var. Ayrıca Almanya'da yapılmış yüz yaşındaki teneke oyuncaklar ve porselen bebekler müzenin en eski oyuncaklar, arasında yerini alıyor. Müzede dört bin adet oyuncak var.

Müzede her bir oyuncağın bir hikâyesi var

Yüz yıl öncesine kadar taş bebekler, porselen be-

bekler sadece zengin ailelerin evlerine girebiliyor-muş. O bebeklerin saçları da gerçek saçmış. Yoksul anneler bebeklerine ekmek, süt alabilmek için saçlarını kesip o oyuncak bebek yapımcılarına satıyorlar-mış. Sunay Akın oyuncaklar konusunda o kadar uzman bir isim ki, ona bir milletin oyuncaklarını gösterirseniz o size o milletin nereden gelip nereye doğru gittiğini anlatabilir.

Müzede her bir oyuncağın bir hikâyesi var. Mesela, Teddy Bear...

26. ABD Başkanı Theodore Roosevelt, 1902 Kasım'ında çıktığı avı avından eli boş dönünce çevresindekiler, Başkan'ın moralini düzeltmek amacıyla bir yavru ayı bulup ağaca bağlarlar ve vurmasını isterler. Roosevelt savunmasız hayvanı vuramaz ve serbest bırakır. Bu olay ülkede büyük yankı uyandırır. Brooklyn'de şekerçi dükkânı işleten oyuncak yapım-

*Sunay Akın'ın
ailesinden
kalan köşk size
hayal aleminde
yolculuk
yaptırıyor*

cısı Morris ve Rose Mitchum çifti, Başkan'ın hayvan-severliğinden çok etkilenir ve tasarladıkları oyuncak ayıya "Teddy" ismini vermek için Başkan'dan izin isterler. İngilizcede Theodore ismi kısaca "Teddy" olarak söylenmektedir. Başkan Theodore Roosevelt'in onay vermesinden sonra ABD'de üretilen oyuncak ayıların ismi "Teddy Bear" olur.

Bir başka oyuncak setinin hikâyesi Adolf Hitler ile özdeşleşmiştir.

1933 yılında, Nazi Almanyası'nda üretilen oyuncak askerler... Tarihçiler İkinci Dünya Savaşı'nın 1 Eylül 1939 tarihinde Alman askerlerinin Polonya'yı işgal etmesiyle başladığını söylerler. Oysa ki Hitler, bu işgali yapmadan önce oyuncaklarla çocukların hayallerini işgal etmiştir. Oyuncak askerlerle oynayan çocuklar, İkinci Dünya Savaşı'nda o oyuncakların yerini almıştır. Geriye sadece gözyaşı, hüznün ve paramparça oyuncaklar kaldı.

Köşkün her odası ayrı bir dünyaya sürüklüyor

Sunay Akın'ı sünnet olmadan önce Trabzon'da bir fotoğrafçıya götürürler. Fotoğrafçı, beş yaşındaki çocuğun eline süs olarak bir oyuncak gemi tutturur. Yalnız gemiyi sünnet hediyesi sanan Sunay Akın, oyuncakı kolay kolay bırakmaz. Ancak otuz yedi yıl sonra "Neptune" adındaki oyuncak gemiyi, Almanya'daki bir antikacıda bulur. Ve yıllar sonra o oyuncak gemi, yeniden Sunay Akın'ın ellilerindedir.

Sunay Akın'ın bu harika müzesinde çayınızı, kahvenizi yudumlayacağınız bir kafede kendinizi oyuncakların arasında adeta bir masaldaymış gibi hissedeceksiniz.

Ailesinden kalan köşk sizi hayal âlemine yolculuk yaptırıyor. Köşkün her odası ayrı bir dünyaya sürüklüyor. Uzay oyuncaklarının olduğu oda bir galaksi gibi ışıklı, müzikleriyle sizi kendi içine çekiyor. Zaman içinde yolculuk yapıyormuş hissi veriyor.

Yazı ● Ayşe Sema Sayar (İAHA)
Fotoğraf ● Samet Sertan İnce (İAHA)

“İki tahta parçasıyla ne yaparım diye düşündüm”

ZİYA ERDOĞAN, 1935 ŞİLE-İSTANBUL DOĞUMLU...“8 YIL ÖNCE BİR ARKADAŞ VASITASIYLA MAKET YAPIMINA HOBİ OLARAK BAŞLADIM. İKİ TAHTA PARÇASIYLA NE YAPARIM DİYE DÜŞÜNÜRKEN BÖYLE BİR ŞEY YAPMAYA KARAR VERDİM VE SEKİZ YIL İÇİNDE 80 PARÇA MAKET YAPTIM; HEPSİNİN MODELİ FARKLIDIR, BİR İKİNCİSİ YOKTUR. İLK ÖNCE BODRUM YATI'NI YAPTIM, O BENİM EN KIYMETLİMDİR. ONDAN SONRA KIZ KULESİ'Nİ YAPTIM. 6-7 YIL ÖNCE İŞADAMI ABRAMOVİCH GELDİĞİNDE İSTANBUL BOĞAZI'NDA TEKNESİNİ GÖRDÜM VE FOTOĞRAFINI KAFAMA YAZDIM, DAHA SONRA DA MAKETİNİ YAPTIM.”

Teknelerini yaparken bütün ayrıntıları düşünmüş. “Hepsinin içinde yaşam alanları vardır. Mürettebatın oturduğu yer, kaptanın yeri, dinlenme yerleri, kışık dümen takımı, yazlık dümen takımı, şezlonglara, helikopter pistine kadar her ayrıntı mevcuttur.”

“Teknelerimi eski tahta parçalarını değerlendirerek yapıyorum ve onları yaparken kesinlikle proje çizmiyorum. Çizimi kafamda yapıyorum. Eğer denizde gördüğüm bir tekneyi yapmak istersem fotoğrafını kafama yazıyorum. Sabahları Göztepe'den Maltepe'ye geliyorum. Sahilden geçerken beğendiğim bir parça olursa hemen aklıma yazıyorum, bu şekilde gelişiyor. Proje yok, hesap kitap yok, bu nedenle de yaptığım bir teknenin aynısını tekrar yapmam

*“Bir teknenin
yapımı bir
buçuk ay sürer”*

mümkün değil; benzeri olur fakat aynısı olmaz bütün maketlerim tektir.

“Bir teknenin yapımı bir buçuk ay sürer. Malzemelerimi kendi istediğim gibi elde edebilmek için tor-na makinelerimi kendim yaptım. Makaraları, kürekle-ri bazı dümenleri yapamıyordum, ben de bu sebeple kendi makinelerimi icat ettim. Her parçanın ayrı bir aleti var. Hangi parçayı hangi boyda istersem o şe-kilde çıkartabiliyorum. Makinelerimi, bir arabayı na-sıl kullanıyorsam o şekilde kullanırım, ustalık bunu gerektirir. Hiçbir parçayı ziyan etmem, her parçayı değerlendiririm, yani hiç çöp yoktur çalışırken. Sa-bah ilk geldiğimde atölyemde ne yapabilirim, maket-lerime ne ilave edebilirim diye düşünürüm. Maketle-rimi düşünmekten sabahı zor ederim.

“Bire bir aynısını yaptığım maketlerim şunlar: Kız Kulesi, Şile Balıkçı Tekneleri, Boğazın Balıkçı Tek-

neleri, sandallar, Bodrum Yatı, Abramovich’in Yatı, Hindistan Deniz Feneri, Avustralya Deniz Feneri, Karadeniz Takası, Bodrum Guleti, Antalya Gezi Tek-nesi, Ağaç Kaplama Bodrum Yatı, Danimarka modeli tekne, Anadolu Hisarı Göksu Deresi gezi teknesi, Hindistan Gezi Teknesi, Şile Deniz Feneri, Eski Be-şiktaş Dolmuş Motoru.”

Diyor ki: “Maketleri parça parça alıp birleştirenler var, bu bence makul değil.”

“Gençlik yıllarımda bu yeteneğimin farkındaydım. İlkokulu bitirdikten sonra Tahtakale Uzunçarşı’da çırak olarak tesfiyecinin yanına gittim. O zamanın zenginlerinin yatları vardı. Kartal Tibet gibi onlara küçük küçük yaptığım sandal aksesuarlarım vardı. Onların teknelerinin minik hallerini pirinçten yaptım. Onlarda da her detayı düşünmüştüm, ayrıntılı çalış-mıştım. Daha sonra onları bir tahtanın üstüne monte

ettim. Dükkanımızın vitrinine koyduk. Bunlarla neredeyse bir, bir buçuk ay uğraşmıştım. Almak isteyenler çıktı fakat satmadık, ben o zamanlar daha çiraktım yahu.”

Devam ediyor: “Kız Kulesi bin 50 parçadan oluşuyordu, iki ay sürdü yapımı. Kız Kulesi'nin restorasyondan önceki hali, ikinci hali, üçüncü hali ve dördüncü son hali olmak üzere dört maketi var. Bodrum Yatı 800 parçadır. Maket yatın merdivenleri var. Aşağıda yatak odaları var, bu tekne benim çocuğum gibidir. Maketlerimin tüm parçalarını çıkarılıp takılabilir şekilde tasarlıyorum. Bütün parçalar ayrı ayrı çıkarılıp takılır.

“Ben Şileliyim, mesela yaptığım Şile tumbası bir cankurtaran teknesidir. 150 seneliktir, sadece

Şile'de vardır. Bu teknede 10 kürekçi bir dümenci, toplamda 11 mürettebat çalışmış. Boğulma olaylarında en dalgalı denizde küreklerle giderler. Tabii ki Karadeniz çok dalgalı olduğundan tekne alabora olabiliyor. Tekne ters döndüğünde tekne batmıyor ters durumdayken içerideki delikten mürettebat nefes alabiliyor. 10 kişi teknenin iplerine asılıp üç dört defa çeviriyorlar tekneyi ve düzeltiyorlar. Bu sebeple büyük dalgalarda bile batmaz. Şile Feneri 155 seneliktir. Fransızlar tarafından yapılmıştır. Şile'nin sembolüdür.”

Ziya Erdoğan'ın hayatı beğendiği bir objeyi bilmem kaç kat küçülterek geçmiş; gençlik yıllarında başlamış bu merak, 70'inden sonra ise en sanatsal şekliyle hayat bulmuş.

*“Yaptığım
bir teknenin
aynısını tekrar
yapamam;
benzeri olur
fakat aynısı
olmaz, bütün
maketlerim
tektir”*

Benim bir hayalim var...

Umniyah Abdulmunemdoc

Fotoğraf • Kayhan Güven

Benim adım Umniyah Abdulmunem. 1997 senesinde Irak'ta doğdum. Benim doğduğum sene ailece Irak'tan Libya'ya geçmiştiz ve burada yepyeni bir ülkede el ele yeni hayatımızı kurduk.

Libya'da bizim için gittikçe her şey daha güzelleşiyordu. Son yıllarda durumumuz çok iyi olmuştu, mutluyduk. Ama mutluluğumuz çok fazla sürmedi. Libya'da iç savaş çıktı ve ülkenin durumu bir anda berbatlaşmaya başlamıştı.

Ben ve arkadaşlarım bir gazete çıkarma kararı aldık ve çıkardık. Adını da Libya Nabızı koyduk. Tek hedefimiz Libya'yı o iç savaştan kurtarmaktı ama maalesef elimizden bir şey gelmiyordu. Gazetemiz Libya'nın en iyi üç gazetesinden biri olmuştu ama ne yazık ki amacımız bu değildi, savaş gittikçe daha büyük kitalara yayılıyordu ve hiçbir güç onu durduramamıştı.

Yaşadığım şehirdeki üniversite kapanmıştı ve ben bir türlü eğitimime devam edemedim. Önümde iki seçeneğim vardı; ya doğduğum topraklara Irak'a dönecektim ya da Türkiye'ye yerleşecektim. Başka hiçbir ülke beni kabul etmiyordu. Ben de Türkiye'ye gitme kararı verdim.

Türkiye'ye ilk geldiğim günlerde çok zorlandım, alışamayacağımı sanmışım. Aradığım huzuru bir türlü bulamamışım. İnsanlarla anlaşmamışım. Burada geçirdiğim ilk aylarda çok perişan olmuşum ve odama kapanmışım. Başladığım üniversitede Türkçe bir bölüm okuyacaktım; bu işin altından kalkamaya çağım korkusu omuzlarıma binmeye başlamıştı.

Türkiye'de ilk çığköfte yemiştim ve hiç beğenmemiştim hatta tadına bakınca bir daha Türk yemeği yemeyeceğime karar vermişim. Sokağa çıkmaya başladığımda erkeklerin selamlaşırken birbirlerini öptüklerine şaşırmışım, sokakta kedilerin ve köpeklerin fazlalığı ve başboşluğu da şaşırtmıştı beni.

Gel zaman git zaman Türkiye'ye gelen yabancıların yuvası olan TÖMER'e katıldım, Türkçe'yi sevdim. Türkiye'yi de sevdim, huzur ortamını yanımdaki insanlar sayesinde kurabildim. Artık alıştım. Burayı bir türlü bırakamıyorum, çığköfteyi de sevdim, artık tadı da bana muhteşem geliyor; okulda da başarılı olabildim, hatta bölümüm birincisi oldum ve bu beni inanılmaz motive etti. Türkiye'ye mühendis olmaya gelmişim, tek hayalim bu idi ama şu an daha büyük hayalim var.

Bana kucaklarını açan, bana huzur veren, beni her şeyden koruyup benden bir inşaat mühendisi adayı yapan Türkiye'nin iyiliğini geri vermek gibi, Türkler gibi bu memleketi koruyarak onun ilerlemesi için çaba vermek gibi.

Fotoğraf • Ebülfez Demirdağ

“Boztepe’den kuşlar havalanurdi iner Akçabati bi dolanurdi!”

TRABZON’UN MERKEZİNDEN YAKLAŞIK YARIM SAATLİK BİR KISA YOLCULUKTAN SONRA TRABZON’UN EN GÜZEL KÖŞELERİNDEN BİRİ OLAN BOZTEPE’YE ÇIKTIK. ŞEHİRİ TEPEDEN SEYRETMEK İÇİN ÇIKILIR BOZTEPE’YE. DENİZDEN 280 METRE YÜKSEKLİKTESİNİZ VE ŞEHİRİ BİR KARTAL MİSALİ İZLİYORSUNUZ.

Trabzon’u dolaşırken hemen soruyorlar: “Nereden geldiniz, Boztepe’ye çıktınız mı?”

Şehrin olmazsa olmazlarından biridir yüksekteki tepeler. Şehir yaz sıcaklığında kavrulurken, hoş bir rüzgâr yüzünüzü okşayıp duruyor yukarıda. Karadeniz’in ucu bucağı belli değil karşınızda.

Acı acı döktüren bir kemençe yukarıdaki kafelerden birinde hoparlörden Karadeniz’e doğru sesleniyor. Kemençenin yanık sesi delip geçiyor hepimizi, kalıkalıveriyoruz yerimizde.

Bir Karadenizli yandan bodoslama giriyor:

“Tanimadunuzmu?”

“Hayır!”

Şaşıyor: “Haçan İsmail Karataştur, hiç duymadunuzmu?”

Denizden 280 metre yüksekteki Boztepe'den şehri bir kartal misali izliyorsunuz

**Serin Sirtun Başında Otur misun
Hep Ağlamış Hem Da Beni Demişsun
Serin Sirtun Başında Otur misun
Hep Ağlamış Hem Da Beni Demişsun
Ayrılırken Verduğum Mendil İle
Gözlerinun Yaşlarını Silmişsun
Ayrılırken Verduğum Mendil İle
Gözlerinun Yaşlarını Silmişsun**

Kemençenin hüzünlü sesi eşliğinde bir masaya iliştik ve semaverle çayımızı sipariş ettik. İsmail Karataş Karadeniz'e doğru hüznüyle bizi sersemletiyor. Boztepe'de bütün Trabzon ayaklarınızın altında; aileler, kaçamak yapan sevgililer, başını dinlemek isteyenler bir masaya çökmüşler. Trabzon havalimanı aşağıda hareketli, günde 40-50 uçak inip kalkıyor. "Denizin hırçın uşaklarının yumuşak dili" kemeçe almış başını gidiyor ve Trabzon avucunuzun içinde ve

Karadeniz ne kadar uçsuz bucaksız ve semaverden doldurduğumuz çay ne lezzetli.

Boztepe'de dolaşırken elindeki fotoğraf makinesiyle biri yaklaşıyor bize. Ahmet Sağlam 25 yıldır burada fotoğraf çektiğini ve geçimini böyle sağladığını sözcüklere vuruyor. Boztepe'nin Trabzon'un en güzel yeri olduğunu, insanın burada yaşadığının farkına vardığını anlatıyor.

Trabzonlu bir arkadaşımız Sedat Aygün unutamadığı bir Boztepe anısını bizimle paylaşıyor:

"Trabzonspor'un maçı vardı o gün, maçın başlamasına daha vardı. Boztepe'de bir çay içelim dedik. Yan masamızda oturan yaklaşık 80 yaşlarında bir amca vardı, bir süre bize baktıktan sonra torunum dedi siz Trabzon'un neresindensiniz. Yomralı'yız dedik. Ben Sürmeneli'yim dedi amca ve başladı hikâyesini anlatmaya. Trabzon'da yaşayan Rum bir ailenin oğluymuş,

tüm ailesi Yunanistan'a göçmüş.
"Sen gitmedin mi burada mı kaldın" dedik, "Yol" dedi,
"Ben her yıl 2-3 defa gelirim Trabzon'a. Kopamadım
bir türlü torunum, Yunanistan'a gittiğimizde ben ilko-
kula gidiyordum. Trabzon'a geldiğimde her defasın-
da Boztepe'ye gelirim çay içmeye, kendimi en özgür
hissettiğim yer burasıdır, kafamı kaldırdığım zaman
önümde engin denizi görüyorum. Eskiden yaylalara
çıkardık orda da evlerimiz çok yüksekteydi, kafamızı
kaldırdığımızda orada da uçsuz bucaksız gökyüzünü
görürdük; işte bu özgürlük hissine başka hiçbir yerde
erişemiyorum ben!"

"Boztepe bu bölgenin en güzel yeridir"

Boztepe'de 1892 yılına ait Rus malı bir top da
namlusunu uçsuz bucaksız Karadeniz'e çevirmiş.
Boztepe'nin sonuna doğru iki katlı güzel bir yapı dik-
kat çekiyor. Sorunca öğreniyoruz ki burası bir kütüp-
hane. Halid Nihat Boztepe Araştırma Kütüphanesi.
Boztepe misafirlerinin bir kısmının burada çayla-
rını içerken kitap okumayı tercih ettiklerini öğreniy-
yoruz kütüphane çalışanından. Bu güzel manzaraya kar-
şı çaylarını yudumlayan bir yandan da kitaplarını oku-
yan insanlar...

Hemen her gün Boztepe'ye geldiğini söyleyen ev ha-
nımı Ayşe Sönmez bakın burayı nasıl anlatıyor. "Boz-
tepe bu bölgenin en güzel yeridir bence, aşağıya bak-
tığınızda uçacakmış gibi olursunuz. Tertemiz havası
ve muhteşem görüntüsüyle hep bir numaradır burası."
Bölgede esnafılık yapan Ali Serhan ise buraya gelen
insanlara şunu tavsiye ediyor, "Boztepe'ye çıktığınız-
da her şeyi unutun, çayınızı içerken sadece bu güzel-
liğin tadına varın"

Boztepe'den ayrıldıktan sonra rotamızı Trabzon'un
Ayasofyası'na doğru çevirdik. Trabzon'un Yenima-
halle semtindeki tarihi müze, şehir surlarının 1,8 km
batısında bulunur ve denizden 100 metre içeridedir.
İstanbul'un Latinler tarafından işgal edilmesinden
sonra kaçan ve Trabzon'da 1204 yılında yeni bir dev-
let kuran Komnenos ailesinden Kral I.Manuel (1238-

1263) tarafından 1250-1260 yılları arasında yapı-
rılan ve bir manastır kilisesi olan Ayasofya adı "Kutsal
Bilgelik" anlamına geliyor.

Ayasofya Kilisesi

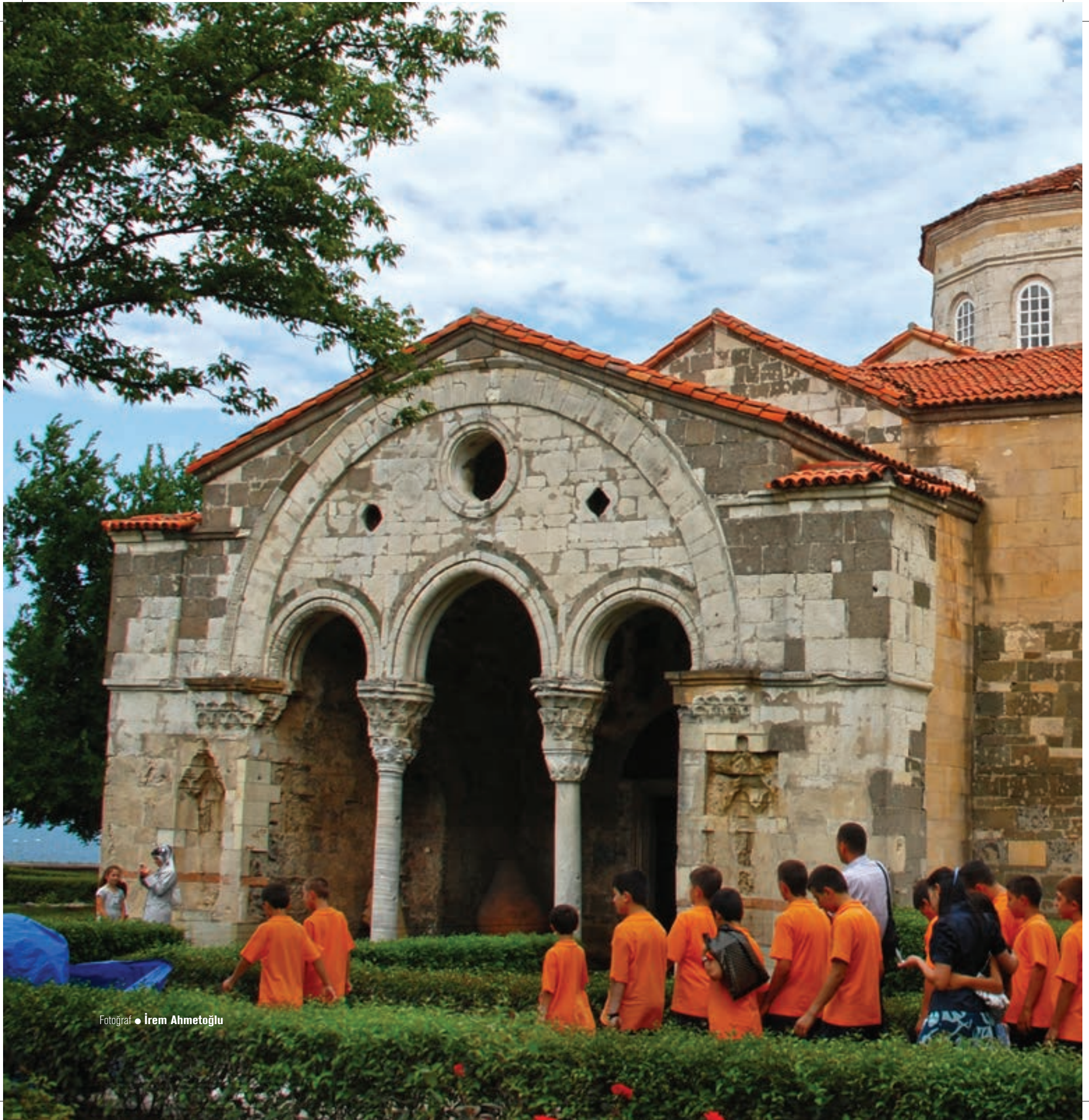
Ayasofya'nın hemen girişindeki tabelada Ayasofya
Kilisesi'nin günümüzde müze olarak kullanıldığını oku-
yoruz. Genç Bizans kiliselerinin güzel bir örneği olan
yapı, kare haç planlı ve yüksek bir merkezi yapıya sa-
hip. Kilisenin dışarıdan görünüşü gerçekten heyecan
verici. Bu heyecanla kiliseden içeriye giriyoruz. Kili-
senin içinde gördüklerimiz heyecanımızı birkaç kat
daha artırıyor.

Üstün bir işçiliğin görüldüğü taş plastiklerde, Hıristi-
yan sanatının yanı sıra Selçuklu Dönemi İslam sanatı-
nın da etkilerini görmek mümkün. Bizleri en fazla he-
yecanlandıran ise kilisenin güney cephesiydi. Burada
Adem ile Havva'nın yaratılışı kabartma olarak bir friz
halinde anlatılıyor.

Yine güney cephesindeki kemerin kilit taşı üzerin-
de Trabzon'da 257 yıl hüküm süren Komnenoslar'ın
sembölü olan tek başlı kartal motifi bulunuyor. Aya-
sofya süslemelerinin önemli bölümünü meydan geti-
ren fresklerde İncil'den alınmış konular canlandırılmış.
Yapının ana kubbesinin altına rastlayan tabanda çok
renkli mermerden yapılmış bir yer mozaiği bulunuyor.
Bizi en çok heyecanlandıran şey ise pencere araların-
da bulunan on iki Havari'yi tasvir eden fresklerdi.

Müze görevlisi buraya ziyarete gelenlerin büyük kıs-
mının yerli halk olduğunu ifade ediyor. Mayıs ve ey-
lül aylarında yoğunluğun arttığını, bu dönemlerde
Ayasofya'yı ziyarete gelenlerin ayda ortalama bin ki-
şiyi bulduğunu söylüyor.

Ayasofya'yı dolaşırken Bizans konusunda profesör
olan Alman öğretim üyesine rastlıyoruz. Profesör,
bu fresklere dünyanın hiçbir yerinde rastlamadığı-
nı anlatıyor heyecanla. Türkiye'ye fırsat buldukça
geldiğini söyleyen hoca, "Dünyanın birçok yerinde
Bizans Dönemine ait birçok yapı, fresk inceledim.
Ancak Türkiye'de gördüğüm örnekler beni her defa-

Fotoğraf • İrem Ahmetağlu

1250-1260 yılları
arasında yaptırılan
Ayasofya Kilisesinin
adı "Kutsal Bilgelik"
anlamına gelir

Fotoğraf ● Behlül Çetinkaya

*Trabzon'da
şehri tepeden
seyretmek için
Boztepe'ye çıkılır*

sında şaşkınlığa uğrattı. Türkiye'nin batıdan doğuya birçok bölgesini inceledim ve gördüm ki Bizans'ın kalbi Anadolu'da atıyor," dedi. Hocaya imrenmeden edemedik doğrusu, öğrencilerini gezdirecekmiş ama onlarla gezmeden önce kendi başına bir ön hazırlık yapıyormuş!

Akçaabat'ın meşhur köftesi

Akçaabat, Trabzon'un 13 km. batısında şirin bir ilçe. Meşhur köftesinden tadacağız. Orta Cadde deni-

len yerde nereye başınızı çevirerseniz bir köfteci dükkânı. Soruyoruz, en lezzetli köfteyi nerede yeriz diye. Reklama girecek ama Komaroğlu Köftecisi'ni tarif ediyorlar.

Komaroğlu 1965 yılında kurulmuş ve Akçaabat'ın ilk köftecisiymiş. Babadan oğula bu mesleği üç kuşaktır sürdürüyorlar. Komaroğlu'nun ilginç bir özelliği de bu müessesede sadece Akçaabat Köftesi'nin yapılıyor olması. Köftelerimizi yedikten sonra neden Akçaabat köftesinin ün saldığını daha iyi anlıyoruz, çünkü

herkese göre yediğimiz köfte çok lezzetli. Bunun sebebini öğrenmek için mutfağa dalarak Usta Ahmet Sağlam'dan Akçaabat Köftesi'nin özelliklerini anlatmasını istiyoruz. Usta Ahmet Sağlam, Akçaabat Köftesi'nin 1930'lu yıllarda yöre lokantacıları tarafından ortaklaşa geliştirildiğini söylüyor. İşin sırrı internete şöyle yansımış:
"Akçaabat Köftesi'nin kıyması, 1-2 yaşına kadar her sabah yerel otlar ve tuz karıştırılmış yemlerle beslenen dana ve öküz etlerinden elde edilir. Yani başka

*Boztepe'de
1892 yılına ait
Rus malı
bir top*

bir deyişle, Akçaabat kesim hayvanlarının et lezzeti köftenin lezzetine yansıyor. Akçaabatlı kasaplar bu özel besili dana ve öküzlerin ön butlarındaki etle bir miktar döş etini ve işkembe yağını ya da böbrek yağını karıştırarak kıyma makinesine atarlar. Kıyma hazırlandıktan sonra satın alacağınız miktarla orantılı sarmısak ve sık dokulu ekmelekle bir kez daha bu kıymayı kıyarlar. Böylece etin her zerresi köfte harcıyla birlikte özleşir. Köftenin eşsizliği de burada yatar."

Akçaabat sokaklarında ilerlerken İsmail Karataş bir yerlerden sesleniyor yine:

**"Sen gideli ufağum
Köylere uğramadum
Sen gideli ufağum
Köylere uğramadum
Şimdi halimi görseñ
Meyhanelerde kaldum"**

Dünyanın en ilginç

BRİTANYA ADASININ VE BİRLEŞİK KRALLIK'IN EN AZ BİLİNEREN ÜLKESİ OLAN GALLER'İN ADINI, GEÇTİĞİMİZ YAZ FRANSA'DA OYNANAN AVRUPA FUTBOL ŞAMPİYONASI VE TRANSFERDE 100 MİLYON EURO BARAJINI GEÇEN İLK FUTBOLCU OLAN GARETH BALE DIŞINDA PEK DE DUYMADIK. "GALLER PRENSİ CHARLES" DIŞINDA CÜMLE İÇİNDE BİLE KULLANMADIĞIMIZ BU ÜLKENİN BAŞKENTİ BELKİ DE DÜNYANIN EN İLGİNÇ MÜZESİNE EV SAHİPLİĞİ YAPIYOR. 700 BİN NÜFUSLU BAŞKENT CARDİFF'E 7 KİLOMETRE UZAKLIKTA YER ALAN ST. FAGAN'S KÖYÜ, BİNLERCE YILLIK ÜLKE TARİHİNİ KÖY KONSEPTİ İÇERİSİNDE ZİYARETÇİLERİNE SUNUYOR. KÖY NEREDEYSE TAMAMEN ÜLKENİN ÇEŞİTLİ YERLERİNDEN BURAYA TAŞINARAK GETİRİLEN EV, KİLİSE, AHIR VE TİCARETHANELERDEN OLUŞUYOR. 1946'DAN GÜNÜMÜZE KÖYE TAŞINARAK GETİRİLEN 45 YAPI VE BİR SOKAK BULUNUYOR. EN ESKİ YAPI İSE 1100 YILINDAN KALMA ST. TEILO'S KİLİSESİ.

köyü ya da müzesi

St. Fagan's diğer köyler gibi yaşayan bir köy. Evlerin bacaları tütüyor, tarlalarda ürünler ekilip biçiliyor, çayırlarda hayvanlar otuluyor. Müzenin Galli çalışanları, işe gider gibi değil eve döner gibi geliyorlar köye ve hemen ocakları yakıyorlar.

Önceden mal mülk sahibi olmak kadar yol sahibi olmak da önemliymiş Galler'de. İki noktayı birbirine bağlayan yol senin arazinden geçiyorsa para almak serbestmiş. Bu yapı da at arabalarından ve yürüyerek yol katedenlerden ücret kesmek için kullanılmış ilk defa.

Cardiff'e yüzlerce kilometre uzaklıkta yer alan ve metruk hâldeyken Galli tarihçiler tarafından kurtarılıp restore edilen yapıların yanında tarihi ve sahiplerine ilişkin bilgilerin yer aldığı bilgi levhaları bulunuyor. Bu bilgilerde binanın yüzlerce yıl önceki sahiplerine ilişkin bilgileri görmek dahi hayranlık uyandırıcı.

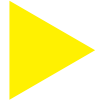

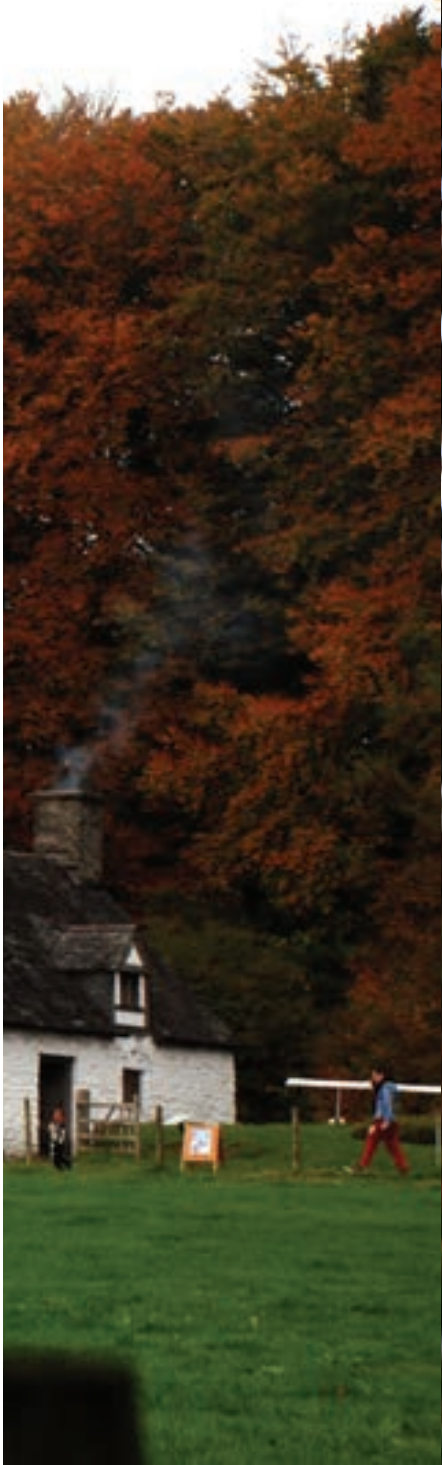
2007 yılında müzenin 41'inci eseri olarak köyde yeniden birleştirilen St. Telio's kilisesi 1100 yılından 1970'e kadar Cardiff'e 80 kilometre uzaklıktaki Pontarddulais'de hizmet verdi. 15'inci yüzyıldan kalma fresklerin bulunduğu kilisenin açılışı, İngiltere Kilisesi'nin başı kabul edilen Canterbury Başpiskoposu tarafından yapıldı.

Plymouth Kontu, 1946'da şahsi mülkü olan St. Fagan's köyünü ve kale-sini Galler halkına hediye etti. O gün kararı verilen müze içerisinde yer alan göz alıcı bu kale, kontun ve ailesinin yazlık sarayıydı. Bugün bahçesi ve göletiyle ziyaretçilerin gözünü alıyor.

Köy sadece müzeye değil, milli ve dini etkinliklere de ev sahipliği yapıyor. Noel ve paskalya gibi yor-tular yanında 5 Kasım'da kutlanan Guy Fawkes Gecesi'nde de etkinlik alanı olarak kullanılıyor. Bu etkinlikte büyük bir ateş yakılıp havai fişekler atılıyor. Fotoğraftaki ahşap adam da o gece yakıldı.

Yazlık olarak kullanılan St Fagan's Kalesi diğer tüm yazlık malikaneler gibi zevkin ve eğlencenin merkezidi.

Tüm müzeyi saatlerce gezen ziyaretçilerin ayaklarını ve ruhlarını dinlendirdikleri St Fagan's Kalesi terası... Sonbaharın ağustosta başlayıp neredeyse ilkbahara kadar sürdüğü bu ülkede, terasın manzarası da yeşil ve kırmızının tonlarıyla dolu.

Pen Rhiw Üniteryen şapeli, köyde bulunan diğer bir ibadethane. Türkiye'de köy camilerini gezenler bilir, burun direklerini sızlatan bir rutubet ve ahşap kokusu vardır ya, işte bu köy kilisesi de aynen öyle kokuyor.

Benim bir hayalim var...

Nabıl Zekra

Fotoğraf • **Kayhan Güven**

Bu coğrafyada 21 yaşında olup hayal kurmak çok kolay bir iş değil. Herkesin bir hayali var sanırım, bizlerin de hayalleri var; şimdilik gerçekleştirilmesi imkânsız hayaller.

Benim de bir hayalim var. Aslında birden de fazla hayal, hayaller. Ama ben burada size en küçük hayalimden söz edeceğim. Suriye’de şimdilerde televizyonda gördüğünüz o yıkık dökük ülkede hayaller kurardım, küçüktüm. Şimdilerde hayal meyal hatırladığım evimizin penceresinden hiç ayrılmadan dakikalarca gökyüzünde süzülen uçakları izlerdim. Çok severdim uçmayı, uçakları. Bir gün onlardan birini uçurmayı hayal ederdim. Ortaokul ve lise çağlarında ise yüksek binalar ilgimi çekmeye başlamıştı. Gökyüzüne kadar uzanan kocaman binalar. Seyahat ettiğimde ya da herhangi bir şehre gittiğimde de kendimi hep yüksek binaları izlerken buluyordum. Bunu yapmak hoşuma gidiyordu. Bir gün kendime sordum. Acaba gördüğüm binaların benzerlerini ben de yapabileceğim miydim?

Bu yüzden inşaat mühendisliği okumaya karar verdim. 2010’da İstanbul’a geldim. Burada her şey benim için çok güzeldi. Demiryolları, kuleler, yüksek binalar, büyük yapılar... Artık bu işe aşık olmuştum. 2013’te İstanbul’la yeniden geldim inşaat mühendisliğini okumak için. Türkçeyi öğrendikten sonra İstanbul Aydın Üniversitesi’nde inşaat mühendisliği okumaya başladım.

Bu bölüme girdiğim için çok mutlu oldum. Şimdi ülkemde savaş var ve benim bazı hayallerim yarım kaldı. Şimdilerde en çok ülkemde savaş bitsin istiyorum, ülkemde büyük büyük kuleler yapmak istiyorum. Keşke bir gün Suriye’ye dönebilsem -çocukluğumun ülkesine- ve hayalimi gerçekleştirsem. Başında söylemem gereken bir şeyi şimdi söylüyorum benim adım Nabil. Nabil Zekra. Yirmi bir yaşımdayım, Suriye’den geldim. Şimdi İstanbul Aydın Üniversitesi’nde inşaat mühendisliği okuyorum. İlk ve orta okulu Suriye’de okudum ve hep şu söze inandım “Bir hayalin varsa, onu başarma gücüne de sahiptir.”.

BİN
SURATLI
KADIN:

Erkeklerle

göstermek

istedim hep

UZUN YILLAR SÜREN KARIYERİNDE KADIN FOTOĞRAFÇI CINDY SHERMAN BİRÇOK ROLE SOYUNDU

CINDY SHERMAN, GÜNÜMÜZÜN EN ÜNLÜ FOTOĞRAFÇILARINDAN
BİRİ ALMAN DIE ZEIT GAZETESİ ONU ABD'DE ZİYARET ETTİ. BİZ
DE YAZIYI SİZİN İÇİN ÇEVİRDİK.

New York'tan otomobille Hamptons'a gidiyoruz. Yağmur yağıyor. Bu yaz gününde rüzgâr deli gibi esiyor. Ama Cindy Sherman'ın yaşadığı yere sapınca her şey birden duruyor, çevre sülman oluyor, güneş açıyor. Bu yörede dünyanın en pahalı şehirlerinden New York'ta hayatlarını kuranlar oturuyor, bir de burada koca şehire ilave bir hayat kurmuşlar kendilerine.

Taşlı yolda evinin önünde karşılıyor bizi; zarıftı, hafifçe yanmıştı. Yazı burada geçirmişti. "Aslında buradan gitmek istemiyorum," dedi. Bizi atölyesine davet etti. Atölyesi daha tamamlanmamıştı, ama nihayet bilgisayarının bir köşeye yerleştirildiğinden söz etti. Burada uzun süredir oturmadığından, ilk kez burada bir gazeteciyle bir araya geldiğinden söz etti. Onun için bizi nereye oturtacağını bilmiyordu, "Belki evin arkasında bir oturma köşesi var, oraya gideriz," dedi. Oraya doğru yöneldik, önümüzde 40 bin metrekarelik bir toprak parçası uzayıp gidiyordu. Uzaklarda geyikler görülebiliyordu, birden bir erkek hindi çimlerin üstünde koşturmaya başladı. Çevrede beş tanesinin daha olduğundan söz etti ve çevresinde çit olmayan sebze

*62 yaşındaki
Cindy Sherman
şimdilerde en
ünlü kadın
sanatçılardan biri*

bahçesine yöneldi, bahçenin yanında bir havuz vardı oturma birimleriyle. Oturma birimleri şiddetli yağmurla iyice ıslanmışlardı. "İyisi mi biz atölyeye dönelim, orada oturacak masamız, iskemlelerimiz vardır," dedi.

Atölyede bir fotoğrafçı ve iki yardımcı çekim için çevreyi düzenlerlerken, Cindy Sherman ile oturduk; bize kariyerinde nasıl buralara geldiğini, kurmaca rolere nasıl girdiğini anlatacak. Bir keresinde işkadını, bir keresinde Hollywood starı, bir keresinde Madonna, bir keresinde palyaço, bir keresinde genç, bir keresinde yaşlı, bir keresinde güzel, bir keresinde kötü rollerine girmiş ve kendisini çekmişti. Cindy Sherman hırslıyla tanınmıştır. "Kuşağımın erkek sanatçılarıyla her zaman bir yarışmada olmuşumdur," diyor bugün. "O gün erkek sanatçılar sanki dünyanın en büyükleri gibi takılırlardı, o dönemde kadın sanatçılardan, özellikle arkadaş olduklarımdan destek gördüm."

Cindy Sherman kariyerinin başlangıcında kırk yıl önce erkek meslektaşlarının olduğu gibi ünlendi, "O zaman erkek sanatçıların ürünleri piyasada çok para ediyordu, bu haksızlıktı tabii," diyor. Kısa bir süre susuyor. "İşte bu nedenle erkeklere göstermek istedim hep." Sonuçta herkese gösterdi. 62 yaşındaki Cindy Sherman şimdilerde en ünlü kadın sanatçılardan biri. Çalışmaları çok yüksek fiyatlarla alıcı buluyor. Uzun zaman süresince bir fotoğrafı 3,9 milyon dolara yükseltildi. Çok önemli müzelerde işleri sergilendi, çok önemli sanat insanları işlerini topluyor. "Bugün kendime soruyorum: Bugün neler yapmalıyım, bundan sonra ne yapmalıyım? Başarılarımın devam etmesini dilerim," ama beş yıldan beri fotoğraf çekmiyor. "Bazı yeni fikirler aklıma geliyor ama onlardan emin değilim. Bazı günler kendime soruyorum: Aman Allah'ım, ya bundan sonra bir şey yapamazsam!"

Cindy Sherman ellili ve altmışlı yıllarda taşrada Long Island'da büyüdü. "Tretuvar yoktu, yazın ayakka-bı giymezdik. Sahile çıplak ayaklı olarak koşar, bütün günümüzü orada geçirirdik. Bu günümüzde aklımızın ucundan geçmeyecek bir şey, ama anne babamız bize izin verirdi, üstelik ne yaptığımızı bilmezlerdi. Annem dünya iyisi bir kadındı," diyor Cindy Sherman ve gülü-

yor. Annesi neden iyi bir kadındı? "Beni, kız kardeşlerimi babamdan korurdu. Bize kötü davrandığından değil, ben merkezli bir insandı, kendinden başka kimseyi düşünmezdi." Ünlü olunca, bir yaşlılar yurdunda yaşayan babası onu davet eder. Sherman daveti görünce sevinir. "Charlie Sherman'ın kızı konuşacak" diye bir duyuru görür. Daha önce yaptığı bir mülakatında babasını ırkçı olarak suçlar, çünkü babası Yahudilere ve siyahlara küfürler savurmuştur. "Evet inanılmaz ölçüde yobazdı. Bazen televizyonda gördüğümüz karikatür tiplere benziyordu. Söyledikleri acaba doğru mu" diye düşünürdüm." Babası mühendisti ve alet edevatı çok severdi. Cindy'nin küçüklüğünde babasının fotoğrafla ilgili malzemeleri evin dört bir yanına saçılmıştı. Günün birinde bunları eline almaya başladı. Kardeşleri ondan büyüktü ve evde sanki evin tek çocuğu gibi büyüyordu. "Tek olmak hoşuma gidiyordu, çokça televizyon karşısında oturuyordum ve televizyonda ne görüyorsam pastel kalemlerle gördüklerimi çizmeye çalışıyordum."

Bunlar sanatçı olma yolunda ilk adımlardı..

Televizyonu eski Hollywood filmlerini izleyebildiği için çok seviyordu. "Öyle bir kanal vardı ki, bir filmi gün içinde dafalarca gösteriyordu, filmleri artık ezberliyordum ve bu durumu çok seviyordum." Filmlerde gördüğü star kadınlar gibi olmak istiyordu, bu nedenle annesinden elbiselerini istiyordu. Annesinin elbiselerini giyinmek ona büyük zevk veriyordu: Bu, bilmeden sanatçılığı yönünde attığı bir başka adımdı.

Annesi, "iyi kadın" öğretmen olarak çalışıyordu. "Çok etkiliydi, çok dosttu. Hoşluğunu sürekli vurgulardı ve bu dostça tutumu bana da sindi. Her zaman şu düşünceyle büyüdüm: "Dost ol, kızgınlığını gösterme, dostça davran insanlara, kızgınlığını göstermek sana yasak. İyi ol sen!"

Teenager döneminde karşı çıkıcı bir havaya büründü, "Ama hayatıma hayırı sokana kadar epey büyümem gerekti." Ne demek istiyordu? "Başlarda diğer sanatçılarla birlikte çalıştık, arkadaşlarımın kötü yaptıkları

nı dostça karşıladım. Arkadaşlıklarına da aynı şekilde davrandım. Kimi zaman onların ne yaptıklarını anlamak için epey zaman harcadım. Diyordum ki kendi kendime, bak seni kullanmak için seninle beraberler. Bana duygusal ilişkilerimin içinde kötü davranan insanlar da oldu.”

Cindy Sherman, Robert Longo ve Richard Prince ile birlikte oldu, yine Steve Martin, Talking Heads solistiyle de. Başarısız filmci Paul H-O Sherman ile ilişkisi sırasında doksanlı yıllarda sanatçının yanında bir dokümanter film çekti. Bu ilişkiyi de “fucked up” olarak niteliyordu Harper’s Bazaar’a.

“Artık ilk kez yalnızlığın ne olduğunu yaşıyorum. Tadına varıyorum yalnızlığın. Hayatım boyunca yalnız kalmaktan korktum. İlişkilerimde birinden ötekine geçtim, yalnız kalmamak için, aslında yapmamam gerekirdi.” On yıldan beri bir sağlık desteği alıyor. “Kötü giden ilişkilerimde bana yardımcı oldu. Özellikle de üvey kızla-

Filmlerde gördüğü star gibi olmak istiyordu

rımla ilişkilerimde. Babaları eski eşim Michel Auder ile bir ilişkim yok ama kızlarına çok yakınım.”

Andy Warhol bir keresinde onun oyunculuğa yetenekli olduğunu söylemişti. Sherman ise o kanıda değil. “Oyunculuk için çok utangaçım,” diyor. 1997’de oynadığı ve yönettiği Office Killer’i eleştirmenler pek beğenmemişti. Kariyerindeki ender başarısızlıklarından biriydi. Ama hayatını oynamayı seviyor. Söyleşimiz için fotoğraflarını çekmeye başladığımızda kendiliğinden oynamaya başladı bile, yüzündeki mimikleri değiştiriyor, elini kolunu oraya buraya sallıyor. “Poz vermek beni hafifletiyor,” diyor. Sanki onun için bir korunma poz vermek, kıyafetleri gibi. Fotoğraf çekimi süresi için baştan anlaştığımız zaman aşıldı, “İyi olmasını istiyorum,” dedi. Onun kleidoskop içinden çekelim önerisine

de uyduk. Cindy Sherman kırk yıl önce ilk kez kendini çekmeye başladı, kendini değiştirerek çekilen fotoğraflardı. Bu çekimlerden kısa süre sonra Untitled Film Stills serisiyle ünlendi. Başlarda fotoğrafın tanesine 50 dolar ödeniyordu, şimdi milyon dolarları buldu. 70’li yılların sonlarında New York’a taşındı. “Şehir ne kadar görkemli ve pis, tehlikeli gelmişti bana. Sokağa akşamleyin çıktığımda anahtarlığımı öyle tutardım ki, her iki parmağımın arasında bir anahtar olurdu, bir olayla karşılaştığımda adamın suratına patlatayım diye.” Başka zamanlardı onlar, sanat piyasası da öyleydi, başkaydı. “Her şey o kadar masumdu ki, bir sanat piyasası yoktu, belki Warhol’un kimi işleri için geçerliydi bu dünya. Genç sanatçılar işlerini alternatif mekanlarda sergilerlerdi. Doğal olarak satış da olmazdı.” Sonra fotoğraf bir

Cindy Sherman ilk kez kırk yıl önce kendini çekmeye başladı

sanat dalı olarak kabul edildi. "Doğrusu böyle olacağını düşünemezdim. Şimdi devasa bir iş oldu. Sanat okullarındaki çocuklar geleceklerini bunun üzerine kurmak istiyorlar." Peki yeni çocuklara vereceği öğütler var mıydı acaba? "Kendi kafalarındaki sanatçıları bulsunlar, fikir alışverişinde bulunsunlar. O da öyle yapmış. Peki para onun için önemli oldu mu? "Evet para benim için önemli olmuştur. Kazandığım para için şükrediyorum. Ama para çalışmalarımı etkilemiyor, parayı hayatımı sürdürürebilmek için kazanıyorum."

Piyasanın onu keşfetmesi epey zaman almış. İşler çoğalınca bir ders çıkarmış bunlardan. Centerfolds adını verdiği bir fotoğraf serisi yapmış. Fotoğraf serisi Playboy'un ortasındaki çıplak kadın posterlerinden esinlenerek gerçekleştirilmiş. Amacım fotoğraflara bakıldığında her zamanki kadını görmektir, esas amacım ise bakını korkutmaktır.. Çünkü bugün Sherman'ın söylediği gibi "Kadınlar potansiyel kurbanlar gibi olmalıydı." Hiç unutamadığı bir anı, işlerini toplayan bir koleksiyoncunun onu evine davet etmesi, Conterfolds'dan bir işi nereye astığını göstermekti. Adam fotoğrafı yatağının üstüne asmıştı. "O anda anladım ki, eğer bir işi bitirmişsen ve yapıt bu dünyada dolaşıma çıkmışsa, artık onlar üzerindeki kontrolü kaybetmişsin demektir." Bu işten sonra Sherman karar verir; güçlü, kendine güvenen kadınları yapacağı der. Cindy Sherman'ın feminizmle ekstrem deneyimleri vardır. Bugün feminizm hakkında neler düşünüyor? "Uzun zamandır aktivist düzeyde bir feminist olmadığımı söylüyorum. Şimdilerde genç kadınların feminizmi saldırgan bir tutum olarak belirlediklerini düşünüyorum. Bu kadınların feminizmi erkeklerin gücünü almak üzerine kurduklarını da düşünüyorum. Bugün bir feminist olduğumu söyleyebilirim."

Cindy Sherman konuşurken dikkatini topluyor. Kimi zaman bir yanıt verirken duraksıyor, düşünüyor ve ondan sonra konuşmaya başlıyor. Kimi cevapları verirken sesini kesiyor, sanki söylediği sözlerin kaybolmasını istiyor, tıpkı sanatında kendini sakladığı gibi. Ünlüler etrafında koparılan hengâmeyi sevmiyor ve anlamıyor. David Byrne ile birlikteyken sokakta bir Talking-Heads

hayranına nasıl zarifçe bir fotoğrafını imzaladığını hatırlıyor, ama daha sonra erkek arkadaşının bunu nasıl da beklediğini ve bir hayranını sokakta nasıl da beklediğini hatırlıyor. New York'taki son büyük sergilerinden birinde bir hayranı kitaplarından birini imzalatmak için dilekte bulunur, çevresini müthiş bir kalabalık sarar ve sanatçı "Her şey saçma sapandı," diye hatırlıyor. "Her şey sakinleşinceye kadar bir köşeye kaçtım, etraf süt liman olunca ortaya çıktım."

Cindy Sherman için yüzü her seferinde boyanan bir perde anlamına geliyor. Sanatçı için yaşlanmak bir "sorun". Çünkü sanatı için yüzü gerekli. "Artık 62 yaşındayım. 15 yıl önce yüzüm idealdi. O zaman isteğime göre daha genç ve daha yaşlı görünebiliyordum. Gülüyor. Bir operasyon yaptırırsam yüzüme değil de boynuma müdahale ettiririm. Konuştuğumuzda yüzünde makyaj yoktu. "Gençliğimde nörotik bir halim vardı, her gün deli gibi makyaj yapardım, hasta olduğumda yatak içinde makyajlı yatardım. Hasta yatağında kapı çalınacak ve belki de hayatımın erkeği kapıda belirecek diye."

70'li yıllarda üniversitede bitirmiş makyaj yapmayı. "Birdenbire makyaj kalktı, sutyen takılmamaya başlandı, saçlar artık boyanmıyordu... Cindy Sherman'ı yüzlerce suret içinde gördük. Peki gerçek Sherman? 1984 yılında ünlenmeye başladığı dönemde aynı soru ona sorulmuştu. Cevabı şöyle olmuştu: "Ortalama karışık bir kişiliktir, derdi kendinden bir şeyler anlatmak, bunu da kendine en rahat biçimde gelen formu seçerek yapar." O zaman verdiği cevabı tekrar duyduğunda ilk tepkisi, "Evet iyi bir cevap ama kafam o dönemden daha az karışık. Şimdi daha memnunum." Ulaşmak istediği her şeye ulaştı mı peki? Susuyor, duraksıyor. "Çocuk doğurmak istedim, doğuramadım. Birkaç yıl süren hormon tedavisinden, birçok doktor ziyaretinden sonra vazgeçtim. Hayatım fena değil ki dedim kendi kendime." Bundan sonra ne yapacak? "Adamlar" diyor. "Erkek perukaları kötü duruyor, kadınları daha kolay." Son kez gülerken, "Daha çok adam canlandırmak istiyorum, ama hiç de kolay değil."

Yeni Hayat

FATİH SEMTİ, ADINI 21 YAŞINDAYKEN İSTANBUL’U BİZANSLILARDAN ALAN II. MEHMET’TEN ALIR. GÜNÜMÜZDE MUHAFAZAKAR BİR SEMT OLARAK BİLİNİR. SON ZAMANLARDA İSE İSTANBUL’UN ÖTEKİ SEMTLERİ GİBİ FATİH DE HIZLA KABUK DEĞİŞTİRİR. FATİH’İN ARA SOKAKLARI SANKİ FATİH DEĞİLDİR ARTIK. FATİH BİRAZ ŞAM, BİRAZ HALEP, BİRAZ TARTUS’TUR.

Fatih’in sokaklarında yürürken sanki bir Arap ülkesinin sokaklarında yürüyormuş gibi hissettim kendimi. Sesler, kokular, yüzler farklıydı artık bana. Nedeni, Suriye’deki savaştan kaçan Suriyeliler’in en çok tercih ettiği semtlerden birinin de burası olması. Vatan Caddesi’nden Yusufpaşa’ya doğru ağır ağır ilerliyorum. Buraya ne olmuş böyle? Emlakçılar, bakkallar, kuaförler, kasaplar, kuyumcular hemen hemen bütün esnaf Suriyeli. Uzun zamandır buralara gelmiyorum tabii, şaşkınlığımın bir sebebi de bu. İçimi bir tedirginlik de kaplamıyor değil hani, kendimi yabancı bir ülkedeymiş gibi hissediyorum bir an. Adımlarım hızlanıyor, adımlarımla birlikte düşüncelerim de.

Ne kadar cömertsin İstanbul

Bir insan selidir üzerime üzerime yürüyor. Ben de

*Caddede her şey
Suriyelilerin
damak
tadına göre
ayarlanmış.
Kuru kahve
satın aldığımız
zaman tadı
bizimkinden
farklı*

Buraya gelen Suriyeli müşterilere içli köfte, felafet, kaymaklı baklava, humus gibi yiyecekler sunuluyor

hızlı hızlı ilerliyorum. Bir an "Ne kadar büyük, ne kadar cömertsin İstanbul," diyorum. Sanki İstanbul bana cevap vermişcesine devam ediyorum, "Baksana hepimizi sarıp sarmalıyorsun."

Yusufpaşa Tramvay Durağı ile Haseki arasında bir Türk'e rastlamak tabir yerindeyse samanlıkta iğne aramak gibi bir şey. Abartmıyorum insan kendini burada küçük bir Suriye'de hissediyor. Karşılaştığım hemen herkes Suriyeli, bu da bendeki birçok önyargıyı kırdı. Beklediğimin dışında şeylerle karşılaştım Fatih'te. Buradaki insanlar samimi, doğal, cömert ve ilgiye açtılar... Tek dertleri koca İstanbul'un onlara sunduğu "Yeni Hayat"a bir an önce uyum sağlamak. Yusufpaşa Durağı'nın bulunduğu caddeye çıkınca sol tarafta bulunan Tarbuş tabelası hemen gözüme

ilişiyor. Tabelanın hemen yanında Şam'ın Osmanlı Mutfağı yazıyor. Merak edilmez mi hiç? Hemen içeriye giriyorum. Ülkesinde yaşanan iç savaştan kaçarak Türkiye'ye gelen Suriyeli mülteci Muhammed Nizar Bitar, İstanbul'da bir lokanta zinciri kurmuş. İşletmenin büyüklüğü dikkatimi çekiyor. Çalışanlarla konuşmak istiyorum ama anlaşıyoruz. Çalışanların hemen hemen hiçbiri Türkçe bilmiyor, ürkek ama bir o kadar da samimi bakışlarla beni anlamaya çalışıyorlar. İçeride inanılmaz bir gürültü var. Bunun sebebi müşterilerin yoğunluğu. Burası fazla tercih edilen bir yer. Bu sebeple de çalışanların biri bir tarafa diğeri öbür tarafa koşturuyor. Ben ise aralarında şaşkınlıkla etrafa bakınırken yanıma işletmenin genel iletişim müdürü geliyor. Büyük bir nezaketle beni buyur ediyor, çaylarımızı söylüyor, konuşmaya başlıyoruz.

"İsmim Muhammed Basil Sukkar, 45 yaşındayım. Suriyeliyim fakat yarı Türk vatandaşım. Babam Suriyeli, annem Türk. Annem Antalya'da yaşıyor. Babam kimya mühendisi, annem hukuk mezunu. Ben Tarbuş'un genel iletişim müdürüyüm. Tabii Suriye'de iş adamıydım. 15 yıl deri ticaretiyle uğraştım. Türk İş Adamları Derneği başkanıydım. Türklerle bağlantı sağladım. Suriye'deki elçilikte siyasi ve ticari tercümanlık yaptım. Beni bu sebeple Şam'da üç defa öldürmeye kalkıştılar. Bu nedenle eşimi ve çocuklarımı alıp 2011 yılında Türkiye'ye geldim. Üç çocuğum var. Biri Suriye'de kalmak istedi. Ben, eşim ve diğer iki çocuğumla Türkiye'ye geldim. Büyük kızım ise iletişim hâlindeyiz."

"Suriye'de nerede yaşıyordunuz?" diye soruyorum. "Şam'da yaşıyordum. Şam'da dört tane dairem, bir tane villam var. En ufak daireyi savaştan önce satmıştım Boğaz'da daire alırdım. Şu anda bir şey satamazsın. Çok zor durumlara düştüm. Benim 20 yıllık dostum olan Suriyeli bir iş adamı geldi, bana, 'Ben sana yardım ederim,' dedi. Elimden tuttu, onun yanında çalışıyorum işte. Bu dükkânların müdürü oldum."

"Kaç tane şubeniz, kaç çalışanınız var, çalışanlarını-

Fatih'teki birçok Suriye lokantasından biri de Tarbuş.

zın hepsi Suriyeli mi?"

"10 tane şubemiz 300 tane çalışanımız var. Hepsi Suriyeli, 300 kişi buradan helaliyle para kazanıyor, yoksa kötü yola düşerler. Nizar Bey, bazılarını işi öğretti, onları şef yaptı."

"İstanbul'da hangi semtte oturuyorsunuz?"

"İstanbul'da Güngören'de oturuyoruz. Fakat oradan memnun değiliz. Ben Türkiye'ye ilk geldiğimde yıl 2011'di. Afyon'a yerleşmişim. Sonra döndüm Suriye'ye. Yine geri geldim Afyon'a, orada bir ağabe-

yimiz var. Sağ olsun elimden tuttu. Bir buçuk sene bana baktı. Kendisi Türkiye'nin en büyük mermecisi. Fakat ben Afyon'da yapamadım. Orası küçük bir yer. Aldım başımı buraya geldim."

"Çocuklarınız okula gidiyor mu?"

"Çocuklarım sabah Türk okuluna, öğleden sonra Suriye okuluna gidiyor. Kızım şu anda 4'üncü sınıfta. Benim hanım da Suriye okullarında öğretmenlik yapıyor. Kendisi Arap Edebiyatı mezunu 15 senelik öğretmen. Burada diploma denkliği olmadığından Türk

okullarında çalışmıyor. Benden dolayı Türk vatandaşlığı aldı ama çok şükür.”

“Peki çocuklarınızı neden hem Türk hem Suriye okuluna gönderiyorsunuz?”

“Çocukları, Arapçayı unutmasınlar ve İngilizceleri geliştirsinler diye Suriye okullarına gönderiyoruz. Bunun sebebi Türk okullarında İngilizce eğitiminin çok zayıf olması. Bizde bir lise öğrencisinin İngilizce konuşmaması mümkün değil. Benim kızım kreşte İngilizce, Fransızca, Arapça konuşuyordu. Çocuklara küçükken dil öğretmek gerekir. Çocuğun beyni kuru bir sünger gibidir, her şeyi emer. Bu sebeple de hem Türk hem Suriye okuluna gönderiyoruz.”

Her yerde olduğu gibi burada da sokakta sürekli dilenciler dolaşiyor. Tabii çok daha fazlalar. Muhammed Bey durumdan dertli olacak ki hemen bir parantez açıyor bize, “Dilencilerin hepsini Suriyeli zannediyorlar. Bu yüzden üzülüyorum, hepsi Suriyeli değil. Hatay’dan, sınırdan geliyorlar, Suriyeli olarak dileni-

yorlar. Affedersin ama beş parmağın beşi de aynı değil.”

“İşte Tarbuş’un sahibi Muhammed Nizar Bitar da geldi,” diyor. Çaylarımızı yudumlarken bir yandan da bana Suriye yemekleri ikram ediyor. Suriye’nin en meşhur yemeklerinin felafet (nohut ezmesi kızartması) yanında tahinli yoğurtla ikram ediliyor, humus (nohut ezmesi), içli köfte, kaymaklı baklava ve Suriye ekmeği olduğunu anlatıyor.

Tarbuş’un sahibi Nizar Bey, 27 sene boyunca Türkiye’ye gelip gitmiş. 2012’den beri de yerleşmiş. Rejim idamını istiyor. O da İstanbul’a yerleşip yeni hayatına başlamış ve Tarbuş’u açmış. Tabii ki İstanbul’a geliş hikâyesini merak ediyorum, “Biz Türkiye’den çok memnunuz,” diyor.

“Ben İstanbul’a ilk geldiğimde Taksim’de bir depoda humus yaparak bu işe başladım. Yapıyorduk, lokantalara kiloyla satıyorduk o zamanlar. 6 yıl önce burayı açtık. Ben İstanbul’a ilk geldiğimde cebimde

Fatih’teki birçok lokanta Suriyeliler tarafından işletiliyor ve Suriyeli müşterilerin ağız tadına göre yemekler pişiriliyor

bin dolar para vardı. Başka da bir şey yoktu. Sıfırdan başladık. Suriye’de taş mozaik fabrikalarım vardı. Bütün makinelerim Türkiye’den geliyordu. Ben Türklerle çalıştığım için ceza yazdılar. Bana vatan haini dediler. Hakkımda üç idam cezası vardı. Bu sebeplerden İstanbul’a gelmek durumunda kaldım. Tekrar gitme imkânım olsa giderim, herkes gider, kimse kalmaz.”

Tarbuş’un logosundan da söz ediyor.

“Bakın logomuza kırmızı beyaz. Bu renkleri biz neden seçtik? Çünkü Türk bayrağı kırmızı beyaz, logomuz fes şeklinde. Peki Tarbuş ne demek biliyor musunuz? Osmanlıca’da ‘Fes’ demek. Bu sebeple de lokantalarımın ismini Tarbuş koydum.” Biz Muhammed Basil Sukkar ile sohbetimize devam ettik. Yemeklerin lezzetinden söz ediyoruz, Muhammed Basil Sukkar ise şöyle açıklıyor.

“Dünyada en zengin mutfak Halep mutfağıdır. Antep mutfağı Halep mutfağından bir bölümdür sadece. Bir keresinde Antepli bir şef, ‘Keşke yemek yapmayı Halep mutfağında öğrenseydim,’ demişti. Eğer savaş olmasaydı bunu çok istediğini söylemişti. Halep yemekleri acayıptır. Ekmeğimiz kilo yapmaz, hamur hamur değildir. En meşhur yemeklerimizden bazıları şu anda size ikram ettiklerimiz. Felafet, humus, içli köfte, kaymaklı baklava.”

Malzemelerin nereden geldiğini merak ediyorum. “Mesela zeytinyağı, biz çok fazla zeytinyağı tüketiriz. Geçen bir Türk komşumla konuşuyoruz, Bana aşağı yukarı senede 10 litre zeytinyağı tükettiğini söyledi. Ben kendi evimde senede 80 litre zeytinyağı tüketirim. Bizim en çok tükettiğimiz şeylerden biridir, sofralarımızın vazgeçilmezidir.” Konuşmamız bu şekilde devam ederken konu Türk kızlarına geliyor. Muhammed Basil Sukkar’ın bazı gözlemleri olmuş kendini tutamayıp bizlere bahsediyor. “Sizin Türk kızları evlenmeden önce çok güzel incecik ama ne zaman evleniyorlar o zaman kendilerini salıyorlar. Bizim hanımlar öyle değil. Akşam ben gelmeden önce eşim çok güzel giyinir, hazırlanır ben eve giderim çocuklarımla vakit geçiririm, eşimle vakit geçiri-

rim. Bizim hanımlar böyledir ama erkeğin gözü dışarı çıkarsa da onun gözünü oyarlar yani.”

Tarbuş’un hemen yanında Suriyeliler’in işlettiği Mahrusi de dikkatimden kaçacak bir yer değildi. 5-6 adım atınca hemen oradayız zaten. Tarbuş’tan çıkınca hemen sol tarafta kalan şık bir mekan... İçeri girdiğimizde bizi mekan sahibinin yeğeni Muhammed karşıyor. Etrafa baktığınızda tüm çalışanlar Suriyeli, yüksek sesle Arapça müzikler çalıyor. Loş ve samimi bir ortamı var. Tam karşımızda bir vitrin, tatlılar tepeleme dizilmiş. Hemen yan tarafta ayrı bir bölme, çok şık iki Arap genç kız oturmuş sohbet ediyor, diğer tarafta aileler... Müziğin ve insanların sesleri birbirine karışıyor, bereketimizle gelmişiz sanki, bir anda mekan doluyor muhteşem bir uğultu etrafı kaplıyor. Muhammed ile Türkçe anlaşmak hiç zor olmuyor ama onu konuşmaya ikna etmek epeyce vaktimi alıyor. Güzel bir masaya geçiyoruz sonunda Muhammed’i konuşturmayı başarıyorum.

Halep’ten gelmiş. 23 yaşında olduğunu ve 5 yıldır Türkiye’de yaşadığını anlatıyor. “İlk geldiğimde zorluklar yaşadım tabii, kolay olmadı bizim için çok zor bir dönemdi. Mısır’a falan gitmeyi düşünmedik hiç, Türkiye’nin şartları daha iyi. Eskiden turist olarak gelirdik, oradan da biliyorum. Her şeyimizi orada bıraktık burada sıfırdan başladık. Tek geldim, ailem daha sonra geldi.”

Alışıp alışmadığını soruyoruz, “Alıştım ama ilk 1-2 yıl çok zor oldu. Türk arkadaşlarım var onların sayesinde Türkçe konuşmayı öğrendim, ben dil öğrenmek için kurslara gitmeye karşıyım bu yüzden Türkçe’yi konuşarak öğrendim,” diyor.

Türk müşterilerinin olup olmadığını merak ediyorum. “Arap müşterilerimiz çoğunlukta ama Türk müşterilerimiz de var tabii. Türkler yemeklerimizi çok beğeniyor mesela, Halep kebabı, kepsi; kepsi nedir biliyor musunuz? Sarı pilavdır, baharatlarla yapılır. Suriye ekmeği var mesela artık burada da bakkallarda fırınlarda da satılıyor, kilo yapmaz, kolay bayatlamaz”

Peki yemeklerinizde ve tatlılarınızda kullandığınız malzemeler Suriye’den mi geliyor? “Oradan getirt-

Kebap da Suriyelilerin rağbet ettiği yiyeceklerin içinde. Bir kebabçı dükkanına girdiğiniz zaman dumandan göz gözü görmez oluyor

mek zor," Muhammed'i biraz daha sıkıştırıyoruz: "Muhammed bir Türk kızıyla evlenmek ister miydin?" "Şu anda evlenmeyi düşünmüyorum ama düşünmedim herhâlde," "Peki Suriye'ye günün birinde geri dönme fikrine nasıl bakıyorsun?" "Dönmek istemem," diyor. Muhammed buraları hem çok sevmiş hem de alışmış görünüyor. Yeni hayatının hikayesi bu şekilde başlıyor işte. Yusufpaşa'da ana caddenin yanından dar bir sokağa giriyoruz. Birinden çıkıp diğerine sonra diğerine. Karşımıza çıkan Arapça tabelalar artık bize yabancı gelmiyor. Yokuşları bir inip bir çıkarken sağ tarafımızda samimi, sıcacık bir kebabçı, içeri girmek istiyoruz. Buranın farklı bir havası var. Uzaktan bakınca kasap zannedebilirsiniz, fakat içeri girdiğinizde bildiğiniz kebabçı. Biz içeri girince bütün çalışanlar dikkat ke-

siliyor. Hepsi o kadar masum, o kadar sade ve çekingenler ki. Neden orada olduğumu anlamaya çalışan bakışlarla beni tepeden tırnağa süzüyorlar. Bir yandan beni izliyorlar bir yandan da Adana kebabları şişlere geçiriyorlar. Her yer duman olmuş sanki, içerisi oldukça sıcak çalışanlardan biri ocakbaşında diğeri de kıymaları çekiyor. İşleri hiç de kolay görünmüyor. Bir başkası müşterilerle ilgileniyor. Vitrinde sıra sıra dizilmiş kebablar, her şey birbirini o kadar güzel tamamlıyor ki. Burada çalışanların da tamamı Suriyeli. Kendileriyle söyleşi yapmak istiyoruz fakat sadece Arapça konuşabildikleri için biraz zorlanıyoruz. Aslında anlatmak istedikleri çok şey varmış ama söyleyemiyorlarmış gibi tuhaf bir bakış var gözlerinde. Neden bilmiyorum ama buradaki insanlarda bunu çok fazla gördüm. Hepsıyla tek tek konuşup dertlerini, umutlarını, yeni hayatlarının hikâyesini dinlemek çok isterdik fakat o an için bu mümkün olmadı. Kimi-

si garip bir baba, kimisi babası şehit olmuş kardeşlerine bakmak zorunda olan bir ağabey ama hepsi de hayata sınıksız tutunan mücadeleci insanlar.

Biz Türkçe konuşmayı az da olsa bilen birini ararken içlerinden en genç olanı, Abdulhamit çıkıyor. "Abla ben Türkçe biraz biliyorum," diyor. Gözlerinin içi gülen, saf, tertemiz, omzuna acıyı, kırgınlığı, hasreti yüklenip gelmiş, hayat mücadelesine burada devam eden bir çocuk bu. Bize kendinden bahsetmeye büyük bir heyecanla başlıyor Abdulhamit, "Bir buçuk sene önce Halep'ten geldim abla. 17 yaşındayım. Ailem orada kaldı, sadece kardeşim ve ben geldim. Fatih'te bir ev tuttuk. Kardeşime ben bakıyorum."

Halep'te yaşarken bu mesleği yapıp yapmadığını soruyoruz. "Abla ben oradayken de kasaptım. Bu zaten benim mesleğim, buraya geldiğimde ilk önce bakkalda da çalıştım. 7 aydır da burada çalışıyorum" diyor ve devam ediyor "Arap müşterilerimiz çok, Türkler

nadir geliyor," Ailesinden bahsediyor bize, "Ailemi çok özliyorum abla, onlarla görüşemiyorum. Ama 3-4 ay sonra ailem de gelecek. O zaman daha iyi olacak." Kendisine Türklerle kaynaşıp kaynaşmadığını sorduğumuzda ise "Türkleri seviyorum, burayı da seviyorum" diyor.

Abdulhamit dünya iyisi bir çocuk. Bakışları ele veriyor içinin güzelliğini. Kendisiyle zor da olsa anlaştık. Sonra o, işine döndü biz de sokakta yavaş yavaş yürümeye devam ettik. O da ne! Daha sokak bitmeden hemen kebabçının çaprazından bir Suriye kahvecisi. Kahveci dediğime bakmayın içeride hem çuval çuval taze kahve çekirdekleri hem de minik minik çikolatalar, ballar, kuruyemişler, çeşitli kahveler, bakır kahve fincanları. Bakır cezveler ve daha neler neler var. Nasıl da davetkâr ve şirin bir yer. Alaaddin beni kapıda karşıyor. Onunla konuşmaya çalıştığımı anlayınca Türkçeyi iyi bilmediğini söylüyor.

*Kebabçılar
içindeki
kebabları
pişiren ekip de
Suriyeli; bir
takım halinde
çalışıyorlar*

"Patron yok," diyor. Bense kendisine patronuyla bir işim olmadığını onunla konuşmak istediğimi söylüyorum. Hemen birer bardak kahve ikram ediyor. Lezzeti, kokusu, aroması gerçekten harika, bütün yorgunluğumu alıyor tabii. Bir yandan o çok lezzetli kahveyi yudumluyor, bir yandan da sohbet ediyoruz. Alaaddin 28 yaşında buraya gelmeden önce Şam'da yaşıyormuş, ailesi ise henüz gelememiş. Şam'da yaşarken bir dönem geleneksel tatlıcıda çalışmış daha sonra da kahvecide; bu işe yabancı değil yani. Biz konuşurken arada müşteriler geliyor. Makinesiyle mis gibi kokan kahve çekirdeklerini çekip müşterilerine kahvelerini veriyor, sonra tekrar bize dönüyor. İstanbul'a Ali Şükrü diye bir arkadaşıyla gelmiş. Ali Şükrü de bu sırada sohbetimize dahil oluyor. Kahvecinin hemen yanında bir Suriye ajansı var orada grafiker olarak çalışıyormuş. Arada arkadaşının dükkanına gelip kahve içiyor biraz da sohbet ediyorlarmış. O da Alaaddin gibi Şam'dan gelmiş. Yaşları, hayatları, her şeyleri o kadar birbirine benziyor ki. Türkçe çok zor konuşabiliyorlar, bu sebeple İngilizce konuşarak anlaşmaya çalışıyoruz. Bize çalışma saatlerinin yoğun olduğundan Türkçeyi iyi öğrenemediklerini söylediler. Yeni hayatlarına gelince, yeni hayat onlar içinde diğerlerinden çok farklı değil yavaş yavaş alışmaya çalıştıklarını anlatıyorlar. Şunu da ekliyorlar tabii "Savaş bittiğinde ülkemize dönmek istiyoruz,".

Artık günün sonuna geliyorum. Tanıklık ettiğim yeni hayatların etkisinden kurtulabilmiş değilim henüz. Tramvaya doğru ilerlerken zeytinyağı, kekik karışımı bir koku, o kadar keskin ki kaynağını merak edip keskin kokunun peşine takılıyorum. Kaldırımın hemen yanında yeşil bir tabela üstünde Arapça bir şeyler yazıyor. Tabelanın yanına gidince kaldırımdan aşağı doğru neredeyse yerin altında denebilecek aktar gibi bir yer. Ben burayı aktar zannettim fakat dükkan sahibi bana "Burası süpermarket" diyor. Şaşkınım tabii, küçücük bir yer içinde normal bakkal ürünleri dışında neler yok ki zeytinyağlı sabunlar, keseler, vazelin, çeşitli ballar, bitki çayları, baha-

ratlar, kremler, farklı farklı yağlar, daha neler neler. "Buraya nasıl bir isim verilmeli?" diye düşünmeden edemiyorum. Bu kadar şeyin bu küçücük dükkana nasıl sığırdığı insanı şaşkına çeviriyor. Dükkan sahibiyle konuşmaya başlıyorum. Kendinden emin bir adam. Biz de bir laf vardır ya, "Bir şey olduğu besbelli". Hızlıca konuşuyoruz. Kendisi Şam'dan gelmiş ve orada bir üniversitede çalışıyormuş. Yeni hayatına çocukları ve eşi olmadan başlamış, Türkiye'ye 1 yıl önce gelmiş. "İstanbul iyi," diyor Tefik el-Katip. "Fakat savaş bittiğinde ilk yapacağım şey kendi topraklarıma dönmek," diye de ekliyor.

İkinci, akşama dönüyordu, sokaktaki insanlar artık daha telaşlı. Herkes bir yerlere yetişme telaşında. Arabalar daha hızlı, hava biraz daha soğuk... Ben de sokağın telaşına bırakıyorum kendimi. Koca günü kafamın bir yerine hapsedip kendimi ilk gelen tramvaya atıyorum. Tabii tramvaya attığım ilk adımla birlikte bütün bir günün özeti kafamda dönüp duruyor...

Yazı ve Fotoğraflar • Semra Dursun (İAHA)

Doğu Roma'nın heykel okuluna doğru...

METEOROLOJİ SOĞUK HAVANIN BATI'DAN GİRDİĞİNİ VE HIZLA İSTANBUL'A DOĞRU YOL ALDIĞINI BİLDİRİYORDU. ÖYLE DE OLDU. SOĞUK BİR ŞUBAT SABAHİYDİ AMA KARARIMIZI AYLAR ÖNCESİNDEN VERMİŐTİK, DOĞU ROMA'NİN HEYKEL OKULU'NU GÖRECEKTİK. HEDEFİMİZ, AŞK TANRISI APHRODİTE'E ADANMIŞ KENT APHRODİSİAS'TAKİ HEYKELLERE ELİMİZİ SÜRMEKTİ... ÖNÜMÜZDE UZUN BİR YOL VARDI. KİMİ ZAMAN ŐİDDETLE YAĞAN YAĞMUR, KİMİ ZAMAN USUL USUL YAĞAN KAR EŞLİK EDİYORDU BİZE. BİZE HEP SORARLAR, "NE İŐİNİZ VAR KARDA KIŐTA, ORAYA BURAYA GİDER DURURSUNUZ," DİYE. BİZ DE YANITLARIZ: "GAZETECİ OLACAĞIZ, HER YERİN BİR KIŞ, BİR YAZ, BİR SONBAHAR, BİR İLKBAHAR HALİ VARDIR," DİYE... BİZ EGE'NİN KIŞ HALİNİ DE KISA DA OLSA YAŐAYACAKTIK...

Yorucu bir gece yolculuğunun ardından ulaştık Denizli'ye. Denizi olmayan bir kente neden "Denizli" adı verilmiş diye düşünüp dururken, yanıtı Evliya Çelebi'nin Seyahatnâmesi'nde bulduk; çok sulak olduğu için kente Denizli adı verilmişmiş... Akşam saatlerinde girdiğimiz kentte dikkatimizi çeken ilk ayrıntı, şehrin "modern" görüntüsüydü. Lüks apartmanlar, geniş caddeler, köprüler, alışveriş merkezleri... Kısacası ıslıl ıslıl karşıladı bizi Denizli...

Evet, Denizli yolculuğumuzdaki asıl amaç, Roma'nın ünlü heykel okulu Aphrodisias'ı görmektir. Sabahın erken saatlerinde Denizli'den Aphrodisias'a doğru hareket ettik. Gökyüzü jilet gibi keskin ve berrak. Minibüsümüzle geçit vermez gibi görünen dağlara

doğru tırmanıyoruz. Kazıkbeli Geçidi'ne vardığımızda tabelalar 1200 metreyi gösteriyor. Araçlara zincirler takılıyor, ortalık kış kıyamet. Kar arabanın camlarını ince ince çiziyor. Müthiş bir soğuk çevremizi kaplıyor. Birbirimize belli etmemeye çalışsak da korkuyoruz, nasıl yol alacağız? Aphrodisias'a yaklaşırken "bir düşten başka bir düşe uyanıyoruz." Pırıl pırıl bir kış güneşi çivit mavisi gökyüzündeki yerini alıyor. Yol kenarında bir çağla ağacının çiçeğe durduğunu görünce biri "Hay aptal! Gördünüz mü nasıl da kanmış!" diye bağırıyor.

Ara Güler anılmadan olur mu hiç?

Aphrodisias yazılır da foto muhabiri Ara Güler anılmadan olur mu hiç? Yıl 1958'dir. Dönemin afilli, her

eve giren, son teknolojiyle basılan Hayat dergisi, Menderes ve icraatlarını izlemekle görevli muhabirini, yani Ara'yı apar topar Aydın'a yollar. Şoförün gece iş dönüşü yolu kaybetmesiyle Ara Güler kendini Aphrodisias'ın kalıntıları üstüne kurulmuş olan Geyre Köyü'nde bulur. Böylelikle Aphrodisias tarih sahnesinde ikinci kez yerini alır. Hikâyenin bir öteki önemli aktörü sonradan Geyre'de kazı çalışmaları yapacak Prof. Dr. Kenan Erim'dir. Erim, Doğu Roma'nın Heykel Okulu'nu dünya arkeoloji sahnesinin en ışıltılı yerlerinden birine oturtacak ama sonu hazin bitecektir!

Bu antik kent Küçük Asya'nın göz bebeği. Tanrıça Aphrodite'e adanmış kentlerin en ünlüsü... En az Aphrodite kadar güzel, Aphrodite'in tanrıçalığı kadar kutusal ve bir o kadar büyüleyici bir kent. Homeros'a göre

Aphrodite, Zeus ile Okeanos kızı Dione'den doğmadır. Aşk ve Güzellik Tanrıçası olarak bilinir, Aphrodite. Adına tapınaklar inşa edilir, kentler kurulur Aphrodisias gibi. Aphrodisias'a ulaşmamızla tarifi imkânsız bir telaş sarıyor hepimizi. Fotoğraf makinelerimizi göğsümüzün üstüne basıp başlıyoruz gruplar hâlinde gezmeye. Aphrodisias, abartmıyoruz müthiş bir açık hava müzesi. Önce heykeller, anıtsal mezarlar derken, Tetrasyon çıkıyor karşımıza. Helence "tetra" dört, "pylon" ise kapı anlamına geliyor.

Tapınağın hemen doğusunda ve kuzey-güney caddesi üzerinde yer alan bu anıtsal kapı, dört tarafındaki dörder sütundan oluşan ihtişamlı yapısıyla ağırıyor ziyaretçilerini. Tetrasyon'un bugünkü hâlini alması hiç de kolay olmamış. Yaklaşık yüzde 80'inin toprak

Tanrıça Aprodite adanmış kentlerin en ünlüsü Aphrodisias

Fotoğraf • Behlül Çetinkaya

Fotoğraf • Necdet Burak Özyurt

*Aphrodisias
Doğu Roma'nın
heykel okulu*

Fotoğraf ● Mahmut Engintepe

*Aphrodisias M.Ö
5'inci yüzyılda
kurulmuş*

altından çıkarılarak yapının onarımı gerçekleştirilmiş. Tetrasyon'un onarımı şimdiye dek Anadolu'da yapılmış en önemli restorasyonlardan sayılıyor.Yapının onarımında Avusturyalı mimarlar, Türk arkeolog ve ustalar görev almış. Tetrasyon'un restorasyonu için çok büyük çaba harcayan Prof. Dr. Kenan Erim, yapının biten onarımından çok kısa bir süre sonra hayata gözlerini yummuş. Ebedi istirahatgahı, dikilmesi için ne çok emek verdiği Tetrasyon'un hemen çaprazında...

Kimi düşler canlanıyor hafızalarımızda

Bir sonraki durak Aphrodite Tapınağı. Çevresindeki mermer sütunlar bizi bir tarihe hapseder gibi. Doğanın tadı yeşil. Tapınakta her geçirdiğimiz dakika geçmiş ve bugün arasındaki sınırı ortadan kaldırıyor. Kimi düşler canlanıyor hafızalarımızda. Birden ıslak bir rüzgâr, Aphrodite ve Ares'in fısıltılarını taşıyor kulaklarımıza. Haydi şairaneleşelim: Kesin buralarda bir yerlerdeler.

Japon turistlerin gürültülü sesleri uyandırıyor bizi uykumuzdan. Heyecan dolu hareketleri ve etraflarına olan ilgileri kışkandırıyor doğrusu. Rehberin konuşmasının ardından kalabalık grup, meraklı gözlerle yuvalarından dağılan karınca ordusu gibi dağılıyor çevreye.

Kaba, yağmur gebesi bir rüzgâr eşliğinde elimizdeki rehberlere göz gezdiriyoruz: "Aphrodisias M.Ö. 5'inci yüzyılda kurulmuş. Roma İmparatorluğu döneminde başta heykeltçilik olmak üzere birçok alanda önemli bir sanat merkezi hâline gelmiş. Zengin ve kaliteli mermer yataklarına olan yakınlığı nedeniyle uzun süre heykeltçilikte Anadolu'nun tek adresi olan kent, 18'inci yüzyıla dek gözlerden uzak öylece kalıvermiş toprağın altında. Sonrasında Batılı seyyahların akınına uğramış. Aphrodisias'a ilk kez gelip plan alan, rölyeflerini çizip yazıtlarının kopyalarını alanlar, 1835'te bölgeye gelen ünlü gezgin Charles Texier ve İngiltere - Dilettanti Derneği üyeleri."

Aphrodisias parlak çağını Roma Dönemi'nde yaşamış

Bizden ise ilk kez 1892 yılında Osman Hamdi Bey arkeolojik bir kazı için girişimde bulunmuş, ama başarılı olamamış. Daha sonraları ise, 1904 yılında Fransız mühendis Paul Gaudin, birkaç noktada kazı çalışmalarına başlamış. Yapılan çalışmalar sonucunda çok sayıda mermer eser gün ışığına çıkarılmış. 1937 yılında da G. Jacopi'nin yönettiği bir İtalyan heyeti, ya-

*Aphrodisias
bugün
Anadolu'nun
ayakta duran
nadir antik
kentlerinden*

Fotoğraf • Behlül Çetinkaya

rida kalmış olan kazılara yeniden başlamış. Ancak, II. Dünya Savaşı sıkıntıları sebebiyle çalışmalar yeniden yarıda kalmış.

Aphrodisias parlak çağını Roma Dönemi'nde yaşamış. Kısacası bu döneme Aphrodisias'ın altın çağı demek pek de yanlış olmaz. Kente özel bir ilgi göstermişler. Romalılar... Hatta Roma İmparatoru Augustus kenti kişisel koruması altına almış ve Aphrodisias için şu sözleri kazıtmış, tiyatronun arşiv duvarına: "Asya'daki tüm kentler içinde Aphrodisias'ı kentim seçtim."

Aphrodisias bugün Anadolu'nun ayakta duran nadir antik kentlerinden. Modern bir müzesi de var. Aphrodisias deyince Prof. Dr. Kenan Erim'i anmadan olmaz. İsmi Aphrodisias kentiyle özdeşleşmiş

olan arkeoloğumuz, ömrünün önemli bir bölümünü bu kente adar. Ara Güler 'in tesadüf eseri yolunun unutulmuş bu kente düşmesi ve Prof. Dr. Erim'in yıllarca süren çabalarıyla Aphrodisias bugünkü halini alır. Aydın iline bağlı Karacasu ilçesinin eski Geyre Köyü'nün bulunduğu yerdeki antik kentteki kazıları, bugün New York Üniversitesi sürdürüyor. Kazıya Amerikan üniversitesinden Prof. Dr. Roland Smith başkanlık ediyor.

Derler ki; büyük uğraşlarla kazı çalışmaları için sponsorların peşinde koşan Prof. Kenan Erim, muhasebecisinin kimi vergi ödemelerini zamanında yapmaması sonucu bir cezaya çarptırılmış ve kalp atışları bu üzüntünün sonucunda atmamaya başlamış!..

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

"Eğitimdeki başarımızı Tıp Fakültemiz ile taçlandırıyor,
aydınlık geleceğin doktorlarını yetiştiriyoruz"

İşimizi ciddiye alıyoruz

IAHA

GÖZ'ünüzü açıyoruz...

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM FAKÜLTESİ HABER AJANSI YAYINIDIR.

SAYI: 6 / 2017